

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

PODMIENKY FOTOGRAFOV V SLOVENSKÝCH
MÉDIÁCH

**PODMIENKY FOTOGRAFOV V SLOVENSKÝCH
MÉDIÁCH
CONDITION FOR PHOTOGRAPHERS IN SLOVAK
NEWSPAPER**

Štefan Laktiš

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedúci práce: Odb. as. Mgr., MgA. Tomáš Pospěch Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Václav Podestát

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2014

Abstrakt: Práca je zameraná na podmienky fotografov v slovenských tlačových médiách. Obsahuje príkladovú ukážku právnej analýzy pracovnej zmluvy a na základe výpovedí respondentov aj opis pracovných podmienok fotografov na Slovensku po roku 1989.

Kľúčové slova: fotoreportér v novinách, fotograf v novinách, fotograf a noviny, fotograf a médiá,

Abstract: The work has been aimed at conditions of photographers in the Slovak printed media. It contains an exemplary sample of the legal analysis of the contract of service as well as - on the base of respondent 's testimonies – the description of working conditions of photographers in Slovakia after 1989.

Keywords: press photographer, photographer in the newspaper, photographer and newspaper, photographer and media

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Štefan LAKTIŠ**
Osobní číslo: **F082208**
Studijní program: **N8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obory: **Tvůrčí fotografie**
Tvůrčí fotografie
Název tématu: **T: Podmienky fotografov v slovenských médiách.**
Téma anglicky: **T: Condition for photographers in slovak newspaper.**
Zadávací ústav: **Institut tvůrčí fotografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Obsahom práce bude analýza prostredia a podmienok fotografov v médiách najmä po roku 1989. Obsah bude podporený výpoveďami-rozhovormi fotografov generácie na prelome rokov 1989 a novej generácie po roku 2000.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Lofaj: Základy žurnalistiky

Hlaváč: Dejiny fotografie

Mravec: Špecifická fotoreportérovej tvorby

Macek-Hrabušický: Slovenská fotografia 1925-2000

GEO: Fotograf-svedok doby

Rodinný album.sk

Rozhovory: Lofaj, Kamenistý, Tuleja, Kuchta, Benický, Pilc.

Vedoucí diplomové práce:

MgA. Mgr. Tomáš POSPĚCH

Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání diplomové práce:

4. ledna 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

27. dubna 2014

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě 8. prosince 2013

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som tuto prácu vypracoval samostatne za použitia literatúry a uviedol som v nej všetku literatúru a zdroje, ktoré som použil.

Súhlasím so zverejnením v Univerzitní knihovně Slezské university v Opavě, v knihovni Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na webovských stránkach Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Podpis:

POĎAKOVANIE

Ďakujem za vedenie práce Odb. as. Mgr., MgA. Tomášovi Pospěchovi Ph.D.

Ďakujem za právne poradenstvo Mgr. Silvii Moravčíkovej.

Obsah

1. Úvod/Dôvod na napísanie tejto témy ako diplomovej práce	7
2. Štipka histórie	8
3. Ako sa rodí sen	9
4. Ako sa rodí fotograf	11
5. 90-te roky, roky zaujímavé na rozbeh kariéry fotoreportéra	12
6. Situácia na prelome milénia	16
7. Platové podmienky fotoreportérov	17
8. Technické zázemie	21
9. Editovanie fotografií	22
10. Fotoreportér vs. redaktor	25
11. Tvárme sa seriózne!	27
12. Denník SME. Sme vcelku spokojní	30
13. Týždenník .týždeň	31
14. Príklad analýzy zmluvných podmienok v jednom zo slovenských vydavateľstiev	32
15. 1. str. Pracovnej zmluvy	32
16. 3. str. Pracovnej zmluvy	37
17. 4. str. Pracovnej zmluvy	39
18. Fotografické vybavenie.	41
19. Editovanie a odosielanie fotografií	42
20. Keď lifestyle, tak najmä pre kamaráta!	47
21. Keď šéfredaktor po redakcii rozsieva testosterón...	47
Dámy, to treba využiť!	
Alebo demokracia na spôsob "made in.sk"	
22. Kariérny postup: Kárne + výpoveď. Za dlhoročné zásluhy!	48
23. Rozhovory: Päť statočných v rámci česko - slovenského časopriestoru	50
24. Juraj Mravec ml.	51
25. Ján Kuchta	55
26. Juraj Mravec st.	61
27. Joe Klamar	67
28. Antonin Kratochvíl	70
29. Epilóg	79
30. Príloha	80
31. Abecedný zoznam použitej literatúry radený podľa autorov	80
32. Abecedný zoznam použitej literatúry radený podľa názvu	80
33. Použité webovské stránky	80
34. Obrazová príloha	82

„Viacmenej, celkovo, s fotografovaním pre printy na Slovensku mám tak zlé skúsenosti, že som sa definitívne rozhodol, že pre ne robiť nebudem.“

Juraj Mravec ml., fotograf a kameraman,
27 rokov, rok 2014.

Úvod / Dôvod na napísanie tejto témy ako diplomovej práce

Dôvodom na napísanie mojej diplomovej práce sú moje niekoľkoročné skúsenosti z pôsobenia ako fotografa v printových médiách na Slovensku. Téma je z časti pretavená do príbehu, ktorého korene siahajú do mojej mladosti keď som sa chcel stať fotoreportérom. Túžba, ktorá sa stala nakoniec skutočnosťou, sa postupne začala premieňať na príbeh z čoraz horkejšou profesnou príchuťou. Podobné skúsenosti vo väčšej či menšej miere malo v iných médiách čoraz viacej aj iných kolegov.

Cieľom tejto diplomovej práce je výpoveď. Výpoveď pozostávajúca najmä zo skutočných situácií a mala by poukázať najmä na prístup najmä manažmentu niektorých redakcií vydavateľských domov k fotografom, hraničiaci neraz minimálne s porušovaním Zákonníka práce či aj samotnej ľudskej dôstojnosti, neraz za výrazného použitia mobingu od predstaviteľov redakcií, tváriacich sa častokrát v úvodníkoch periodík veľmi seriózne.

Mojou snahou je zmapovať obdobie najmä po roku 1989 a z časti aj pred týmto rokom, kde mám záujem poukázať tiež aj na niektoré zaujímavé kontrasty medzi oboma obdobiami. Dôraz mojej práce však spočíva najmä na konkrétnych príkladoch ako sa neraz odohrávali v súvislosti s porušovaním zákonov samotným manažmentom redakcie.

Na tomto mieste chcem zároveň zdôrazniť, že z pohľadu práva, čo sa týka ochrany súkromia osobnosti v opísaných situáciách, rovnako aj z pohľadu právnej ochrany mojej osoby, som sa rozhodol, že nebudem zverejňovať všetky mená osôb ako aj konkrétnych periodík, či vydavateľstiev.

Nie je mi doposiaľ známe, kedy týmto spôsobom bola takáto, či podobná téma spracovaná. Práve naopak. O týchto problémoch sa hovorí maximálne medzi fotografmi a problémy bývajú najefektívnejšie riešené výpoveďou tých, ktorých sa to týka. Je to spôsobené, myslím si, najmä strachom zamestnancov presadzovať si svoje práva, ako aj ich nesúdržnosťou pri ich presadzovaní. Vyplýva to aj zo skutočnosti, že súčasná žurnalistika ako remeslo je poznamenaná krízou, ktorej výsledkom je, že mnohí mladí ľudia v nej ako v zamestnaní nevidia perspektívu.

Zároveň čestne prehlasujem, že opísané situácie sa reálne udiali, sú opísané na základe výpovedí viacerých fotoreportérov, ako aj mojich osobných skúseností.

Chcem tiež podotknúť, že počas mojej praxe v médiách som mal možnosť spolupracovať s viacerými kolegami a kolegynami, s ktorými spolupráca bola pre mňa profesným ako aj ľudským prínosom. A týka sa to aj tých, ktorí buď sú už na prahu dôchodkového veku, alebo sa k nemu blížia.

Štipka histórie

Wikipédia charakterizuje novinársku, spravodajskú, žurnalistickú fotografiu či fotožurnalizmus ako „... súčasť žurnalistiky, ktorá pripravuje a vytvára snímky pre doplnenie správ alebo článkov. Novinári, ktorí sú zapojení do tohoto odboru, sú obvykle známi ako reportéri, fotožurnalisti alebo grafici a majú významný vzťah k výtvarnej fotografii... Prvý denník, ktorý fotografiu použil bol Daily Graphic v New Yorku v roku 1880.”¹

Z uvedeného logicky vyplýva, že ľudia, ktorí následne s fotografiou pracujú, povedzme aj akoby s tovarom, by sa mali v princípe k tomuto tovaru – fotografii aj správať. Toto aj keď pejoratívne prirovnanie je v podstate na mieste. Keď si predstavíme, že do predajne príde tovar, skladník, alebo predavač, manipuluje s ním tak, aby sa k zákazníkovi dostal v dokonalom, nepoškodenom stave. Keď v metafore pôjdeme ďalej, tak vedúci marketu je šéfredaktor, ktorý si tovar – fotografiu objedná. Fotograf je výrobca, resp. dodávateľ tovaru... Asi väčšina dodávateľov má snahu dodávať svojmu veľkoodberateľovi tovar v nepoškodenom stave. Aj preto, aby tento mohol byť v takomto stave predávaný spotrebiteľovi ďalej. Toto sú zásady, ktorými sa ľudstvo riadi v obchode počas celej svojej histórie. Avšak prečo sa tak nespráva

“veľkoobchod” s fotografiou, to doposiaľ nie je úplne známe. Resp. možno aj je. Záhadou ostáva fakt, že sa tento (veľkoobchod) pritom tvári aj profesionálne.

Fotografia nie je pochopiteľne stará ako ľudstvo. Ale problém práve opísaný je starý zrejme ako sama fotografia. Minimálne však od vtedy, ako sa spustil zlatý vek novinárskej fotografie v prvých dekádach minulého storočia. Bol to fakt, s ktorým sa pasoval už legendárny Robert Capa. Jeho vojnové fotografie boli orezávané “velkoskladníkmi” do takej miery, že dosahovali takmer opačný účinok, ako bol ten, ktorý Capu vyniesol na piedestál ikony fotožurnalistov všetkých čias.

Našťastie, dnes je vo svete ešte stále dosť “velkoskladov fotografie”, ktoré pristupujú k svojmu tovaru profesionálne. A dokážu sa správať natoľko profesionálne aby svojich fotografov zaplatili tak, že už nemusia zakladať svoje fotoaparáty do záložne, ako to niekedy bol nútený robiť aj samotný Capa, aby sa mal aspoň za čo najesť.

Avšak, nežijeme ani v New Yorku, ani v Paríži, ale na Slovensku. Táto krajina možno nemá svojich známych Capov a jemu príbuzných svojími kvalitami. Tak ako ich nemajú mnohé ďalšie krajiny. Nemôžu. Každý originál sa narodí len raz. Ale ktorákoľvek krajina môže porodiť podobných majstrov ako boli tí v minulosti.

1. zdroj: http://sk.wikipedia.org/wiki/Novinárska_fotografia

Bez toho, aby sa im snažili vyrovnáť, alebo ich napodobňovať. Ale na to, aby sa o nich svet dozvedel, na to, aby mali možnosť svetú – aj keď iba takému malému ako je ich rodná krajina veľká – odovzdať svoje posolstvo, je potrebné, aby ten „veľkosklad“ fungoval tak ako má. Teda nezničil „tovar“ ešte pred jeho

samotnou expedíciou... Našťastie také veľkosklady existujú, ale je ich žalostne málo! Žalostne málo. A tie ostatné veľkosklady? Čo môžeme od nich očakávať, a má význam od nich vôbec niečo očakávať...? Koniec koncov, veď čo sa dá od nich očakávať? Od „skladníkov“...

Ako sa rodí sen

Zrejme sa môj prípad podobá mnohým iným, keď chlapec vo veku asi 10 rokov začal s úžasom pozorovať proces premeny naexponovaných čiernobielych filmov na fotografiu. Keď moje sesternice nafotografovali sem tam nejaký ten film a dali ho vyvolať do vetadajšieho komunálu, vrátane fotografií, to bolo čosi čarovné. Vtedy, ešte na úplnom začiatku, držiac v rukách akýsi sovietsky aparátik, som len veľmi ťažko rešpektoval správny pomer expozície a clony - indikovaných poskakujúcou ručičkou expozimetru, na to, aby vôbec vznikol použiteľný obrázok, som netušil, že raz budem riešiť dilemy opísané v tejto diplomovej práci. Bolo to čarovné obdobie síce poznačené veľkým sklamaním po

vytiahnutí môjho prvého vyvolaného čiernobieleho filmu z vývojky, totálne čierneho, pretože som nedodržal potrebnú 20°C teplotu vývojky. Teplotu som totiž „zmeral“ ponorením prsta do vývojky, s tým, že to je asi 20°C. Dnes už viem, že to bolo v skutočnosti cca 40°C... Ale i napriek tomu sa mi v kúpeľni pod novučkým zväčšovákem Opemus, v hodnote vtedajšieho asi 1,5 mesačného platu mojej matky, podarilo nazväčšovať prvú fotografiu 9x13 cm. S výsledkom, pripomínajúcim súčasný 3D efekt, v dôsledku extrémneho zrna zo spáleného filmu v horúcej vývojke. Ale bol!

I napriek tomu, že v okolí pôsobil fotografický krúžok, o ktorom som vtedy vôbec nevedel, že existuje, sa postupom

času stal jediným mojím "učiteľom" vtedajší mesačník Československá fotografia. Počas nasledujúcich mnoho rokov, keď som častokrát už ani nefotografoval, sledovanie prác v tomto mesačníku prakticky neprestávalo. A možno práve táto skutočnosť a úctivý prístup k mnohým publikovaným dielam fotografov, nejakým spôsobom latentne predznamenávala môj postoj k fotografii ako takej. Bolo to navyše spojené so sledovaním technických trendov vo vývoji najmä japonských Nikonov a Canonov a snívaním, že raz hádam aj ja nejakým spôsobom nájdem financie na kúpu toho o čom som sníval. Ten čas nastal pomerne neskoro, až v roku 1994, po tom ako som si prešiel svoje začiatky počnúc malou Smenou 8M, Flexaretom a Praktikami. V čase, keď som už mal za sebou prvé podnikanie a z toho vzišlý kapitál

cca 50 000,- Sk, prišiel na rad modelovo vydarený kinofilmový Canon EOS 5 so skromnejšou výbavou.

V najbližších rokoch na voľnej nohe ako fotograf som pochopil, že profesný posun ďalej je možný jedine presunom do Bratislavy, kde som chcel pracovať ako fotograf v médiách, najradšej v oblasti reportáže.

Považoval som to za prirodzený proces k dosiahnutiu svojho sna z ranej mladosti. Očarený ilúziou krásnych fotografií, či už v spomínanej Československej fotografii, alebo neraz aj v samotných médiách, som chcel byť súčasťou diania za objektívom fotoaparátu. Motivovaný prvými úspechmi v oblasti dokumentu, ako aj povzbudivými slovami Alana Hyžu, som plný očakávania začal skúšať šťastie v jednotlivých redakciách.

Ako sa rodí fotograf

Povolanie fotografa, resp. fotoreportéra je špecifické aj tým, že neexistuje žiadne pravidlo, ktoré by určovalo, za akých podmienok by sa z človeka mal stať fotograf. A teda ani nie je potrebné túto profesiu zákonite spájať s formou školského vzdelávania. Jediniec, ktorý ukončil školu so zameraním na fotografiu, môže mať v lepšom prípade priemerné výsledky oproti ambicióznemu samoukovi. A naopak, pre nejedného absolventa môže byť štúdium (a malo by byť) okrem získaného prehľadu a nastavenia určitej latky kvality, ktorej predchádza najmä prísna vnútorná konfrontácia vlastnej tvorby s tým, čo je v súčasnosti, resp. z minulosti považované za čosi, čo udáva/udávalo profesné a umelecké trendy, veľkým profesným prínosom. Tento postoj by zasa mal byť v opozícii voči jedincom amatérom, ktorých ambíciou je najmä vlastniť samolepku fotografa, profitujúceho najmä zo všeobecného spoločenského nevku-su. A na základe toho získavať zákazky napr. s výdatným znižovaním cien, čoho dôsledkom je úplný rozpad akýchkoľ-

vek pravidiel na trhu fotografie medzi samotnými profesionálmi.

Pokiaľ by sme sa však mali zaujímať o cestu a profesný vzostup jedincov, ktorých snahou v minulosti bolo, resp. je zanechať po sebe profesionálnu stopu spojenú s určitou kvalitou, zistíme, že ich začiatky neraz siahajú do prostredia, v ktorom bolo požadované nastavenie určitých kvalitatívnych pravidiel. Častokrát to bol rodič, ktorý viedol dieťa k fotografovaniu v rámci využitia voľného času, inokedy to bolo samotné dieťa, ktoré sa vanovalo tejto aktivite pod vplyvom svojho okolia.

Ešte aj dnes po rokoch je čarovné s nostalgiou počúvať kolegu na prelome päťdesiatky, ako svoje prvé fotografie zhotovoval priložením filmu na fotografický papier a takto ho exponoval, lebo nemal ešte peniaze na zväčšovák. To sú momenty, ktoré sa vpíšu do človeka a ovplyvnia ho v povolani na celý život. Formovanie vzťahu k fotografii postupne prostredníctvom analógového procesu je rozdielne oproti v súčasnosti masovo rozšírenému digitálnemu procesu.

90-te roky, roky zaujímavé na rozbeh kariéry fotoreportéra

Viacerí fotografi do porevolučného obdobia začiatkom 90-tych rokov, pôsobili iba ako amatéri. Príbehov začínajúcich fotografov ako profesionálov z týchto rokov je viacej. Jeden z mnohých začínal tak, že v období tesne po revolúcii kráčal okolo VPN-ky, zhotovil zopár záberov ľudí, ktorí vtedy boli súčasťou politického diania a poslal ich do redakcie Verejnosti. Tieto mu boli zverejnené a po čase našiel inzerát, že redakcia Verejnosti prijme fotolaboranta. Prijali ho. S tým, že mu oznámili zo zármutkom, že by od neho potrebovali aby občas chodil aj fotiť. Čo mohlo byť viacej pre nadšeného amatéra... Dostal Nikon F 801 a mohol začať. Jeho kolega mal dva kusy Nikon F 4. Hneď po novembri 89 maximálne profesionálne vybavenie.

Celkovo práca po Novembri,89 v printových médiách bola ako stvorená pre ľudí, ktorí mali vážny vzťah k fotografii a chceli zabodovať na poli reportážnych fotoreportérov. Spoločenská situácia priam ponúkala tento druh objednávky na mapovanie horúcich politických scén a spoločenských zmien.

Na prelome 80-tych a 90-tych rokov podobne začínali aj ďalší v tom čase začínajúci fotoreportéri, ktorí pôsobia do dnes. Jeden z nich vo veku cca 20 rokov na základe skúsenosti z dectva zažíval návrat k tejto činnosti, pričom opúšťa

nenáročnú robotnícku profesiu s platom 13 000,- Kčs v roku 1990, čo bol na to obdobie pomerne slušný príjem a presedlá postupne na pozíciu fotografa v regionálnom dennom periodiku s platom cca 3500,- Kčs. Teda rapidný pokles príjmu. Pričom tomu predchádzal intenzívny záujem o teóriu a diela známych fotografov pod dohľadom bývalého učiteľa fotografie. Navyše sa stalo, že po troch týždňoch jeho pôsobenia v denníku, tento zaniká. Po vzniku večerníka, založeného pôvodným kolektívom, naberá skúsenosti v ponovembrovej dobe, bohatej na eufóriu v spoločnosti. Techniku v tom čase nepomerne drahú na vtedajšie príjmy, si hradí z platu sám. Ísť takýmto spôsobom akoby proti prúdu realite každodenného života a tvrdo na sebe pracovať, je predpokladom, že z takéhoto jedinca sa stane profesionál. Ďalej pôsobil v regionálnych novinách, kde bol zároveň aj editorom týždenníka. Je to skvelá príprava, pokiaľ by sa v budúcnosti chcel stať obrazovým editorom.

Veľmi zaujímavá situácia na tú dobu bola aj v TASR (Tlačová agentúra Slovenskej republiky). Viacerí bývalí, či ešte súčasní fotoreportéri TASR-u nostalgicky spomínajú na obdobie, keď Marián Pauer, pôsobil ako šéfredaktor obrazového spravodajstva. Na základe neskorších

skúseností ho nejednen hodnotí počas svojej kariéry ako jediného profesionála na poste nadriadeného v oddelení fotoreportérov. Na príklade tohoto človeka je možné ilustrovať viacero modelov správneho prístupu profesne zorientovaného manažéra.

M. Pauer, ako teoretik fotografie bol profesionálne zorientovaný na to, aby mohol posudzovať fotografie. V TASR-i zaviedol týždenné hodnotenie fotografií všetkých fotografov. Viedlo to ku konštruktívnej diskusii o fotografii medzi kolegami, dalo by sa povedať až akoby na úrovni akéhosi malého workshopu. Teda kto chcel, mohol sa viacmenej posunúť výrazne vpred.

Toto potvrdzuje aj samotný M. Pauer. Ako sám uviedol, tak snaha pod jeho vedením ako šéfredaktora obrazového oddelenia v TASR bola v motivovaní fotoreportérov, aby sa snažili prinášať okrem fotografovania oficiálnych, aj situácie, v ktorých sa politici už nesprávali oficiálne a teda bol priestor na zachytávanie nekonvenčných situácií. Takto vznikali súbory fotografií, z ktorých po nejakom čase bola zorganizovaná výstava „Rok prezidenta“.

Ako M. Pauer ďalej hovorí: „Výstava bola v Galante v Esterházyho paláci. Vtedajší prezident Michal Kováč zorganizoval výjazd autobusu, plne naloženého

diplomatmi pôsobiacimi v Bratislave. Bežná oficiálna akcia mala aj iný význam. Prezident obdržal pred diplomatmi čestné občianstvo od primátora Galanty, čo malo pozitívny vplyv na neraz škripajúce slovesko - maďarské vzťahy. Ohlas na výstavu bol mimoriadny a výstava sa stala putovnou – opakovala sa v Bratislave, v Grázi, vo Viedni, v Linzi, Budapešti a v ďalších mestách.“

V tej dobe si je len ťažko predstaviť, kde na Slovensku by mal fotoreportér také možnosti profesného rastu ako práve v takomto prostredí a navyše v pulzujúcej atmosfére v očakávaní spoločenských a politických zmien.

Pre fotografov to bola možnosť prezentovať sa cez médiá ako aj samotnú výstavu. Zároveň boli motivovaní k tomu, aby sa snažili pracovať čo najkreatívnejšie. M. Pauer, keďže už mal bohaté skúsenosti s prácou fotoeditora napr. v Novom slove z éry pred r. 1989, veľmi rýchlo pochopil, že dostať z ľudí dobrú a kvalitnú produkciu je možné len vtedy, keď im vedenie pripraví kvalitné podmienky a správne ich motivuje. A toto bol jeden z optimálnych spôsobov.

Úroveň obrazovej stránky v týždenníku nebola žiadnym spôsobom v 90-tych rokoch nejak extra výnimočná a v podstate bez väčších kreatívnych zmien pretrváva až doposiaľ.

V tom období magazín, ktorý sa venoval reportážam na vysokej úrovni najmä z pohľadu rozsahu a vysielania reportérskych tímov na služobné cesty do celého sveta, bol týždenník Plus 7 dní. Ako spomína fotograf Jozef Barinka, stalo sa mu, že otvoril časopis, uvidel konkurz na fotografa, prihlásil sa s nejakými podľa neho v celku obyčajnými fotografiami a vybrali ho. Odvtedy ako nastúpil, prakticky nebol problém ísť na dva či tri týždne mimo Slovenska na reportáže. Vždy chodili v tíme s píšucím redaktorom. V týždenníku boli dva konkurenčné tímy: Juraj Sedlák/Jozef Barinka a Peter Kubínyi/Alan Hyža. Na návrh píšuceho redaktora, redakcia schválila tému a vycestovalo sa. Pritom vo všeobecnosti prevládala názor, že fotografia je len akýsi doplnok k textu. Post obrazového editora v podstate neexistoval ani tu a častokrát sa jednalo o boj za dobré fotografie. Rozhodujúci bol postoj nadriadeného, ktorý konal aj proti vôli autora fotografie, ale kompozícia zostávala v podstate zachovaná bez extra výrezov. Väčšinou sa reportáž kvôli aktuálnosti musela dodať do týždňa, pokiaľ nešlo o nejakú nadčasovú tému. Resp. v ojedinelých prípadoch sa vyvolané filmy posielali kvôli výrobe pošťou zo zahraničia na Slovensko.

Za pravdu mu dáva rozmach bulvárneho trendu zo Západu ktorý nastával po-

stupne po roku 2004, kedy si už fotograf nemohol vyberať či pôjde fotografovať iba reportáž podľa vlastných či redakčných predstáv, ale musel prijať objednávku redakcie aj v takomto duchu.

„Zlaté roky fotožurnalistiky tu už boli. Vo svete v 50-tych a na Slovensku v 90-tych rokoch.“ Konštatuje J. Lofaj, bývalý pedagóg na katedre žurnalistiky na UK v Bratislave. Lofaj registruje zásadnú zmenu v trendoch používania popisnej fotografie asi od konca 90-tych rokov. Podľa neho „...sa noviny, všeobecne, stali tovarom. Predtým boli propagandou informáciou, aj pseudoinformáciou. Platilo to najmä keď sa publikovalo niečo, čo nikto nepotreboval vidieť. Pokusom o spravodajstvo. Naviac nastúpil termín ilustračná fotografia. Niečo, čo má pramálo spoločné s realitou. U niektorých jedincov môže dokonca urážať ich vkus. Čo má napr. spoločné dôchodca s farebnými trakmi so slovenským dôchodcom...? A podobne.“

Prípad Barinku je obdobný ako u iných fotoreportérov. Nepomohlo mu, že je držiteľom viacerých ocenení vo fotosúťažiach, na kvality nikto nebral ohľad a pokiaľ nechcel byť zvalcovaný týmto trendom, bol nútený opustiť redakciu.

Po nástupe do vydavateľstva Mediage, spol. s r.o. fotografuje interiéry a najmä profily osobností pre mesačníky Gold-

Man a Miau. Je to príklad kultivovanej spolupráce fotografa a vydavateľa keď je spokojnosť na oboch stranách. Fotograf dostáva objednávky emailom, organizuje si prácu úplne sám po dohode s klientom. Vydavateľ mu poskytuje služobné auto a fotografické vybavenie. V súvislosti so spoločenským postavením fotografa vo svojej krajine Barinka stručne konštatuje: „Nikdy nebolo a nikdy nebude...”

Z prvej polovice 90-tych rokov je ešte dôležité spomenúť denník Smena, v tom čase pod vedením už nežijúceho

Karola Ježíka. Na roky 1992–1994 spomína Ján Kuchta, ktorý bol v tom čase jedným z trojice fotoreportérov v tomto denníku, ako na vrchol svojej kariéry fotoreportéra. Spôsob práce, technické vybavenie a finančné ohodnotenie boli zrejme na hranici možností, aké boli schopné vtedajšie redakcie fotoreportérom poskytnúť. Šéfredaktor Ježík sa tvrdo zasadzoval za komfortné podmienky fotoreportérov v redakcii. Títo často cestovali na zahraničné služobné cesty a mapovali v tom čase najdôležitejšie udalosti na svetovej scéne.

Situácia na prelome milénia

Jedna z možností ako sa profesne uchytíť bola externá spolupráca fotografa s redakciou. Jeden z fotografov opisuje svoju skúsenosť zo spolupráce v roku 2000 pre v tom čase ešte existujúci denník Práca. Náplň spracovávania podkladov pre tlač v tejto redakcii sa v skutku rovnala poslednému mohykánovi.

V čase, keď sa do reálneho sveta fotografov začal predierať digitálny proces, tu vládol ešte klasický čiernobiely proces, ktorý si manažoval sám fotograf. Čiernobiely film – vývojka – ustalovač a to isté následne platilo aj pre fotopapier. Už len táto situácia bola jedna s predznamenani, ktorým smerom sa začali podmienky uberať. V kontraste so situáciou do r. 1989 kedy mávali fotoreportéri k dispozícii aj samostatné oddelenie laborantov, ktorí sa starali o spracovanie filmového materiálu a následne výrobu fotografií. Teda úlohou fotoreportéra bolo sa maximálne koncentrovať na svoje témy, prípadne ich výber. V tomto denníku už v posledných rokoch jeho existencie si fotoreportér po nafotení akcie musel svoje čiernobiele filmy vyvolať a následne z nich expresne vyhotoviť aj fotografie. To všetko častokrát pod časovým tlakom redakčných uzáverok.

Na ilustráciu v tomto prípade každopádne stojí uviesť jeden prípad za všetky:

redakcia si objednala u externého fotoreportéra fotografovanie istej víkendovej nočnej zábavnej akcie na letisku za Senicou. Denník tu figuroval ako mediálny partner. Z akcie mal byť výstup cca 5–6 fotografií na celú stranu. Z honoráru cca 120,- Sk (slovom : jednostodvatsať korún slovenských) za jednu fotografiu, to bolo za celú akciu cca 600,- Sk. Za túto sumu redakcia požadovala, aby si fotoreportér financoval cestu tam a späť (cca 200 km), ubytovanie, stravu a spracovanie filmov a vyvolanie fotografií v redakcii. Vráťane odmeny.

Naviac vzhľadom na to, že redakcia sa už v tom čase borila s existenčnými problémami, honorár vyplatila až po niekoľkých mesiacoch. Investície do redakcie boli v nedohľadne.

Ako spomína M. Pauer, ktorý krátko na to nastúpil do redakcie istého, už neexistujúceho periodika ako šéfredaktor: *„Bol to ukázkový príklad nesprávneho prístupu majiteľov vydavateľstva. Bolo bežné, že prišiel jeden z majiteľov a povedal šéfredaktorovi, že je potrebné prepustiť nasledovných ľudí. Bezdôvodne. Respektíve preto, lebo si tam chceli dosadiť iných ľudí. Celé tieto a podobné postupy mali vlastne jediný zámer, a síce predať vydavateľstvo, čo sa aj po čase stalo.“*

Platové podmienky fotoreportérov

Okolo roku 2 000 bolo možné začať sledovať trend niektorých redakcií ako sa snažia zjednodušovať si spoluprácu s fotografmi. Napr. istá redakcia týždenníka si dala podmienku pri prijímaní fotografa do pracovného pomeru, aby tento mal svoje vlastné technické vybavenie. Bolo to samozrejme na hrane so zákonom, lebo zamestnávateľ je povinný poskytnúť zamestnancovi podmienky na výkon pracovnej činnosti.

V súčasnosti je možné pozorovať trend, keď spoločnosti smerujú spoluprácu na základe dodávateľského princípu. Je známy prípad, keď istá spoločnosť zaviedla systém, keď fotoreportér pracuje so svojou vlastnou technikou a jazdí na svojom vlastnom aute. V začiatkoch spolupráce tejto spoločnosti s fotografmi boli podmienky diametrálne iné. Fotoreportéri pracovali síce na externej báze, ale mali od agentúry prenajatú fototechniku a spoločnosť poskytovala na prepravu šoféra s autom. Ohodnotenie bolo na princípe zmluvného mesačného paušálu, vrátane dovolenky. Neskôr bolo možné, aby mal fotoreportér vlastnú techniku, pričom mu za ňu spoločnosť k platu hradila prenájom.

V súčasnosti už viacmenej nič z toho neplatí. Okrem vyššie spomenutej nutnosti mať komplet celé vybavenie vlastné, teda fototechniku, auto, not-

book, zabezpečený mobilný prenos dát, je honorár pre fotoreportéra v súčasnosti cca 16, € za dodanú akciu s cca 5–6 ks fotografií. Nie je zložité si vypočítať, koľko akcií musí fotoreportér spracovať, aby splatil náklady a mohol žiť.

Na porovnanie situácia zo začiatku 90-tych rokov v štátnej TASR. Spomína opäť M. Pauer: "Ďalšou vecou, ktorá bola veľmi účinná na motivovanie fotoreportérov bola, že generálny riaditeľ mi dal šekovú knižku a povedal mi: Budete vyhodnocovať fotku týždňa a fotku mesiaca. Na konci týždňa som zvolal poradu a kto chcel, tak mohol dodať výber svojich fotografií. Fotky sa hodnotili tak, že som zavolať K. Kállaya a ten povedal svoj názor. Víťazné fotografie boli hneď ocenené spôsobom, že som zobral šekovú knižku, víťazi dostali šek a hneď si išli do pokladne vybrať peniaze na ruku. No a fotografia mesiaca, tak to bola veľká sláva a vo vestibule bývalej budovy ČTK sme dali panely do polkruhu a tam sme mesačne urobili prezentáciu. Ten, kto to vyhral opäť dostal šek s finančnou odmenou, bolo to nafotené a okamžite to šlo do sevisu agentúry čo každému víťazovi urobilo publicitu. Fotografia týždňa sa v podobe finančnej odmeny pohybovala podľa poradia od 100 do 500 Sk,-. Fotografia mesiaca bola hodnotená ešte vyššie, asi 800–1000,- Sk."

A pokračuje ďalej: „Tiež som po svojom nástupe trval na tom, aby noviny v rámci servisu keď odoberali fotografie a následne ich aj zverejňovali, uvádzali pod fotografiou – foto: TASR a meno autora fotografie. Pokiaľ redakcia neuviedla meno autora, tak sme ich urgovali a oni to rešpektovali. Bolo to o zavedení určitej štábnej kultúry. Po výmene vedenia v TASR sa benefity zrušili, fotografi začali strácať motiváciu, privyrábali si kade-tade pomimo a bolo to poznať na výsledkoch. Nebolo to tým, že by TASR dostávala menej peňazí od štátu, ale ich prerozdelením v rámci organizácie.“ V súčasnosti je opäť v redakciách zaužívané, že neuvádzajú meno autora fotografie ale iba názov agentúry.

V súvislosti s možnosťami ďalších autorských zárobkov fotografov na Slovensku a v zahraničí, spomína P. Neubauer, dlhoročný fotograf TASR, na rozhovor s kolegom z agentúry APA. Neubauer po tom ako nafotil povinnú jazdu, sa ho kolega pýta, že kam už odchádza. Po tom ako mu odpovedal, tak fotoreportér z rakúskej agentúry si povzdychol ako mu je dobre lebo, že on má objednávky napr. ešte od sponzorov, no a že to musí všetko stihnúť. Z pohľadu P. Neubauera sa takéto možnosti ďalšieho zárobku pre našich fotografov v takom rozsahu nevyskytujú. No a samozrejme ohodnote-

nie rakúskych fotoreportérov je niekde inde ako slovenských.

Na porovnanie toho čo bolo možné v rámci kariéry fotografa dosiahnuť v minulosti, je vhodné zísť ešte ďalej, a síce pred rok 1989. Uvedený príklad je o človeku, o ktorom je možné povedať, že urobil v živote kariéru ako fotograf počas komunistického režimu, ako aj po jeho skončení.

Nástupný plat fotoreportéra v roku 1971 bol brutto 1 600,- korún československých (Kčs). Jednalo sa o pozíciu fotografa vo vydavateľstve Naše vojsko Praha, vo vysunutom pracovisku Bratislava. Bolo to po Rudom práve druhé najväčšie vydavateľstvo vo vtedajšom Československu, vydávajúce údajne viac ako 50 rôznych titulov. Podliehalo Ministerstvu obrany. Na porovnanie: priemerný plat žena v tom čase bol brutto cca 1200–1300,- Kčs. Učiteľ zarábala cca 1 500,- Kčs a učiteľ na Základnej umeleckej škole vyučujúci hudobnú výchovu, pokiaľ mal len stredoškolské vzdelanie, zarábala cca 1 000,- Kčs brutto. Plat tohoto fotografa bol síce mierne nad priemerom, avšak jeho platový nárast činil ročne cca 100–120 Kčs. Čo sa do roku 1990 vyšplhalo na cca 3 500,- Kčs. V tom čase to bol nadpriemerný zárobok. V roku 1989 bežný THP (zjednodušene povedané administratívny

pracovník, aleb vývojár) mal platový strop na sume cca 2 200,- Kčs, a aj to po dlhých odpracovaných rokoch. Ešte na ilustráciu o lukratívnosti tohoto príjmu: náčelník štábu Západného vojenského okruhu v Českých Budějoviciach mal plat pred Novembrom 1989 odhadom 4 000–4 500,- Čsk. Avšak netto!

Celkovo to však aj tak nebolo jednoduché ako by sa na prvý pohľad zdalo. Zvyšovanie platu vo vydavateľstve Naše vojsko bolo postupné. Fotograf bol civilný pracovník a noviny v tom čase boli zaradené do piatich skupín. Do prvej patrila Pravda a Rudé právo. Od skupiny v poradí sa odvíjala aj mzdová politika. V praxi to vyzeralo tak, že ak fotograf v Novom vojsku dosiahol plat 2 500,- Kčs, v denníku Pravda mal fotograf údajne cca o 1 000,- Kčs viac.

Avšak to ešte nebolo všetko. V takomto vydavateľskom kolose oscilovala ešte jedna veľká výhoda. Zamestnanci mali navyše kvartálne odmeny do výšky cca jedného hrubého platu. To znamená, že k dvanástym mesačným platom im pribudli ďalšie štyri platy. Navyše, k spomenutému boli ešte ďalšie príjmy vo forme podielov na hospodárskom výsledku vydavateľstva, ktoré robili niekedy navyše ešte k spomenutým, ďalšie dva až tri platy. Takže nižší platový základ bol v konečnom objeme vy-

kompenzovaný spomenutými benefitmi a v priemere sa vyšplhal k základu fotografa v Pravde. Na ilustráciu, kúpna sila na úrovni 3 500,- Kčs v rokoch 1975–1980 by v súčasnosti mohla byť porovnaná s úrovňou okolo 2 500,- €. To bola situácia pred 35–40 rokmi !

Takže príjem spomínaného fotografa, či fotografa v denníku Pravda (denník Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska), v tom čase bolo niečo, čo vysoko nadpriemerne presahovalo bežný priemerný plat občana Československej socialistickej republiky. A aj iných fotografov. Je to však výborný príklad toho, ako bolo možné kariere napredovať a aký spoločenský status povolanie fotografa malo.

V súčasnosti je možné nájsť v zmluvách zamestnaných fotoreportérov platové ohodnotenie v rozsahu od 600 do 800,- €, vrátane prípadných honorárov k základnej mzde v čistom. V bulvári to môže byť o niečo viac, cca o 100–200,- €. Vedúci fotooddelení môžu mať o ďalších 100–200,- € navyše. Táto suma väčšinou zahŕňa prácu fotografa, šoféra referenčného automobilu, na ktorom sa s fotoreportérom rozváža aj píšuci redaktor, výber a editovanie fotografií. Neplatené nadčasy, zahrnuté v mzde sú v rozsahu min. 150 hod. ročne. Neoficiálny počet hodín nadčasov a pohotovostí,

aj počas víkendov a sviatkov častokrát nebýva kontrolovaný a pokiaľ si chce fotoreportér svoju pracovnú pozíciu zachovať v danej redakcii, tak o nej radšej taktne mlčí.

Popri uvedenom, platí automaticky zmluvný zákaz vedľajšej zárobkovej činnosti fotografa. Pokiaľ je tomu tak z pohľadu práce pre konkurenčné médiá, je to pochopiteľné. Avšak zdravý rozum prestáva pracovať pri klauzulách o zákaze akéhokoľvek vedľajšieho komerčného príjmu fotografa. Alebo pokiaľ by tomu tak malo byť, fotograf je povinný vytvorené dielo ponúknuť najskôr zmluvnému vydavateľovi a až následne, pri jeho dobrej vôli, ho fotograf môže predať ďalej. Tieto a aj ďalšie podmienky sú neraz v príkrom rozpore s tým, čo sa uvádza v Zákonníkom práce, ale aj s tým, aké pracovné podmienky vydavateľské domy pre fotografov niekedy vytvárajú a aké nároky si uplatňujú v súvislosti s výkonom autorských práv na dielo fotoreportéra.

Žijeme dobu, keď fotoreportér nemá zvýšený plat bežne aj niekoľko rokov. Je známy prípad šéfredaktora, ktorý svojim niektorým zamestnancom pýtajúcim sa na možnosť zvýšenie platu reagoval slovami, že pre neho musí byť ctou pracovať pre daný denník. Zato tam však bol zavedený bodovací systém za odvedenú kvalitu práce. Jednoducho body a dosť.

Raz sa istý nový pracovník po nástupe do redakcie ironicky opýtal kolegov, že ako si má tie body zameniť za peniaze, aby si mohol za ne už aj konečne niečo kúpiť. Hodnotenie je nastavené tak, že zo základnej mzdy môže vedenie redakcie stiahnuť v rámci pohybovej zložky až 20%.

Boli prípady, keď plat fotoreportéra sa celé roky pohyboval v denníku niečo cez 600 € mesačne v čistom. Pritom mu protizákonne vydavateľstvo do zmluvy zaviedlo klauzulu o zákaze mať ďalší príjem z podobnej činnosti.

Bolo nie dlhé obdobie v 90-tych rokoch, keď bol v istom periodiku zavedený systém honorárov k platu a šikovný fotoreportér sa dostal v čistom na príjem aj okolo 35 000,- Sk. V ďalšom denníku po roku 2 000 dokonca aj cez 45 000,- Sk. Aj keď sa to zdá byť na pomery tej doby dosť oproti bežnému príjmu, nemožno nespomenúť, že sa jedná o tvorivú činnosť, pri ktorej za dlhé roky pôsobenia toto zamestnanie zanecháva trvalé následky na pohybovom aparáte fotoreportéra. A v jeho pracovnej náplni sú kumulované ďalšie funkcie a k tomu sa pridáva ešte aj nepravidelná pracovná doba, nadčasy a pracovné pohotovosti.

Situácia so sľubným ohodnotením netrvala dlho a redakcie tieto platy začali skoro pod rôznymi zámienkami okresávať, zneužívajúc fakt, že trh fotografov

medzi redakciami kvôli kríze prestal prakticky fungovať. V roku 2014 sa odhadom plat fotoreportéra pohybuje na úrovni priemernej celospoločenskej

mzdy. Pritom v jednej persone sa nachádza fotoreportér, vodič služobného auta a editor. Neraz bez náhrady nadčasov a pohotovostí.

Technické zázemie

Okrem situácií, kedy si spoločnosti už od fotoreportérov vyžadujú vlastné technické vybavenie, sú známe aj situácie, keď fotograf v redakcii mal k dispozícii fotoaparát s nedostatočnými technickými parametrami ako je pomalý a málo citlivý autofokus, či nedostatočné rozlíšenie snímacieho čipu. Redakcia neakceptovala apel fotoreportéra a nechala mu vo výbave problematickú zostavu niekoľko rokov bez zmeny. K tomu je možné priradiť problémy s nedostatkom notebookov, keď navyše bolo potrebné sa deliť s nimi ešte aj s redaktormi.

Sú redakcie, ktoré si radi stavali imidž na inscenovaných profilových rozhovoroch. Avšak bránili sa zakúpeniu jednoduchej prenosnej osvetľovacej sústavy. Ale naopak, privítali, ak fotograf používal vlastnú techniku. Bezplatne!

Samostatná kapitola sú automobily. Dlhodobé vedenie redakcie ignorovalo nedostatok áut a nechávalo fotografov jazdiť po meste MHD. Výsledok: nedostatok času medzi termínmi, vyčerpanosť či nebezpečenstvo prepadnutia na ulici.

Ešte na začiatku minulého desaťročia boli vydavateľstvá, ktoré mali najmä na dlhšie cesty šoférov. Tí odviezli písuceho aj fotografa. Na opačnej strane mince sú známe prípady, keď vydavateľstvo nechalo jazdiť fotoreportéra, nezabezpečilo mu odosielanie fotografií cez notebook a tento musel po 14 hodinovej reportáži zo snemu istej politickej strany, po polnoci sa vrátiť s redaktorkou cez celé Slovensko do Bratislavy. Neboli to ojedinelé situácie. Jazda musela byť na doraz, aby tím bol už ráno v redakcii. Pokiaľ by na fotoreportéra počas jazdy prišla únava a musel by si urobiť prestávku, s termínmi by mohol byť problém. Pokiaľ by však došlo počas jazdy ku kolízii, zodpovednosť by niesol vodič - fotograf, keďže nedodrжал povinnú prestávku medzi smenami.

Celé roky bol problém so systémami na odosielanie dát cez mobilnú sieť na archíváciu fotografií do redakcie a následného ukladania na server tak, aby boli fotografie viditeľné pre kohokoľvek z redakcií. Teda chýbal tu automatizovaný archivačný systém.

Editovanie fotografií

Nemenovaný fotoreportér: „Hovorím jedno, som rád ako som začínal, lebo som ako fotoreportér v novinách zažil akcie, ktoré už teraz nemám takmer šancu fotiť. Teraz fotím v nemocnici bábätká, chodím fotiť jedlá, budovy, oficiality... Ani na jednu zo slovenských fotosúťaží neposielam žiadne fotky. Proste z toho čo tu nafotím, nie som schopný vyskladať niečo normálne, čo by som si ako autor vážil. Tvrším, že dnes keď niekto príde do Bratislavy a tu sa chce učiť ako fotograf, tak z neho veľa nevyrastie. Nemá sa totiž kde učiť, nemá témy. Naháňame sa ako blbci, ale pritom už netvoríme. V tomto smere sú regionálni na tom neporovnateľne lepšie vo výbere tém.”

Ďalšia vec sú ľudia, ktorí rozhodujú o výbere fotografií. „Zažil som aj odborníkov, ale bohužiaľ som zažil aj zástupkyňu šéfredaktora, ktorá bola schopná predviesť nasledovné: keď kolega priniesol celkom kvalitnú kolekciu fotografií z ropnej havárie na Dunaji, ona vybrala foto z TASR. Keby bola výrazne lepšia, nič nepoviem. Na otázku prečo uprednostnila agentúru pred redakčným fotografom, po troch minútach rozmýšľania odpovedala – no viete prečo? Lebo je viac žltá! Tak som sa zvrtol a odišiel. Čo som mal povedať? Toto je človek, ktorý určuje, aké fotky v novinách sú...”

Redakcie, ktoré platia fotoreportérom k platu ešte aj honoráre, niekedy upred-

nostia radšej fotografiu z agentúry. Podľa predpokladu fotoreportérov je tomu tak asi z dôvodu, že sa im oplatí menej zaplatiť agentúru ako zaplatiť honorár fotoreportérovi. Toto je mimo redakcie ťažko posúdiť pokiaľ nie sú známe interné podmienky. Je ale pravda, že honoráre k platom šli podstatne dolu, miestami až o 50%. A redakciám sa kúpa z agentúry zrejme stále vyplatí.

Za nekorektné možno považovať, keď redaktor vyberie fotografiu mimo redakcie od niekoho známeho a ten dostane za to 15 € honorár. Vedenie redakcie pritom vôbec netrápi, že redakčný fotoreportér nemá zverejnené autorské foto a vyplatený honorár k nemu. Akú úroveň navyše bude mať fotografia laika, je ďalšia vec. Je to veľmi dobré na porovnanie s tým, ako sa dbalo na kvalitu fotografií pred rokom 1989. V porovnaní s dneškom P. Neubauer hodnotí situáciu nasledovne: „Kedysi to bolo tak, že my sme v agentúre nemohli robiť fotografie spôsobom, že niekoho nachytáš alebo tak nejak podobne. To museli byť pekné fotografie. Napr. nemohli mať osoby za hlavou rastlinu, alebo keď si dvaja politici podávali ruky, nesmel byť medzi nimi vypínač na stene a podobne. Jednoducho, robili sa pekné fotky.”

V súvislosti s prácou fotoreportérov v ČSTK (Československá tlačová agentú-

ra) pred r. 1989 je zaujímavá ešte jedna informácia. Spomína Štefan Puškáš, fotograf TASR. *„Keď som nastúpil do ČSTK, po krátkom čase ma agentúra vyslala na niekoľko týždňové školenie do Čiech. Nie aby som sa učil fotografovať, ale aby som si rozšíril prehľad z dejín, spoločenského a politického diania, ale aj ohľadne teórie a praxe z fotografie.“* Toto je v súčasnosti niečo, čo by sa asi dosť ťažko mohlo ešte zopakovať. Ale veľmi dobre to ilustruje záujem spoločnosti na príprave pre prax fotoreportéra štátnej agentúry.

Odhliadnuc od vyššie spomenutého, samostatná kapitola je neraz samotná práca s fotografiou. M. Pauer, ako blízky spolupracovník K. Kállaya spomína, ako tento za svojho života rozprával o svojej práci v zahraničí. Tam bolo bežnou prácou, že keď sa on vrátil do redakcie, tak sa v kruhu kolektívu o fotkách debatovalo a robil sa výber.

Ako ďalej Pauer hovorí: *„V 90-tych rokoch sme spolu s K. Kállayom postupne navštevovali redakcie a prehovárali sme ich, aby zaviedli do redakcií art directorov. Nosili sme im zahraničné noviny a časopisy a ukazovali sme im ako by to mohlo a malo vyzerať. Naša predstava bola, aby art director bol partner pre šéfredaktora. Momentálne tí čo sú v printoch, boli len vykonávači rozkazov vedenia redakcií. Svetlá výnimka je hľadám len v týždenníku*

.týždeň.“ Prípadne ešte v lifestylových periodikách s lukratívnou tlačou.

Skľučujúce a demotivujúce zároveň je pre autora fotografií najmä ten fakt, že nikto sa o fotkách s fotografom nebaví. To je aj dôvod, prečo napr. v minulosti Alan Hyža s printov odišiel. Obehol hádam všetky redakcie, ktoré stáli za úvahou. Ale to nie je iba minulosť. Je známy prípad šéfredaktora istého slovenského periodika, ktorý ani jedinýkrát nedal na naliehanie fotoreportéra pri výbere fotografií. Stávalo sa, že aj samotní editori strán nemali šancu uspieť u neho s fotografiou, na ktorej sa zhodli so samotným fotografom. Tiež sa stávalo, že si šéfredaktor vyžiadal od fotoreportéra ďalšie fotografie, ktoré on už pri triedení vyhodil do virtuálneho koša v PC. A tieto použil vo výrobe. Stal sa tiež „legendárnym“ svojou požiadavkou na fotoodeľenie redakcie, od ktorého požadoval fotografie typu „očný kontakt s čitateľom“. To znamenalo, že pri väčšine fotografií respondentov, ktorých mohli fotoreportéri ovplyvniť, sa títo museli pozerieť na čitateľa. Ale z pohľadu fotografa zrejme najväčším problémom v takejto situácii je, že ako neschopný hlupák vypadá on, autor fotografie, a nie jeho nadriadený, čo príkaz vydal. Pod fotografiou totiž figuruje meno fotografa a nie nadriadeného. Financovať pozíciu art directora

by v tomto prípade bolo asi fakt vyhodnotením peňazí von oknom redakcie.

Otázne zostáva, ako bude asi reagovať čerstvý absolvent školy v pozícii obrazového redaktora na vyššie spomenuté správanie nadriadeného keď sa bude neustále opakovať.

Na otázku aký praktický dopad mal predmet fotografie v praxi na redaktorov, odpovedá J. Lofaj.

„Keď som sledoval médiá, tak som zistil, že tí ľudia si veľmi rýchlo po tom ako prišli do praxe, osvojili zabehnuté zlovyky.

Naviac pre redaktora je fotografia komplikácia, ďalšia robota. V agentúre povedzme, že k fotografii sa napíše text a ten k nej sedí. Ale v redakcii tam boli len škatule plné fotografií a tým to skončilo. Prax potom niekedy vypadala nasledovne diletantsky: pred 2-3 rokmi som čítal článok o stavbe kostolov na Slovensku. K tomu bola fotografia barokového oltáru. To je absurdné. Pričom sa písalo o stavbách.

Na druhej strane, niektorí študenti z tých ktorí si uvedomili súvislosti, sa neskôr stali fotoreportérmi. napr. Vlado Benko, Vlado Martinka, z dialkárov napr. Kuchta, Súkup, Pospíšil.“

Jeden z ďalších nezodpovedných prí-

stupov dodáva na záver P. Neubauer:

„M. Dzurinda bol v USA. Bol som tam sám zo slovenských fotografov a urobil som exkluzívny záber ako premiér zakýval barlou, po tom ako si pred návštevou zlomil nohu. Zverejnil to istý denník a pod fotografiu dali že foto: SITA. Toto je pre mňa nesmierná dehonestácia a potupa. Keď som povedal v redakcii aby s tým niečo urobili, tak vlastne k ničomu sa nemajú, lebo sa boja, že keď dajú redakcii pokutu tak prídu o zákazníka.“

Existujú aj pozitívne prístupy k riešeniu problému s editáciou fotografií. Na prelome rokov 2006/2007 denník Hospodárske noviny prepracovali svoj vizuál. Začali uverejňovať celostranové profilové rozhovory a ku nim priestorom veľkolepé fotografie respondentov. Prínosom bolo, že autor fotografií s respondentami aktívne pracoval a tak vznikali inscenované fotografie s kreatívnym nádychom. Všeobecný postoj verejnosti bol veľmi pozitívny.

Fotoreportér vs. redaktor

Čo sa týka úrovne spolupráce píšucich redaktorov s fotoreportérmi, táto sa líši. Našťastie z mojej dlhoročnej praxe môžem až na niekoľko výnimiek konštatovať, že som mal väčšinou ústretovú a zodpovednú spoluprácu s redaktormi a redaktorkami. Aj pri výbere fotografií. Ale zažil som aj mladé redaktorské ucho, ktoré mi pravidelne telefonovalo, že mu mám prinieť auto, lebo on nemá ako ísť do parlamentu. Absolútne ho nezaujímalo, že ja sa presúvam s 13 kg batohom techniky. Také niečo si nedovoľovali ani vyslúžilí redaktori. Tí, keď namali možnosť ísť autom, tak sa slušne spýtali, či sa môžu zviešť. Avšak najúbohejšie na tom bolo to, že nezaberali ani požiadavky na vedenie redakcie, aby neraz patovú situáciu riešila. Tzv. kinder management vedel akurát rozdávať príkazy a krátiť pohyblivú zložku na výplatnej páske a mlčky ignorovať povinnosti s vyplácaním nadčasov a víkendových pohotovostí.

V súčasnosti sú fotoreportéri, ktorí zažívajú takú chabú ústretovosť na spoluprácu od redaktorov – a to i napriek tomu, že ich vedenie redakcie nabáda k spolupráci – že radšej chodia z vlastnej iniciatívy na porady, robia si poznámky o redakčných objednávkach, aby si vytvárali časový predstih vo výrobe s témami a teda aby mali aj viacej honorárov k platu.

M. Pauer po príchode do TASR spomína: "Problémom tam bolo aj to, že už od začiatku ako sme tam prišli, píšuci redaktori akoby boli žiarlivi na fotoodeľenie. Bol problém presadiť, že fotka je rovnocenná ako aj text. Vadilo im napr. aj to, že sme boli viac na cestách ako oni. Predtým ako som tam prišiel, tak píšuci boli akoby nadradení fotografom a prístup bol taký, že ty to musíš nafotiť lebo ja budem o tom písať. Po našom príchode sa to podarilo na istý čas dostať do rovnocennej pozície. V praxi to vyzeralo tak, že napr. pri návšteve pápeža sme od nich požadovali vytvoriť koncept reportáže na základe programu a aby sa fotoreportéri na to mohli pripraviť. Šli sme sa dopredu pozrieť na miesto kde mal pápež byť, vyhodnotili sme svetelné podmienky a podobne. Teda aby to nedopadlo tak, že píšuci povie, že choď ho rýchlo nafotiť tak a tak, s tým a s tým. Podarilo sa to a na základe toho sa aj servis dobre predával."

Jeho slová potvrdzuje aj J. Lofaj. Na otázku, aké má z obdobia socializmu spomienky na prácu fotožurnalistov, odpovedá: „*Kedže som z pohľadu režimu nebol kádrovo čistý, moje pôsobenie malo svoje limity. Ale môžem povedať, že fotoreportérov som neraz v prístupe redaktorov vnímal len ako nutný prívesok. Spôsob spolupráce neraz bol systémom - toto a toto mi odfoť a tým to končilo. Rozho-*

doval o tom textár. Pri výbere fotografií v redakcii fotoreportér ani nebol. Keď sa stalo, že nebolo viacej textu, fotografia sa vyhodila. V 80-tych rokoch sa to trochu začalo meniť."

M. Pauer uzatvára: „Hodnotiť súčasný stav fotožurnalistiky na Slovensku? Je potrebné robiť rozdiel medzi tým čo vidieť a čo nevidieť v novinách. To znamená, že to čo nevidieť, neraz získava na súťažiach ceny. Z toho vyplýva, že pri výbere fotografií do novín niečo nie je v poriadku. A teda buď nemáme kvalifikovaných obrazových redaktorov, alebo je problém v školách, keď na takúto pozíciu prídu ľudia z umeleckých škôl a nemajú cit pre reportážnu fotografiu. Alebo tí čo ten cit majú, nemajú priestor a podmienky na jeho využitie. Výučba fotožurnalistiky prebieha v súčasnosti v Trnave, v Nitre, v Ružomberku, v Bratislave na dvoch školách. Absolventi by sa mali uplatniť v médiách ako fotografi, resp. ľudia schopní pracovať s fotografiou."

Za úvahu by možno stálo zamyslieť sa nad kvalitou jednotlivých katedier. Napr. na margo katedry žurnalistiky na UK Ján Lofaj hovorí nasledovné: „Uvažujem len na základe toho čo sem tam počujem. Čudujem sa, že tá katedra ešte funguje. Dnes je hádam ešte okolo sedem rôznych

fakúlt s rôznymi možnosťami pričom táto katedra zaspala a preto sa čudujem, že ešte existuje."

S fakulty nemusia odchádzať vyštudovaní fotoreportéri. Pre tých, ktorých fotografia osloví, môže to byť vhodný odrazový mostík. A na čo vlastne okrem fotoreportéra redaktor môže potrebovať základy fotografovania? Podľa slov J. Lofaja, niekedy sa stane, že redaktor nemá v teréne fotografa, v takom prípade je potrebné aby si zábery zhotovil sám a tým pádom tiež nadobudol aj iný vzťah k tomu ako spracovať text v kontexte s fotografiou. Ako ďalej pokračuje: „Človek, ktorý sa nerozumie vôbec fotografii sa neraz na problematiku pozerá bohorovne na rozdiel od toho kto nadobudne už nejakú skúsenosť s ňou. Na škole nešlo o to, aby sme vychovali fotografov alebo obrazových redaktorov."

M. Pauer o symbióze fotografie a písaného textu uvádza príklad zo sveta: „Príklady by sme sme si mali brať od takých, ako sú napr. Times v Londýne. Boli dlho konzervatívni, chceli mať len klasickú konzervatívnu tlač a odmietali fotografiu a potom keď si uvedomili, že takto sa ďaleko nedostanú, začali pracovať s fotografiou a už sú na tom veľmi dobre..."

Tvárame sa seriózne!

„Keď so mnou hovoríš, tak si vyber ko..t z huby!”

Faktická poznámka fotoreportéra istého bulvárneho periodika na Slovensku, k zástupkyňi šéfredaktora ako pokus o účinnú komunikáciu s ňou.

Vyjadrovanie šéfredaktorky istého nie celkom seriózneho periodika bol na poradách (a nielen na poradách) úplným štandardom v zmysle rozhodovania vulgarizmov po celej zasadacej miestnosti, ale aj po redakčnom open space. Údajne sa jednalo o spôsob podnecovania k práci, či vyšším výkonom redakčného tímu a následne zvyšovania predajnosti periodika. Citlivejšie povahy redaktorov majú s tým problémy, ale istý fotoreportér sa stal legendárny (v dobrom slova zmysle), keď zástupkyňi šéfredaktora po tom ako začala rozsievať v rozhovore s ním vulgarizmy najhrubšieho zrna, povedal: „Keď so mnou hovoríš, tak si vyber ko..t z huby!” Jednoducho účinné pre tento typ dám slovenského redakčného manažmentu strednej generácie. Fotoreportéri v periodikách podobného typu sú vystavení možnosti fyzického napadnutia a ukradnutia či zničenia techniky podstatne vo väčšej miere ako v iných médiách. Pramení to z charakteru spracovania tém, ktoré sa od nich požadujú. Aj preto sú títo fotoreportéri v západných ekonomikách hodnotení častokrát lukratívnejšie ako tí, ktorí pracujú v bežných periodikách,

odhliadnuc od etického či morálneho aspektu spracovaných tém. Samozrejme je to dané aj témami, ktoré spracovávajú, a ktoré sa následne masívne predávajú. Situácia na Slovensku je však iná. Aj v dnešnej dobe sú prípady, keď fotoreportéri nemajú jednoznačne doriešené poistenie fotechniky a teda po ukradnutí je riziko, že ju budú musieť platiť z vlastných zdrojov. Je známy prípad, keď poisťovňa odmietla poistné plnenie za škodu spôsobenú zamestnancom zamestnávateľovi za ukradnutú fototechniku a zamestnanec doposiaľ nevie či ju bude musieť zamestnávateľovi uhradiť. Ďalším špecifikom je prístup zamestnávateľa voči fotoreportérom pri riešení súdnych sporov, ktorý možno označiť za vyslovene benevolentný. Napr. keď svojho času vypovedal istý fotoreportér na súde, právnik, ktorý zastupoval periodikum, neposkytol fotoreportérovi ani žiadne poučenie ohľadne výpovede, resp. sa oňho takmer nezaujímal.

Za vrchol arogancie je možné označiť situáciu z pohľadu vedenia vydavateľstva, po tom ako bol fotoreportér na jednej akcii fyzicky konfrontovaný. Došlo k nasledovnému: osoby, ktoré

boli objektom fotografovania, navyac v podozrení, že boli pod vplyvom alkoholu, začali prenasledovať auto s fotoreportérom. Po tom ako ho dobehli na svojom silnom aute, zaútočili na auto fotoreportéra a s útokom prestali až keď zistili, že sa pravdepodobne blíži privolaná polícia. V závere ešte stihli rozmlátiť zadné okno na aute fotoreportéra. Bolo zrejmé len vecou šťastnej náhody a požitého alkoholu respondentov, že cez toto rozbité okno nedošlo k odcudzeniu fototechniky.

Po vyšetrení tejto situácie v redakcii, sa jeden z majiteľov vydavateľstva osopil na fotoreportéra, ktorý bol rád, že vôbec prežil útok v zdraví, že prečo počas toho útoku nenafotografoval jeho priebeh a útočníkov. Pritom za celé obdobie pôsobenia v periodiku mal konfrontovaný fotoreportér jediný raz zvýšený plat asi o 100€. A to i napriek riziku, ktorému je počas práci neraz vystavený. Stalo sa viacmenej pravidlom, že pokiaľ si niekto z fotooddelenia požadoval zvýšenie platu, nasledovalo jeho prepustenie. Tento postup je ale dosť často aplikovaný aj na redaktoroch. Pre fotoreportéra z toho plynie opakované „zabehávanie sa“ s novými kolegami v práci. Najviac vtedy, keď sa jedná častokrát o úplných elévov doslova z ulice, ktorý si hlavne chcú skúsiť tento druh práce a po čase ju opäť opustia

kôli zvýšeniu platu odchodom ku konkurenčnej značke.

Ďalej sú známe prípady, keď vedenie redakcie odmieta preplácať redakčnému tímu parkovné na platených parkoviskách. V situáciách, keď si práca paparazzovania vyžaduje mnohokrát časovo náročné vyčkávanie na objekt záujmu, je potrebné kvôli eliminovaniu rizika odťahu auta, parkovať pre istotu na platenom parkovisku. Pokiaľ niekto napr. presekne pneumatiku na aute keď sa ponáhľa pri paparazzovaní, má smolu, škodu musí uhradiť z vlastného. Pokiaľ by sa presúval MHD, lístky mu tiež redakcia nepreplatí.

Čo sa týka platových podmienok, tak plat sa s honorármi pohybuje cca do 1 000,- € v čistom, vrátane honorárov za fotografie, ktorých systém udeľovania je mimochodom pre fotoreportéra dosť neprehľadný a jeho výška závisí viacmenej od stanovenia vedením redakcie. Môžu pribudnúť ešte odmeny v prípade exkluzívnych záberov a čiastočný 13. plat. Pokiaľ by sa to nejakému rádoby fotografovi, vychádzajúcemu práve z predajne s fototechnikou po kúpe svojho prvého digitálu, pri čítaní týchto riadkov zdalo náhodou lukratívne, je potrebné ešte doplniť nasledovné. Na každého z interných fotografov vychádza asi dvakrát do týždňa tzv. služba. Fotoreportér začína prácu v ranných ho-

dinách a je k dispozícii do druhého rána nasledujúceho dňa 24 hodín. Po tomto mu podľa Zákonníka práce prináleží nepretržitý odpočinok po dobu najmenej 8 hodín. Ale namiesto povinného odpočinku pokračuje ďalej v práci ďalších 8,5 hodiny!!! Takže v kuse pracuje 32 hodín. Aké to môže mať následky, keď napr. tím redakcie sledoval takmer 70 km na aute nižšej strednej triedy luxusné BMW v zahraničí cca 160 km rýchlosťou, nie je náročné si domyslieť. Pritom šofér doslova dvakrát preletel na červenú na semafore v snahe nestrať sledované BMW. Riskuje, že príde o doklady, pokutu a v neposlednom rade života, zdravie seba, kolegov, v horšom prípade aj iných na ceste.

V naprostej väčšine prípadov šoféru je fotoreportér aj preto, že redaktormi bývajú častokrát čerství absolventi.

Preplácanie nadčasov v zmysle Zákonníka práce, či poskytovanie náhradného voľna je tabu, resp. v poslednom období dochádza k akému takému poskytovaniu náhradného voľna. Pritom v jednom z dotazovaných periodík píšucim redaktorom náhradné voľno poskytované je. Fotoreportérom poskytuje vedúci fotooddelenia náhradné voľno iba výnimočne! Počet nadčasov priebežne

dosahoval také hodnoty, že dochádzalo podľa zdroja informácií k rôznym formám kamufláže odpracovaných hodín zo strany vydavateľa. Nastavený systém v týchto redakciách je taký, že pokiaľ je na akcii konkurenčné periodikum, musí dovedy zostať aj iné periodikum. Aby nemal jeden čosi navyše ako ten druhý a naopak.

Doslova obrovským problémom je čerpanie dovoleniek. Ani nie tak z pohľadu vedenia redakcie, ale skôr niektorých agilných vedúcich fotooddelení. V snahe byť v očiach vedenia redakcie čo najlepším, vypísanie dovolenky je pre vedúceho neraz problémom z dôvodu aby dokázal vždy pokryť akcie a preto sa stáva, že fotoreportér si niekedy preniesie do ďalšieho roka aj tri týždne dovolenky.

Pokiaľ by sa chcel fotoreportér živiť ako externista pre takéto periodikum, je na Slovensku prakticky nereálne. Na porovnanie s Českom, kde je situácia vzhľadom na veľkosť trhu a najmä majetkovú spoluúčasť iná. Podľa dostupných informácií tam už fungujú sólo fotoreportéri a sú reálne honoráre za lukratívne témy rádovo v desiatkach tisíc českých korún.

Denník SME. Sme vcelku spokojní.

Momentálne iná je zaujímavá situácia v denníku SME. Autori fotografií majú priestor na tvorbu. Šéfredaktor má zmysel pre kvalitnú fotografiu, majú celkom dobrý formát novín, na ktorom fotografia dobre vyznie. Podľa redakčného fotoreportéra Tomáša Benedikoviča je práca zaujímavá a podmienky sú celkom prijateľné. Ako veľké pozitívum vníma seriózny prístup aj pri výbere fotografií, pričom sa k problematike schádza

kolektív a spoločne vyberajú fotografie. Šéfredaktor je prístupný aj rozdielnym názorom. Tématicky rôznorodejšiu prácu v agentúre nahradili viacdenné služobné cesty s priestorom na reportáže. Technické vybavenie zodpovedá potrebám fotoreportéra. Atmosféra je tvorivá a spolupráca s redaktormi sa javí na rovnocennej úrovni. Vydavateľ rešpektuje spoluprácu s fotoreportérom na živnosť.

Týždenník .týždeň.

.týždeň spolupracuje s tromi fotografmi, pričom dostávajú na slovenské pomery slušný priestor na fotografiu, v závislosti od témy. Okrem ich fotografií týždenník bohaté čerpá fotografie od zahraničných agentúr. Pokiaľ sa jedná o hlavné témy, fotografia dostáva priestor rádovo na približne 6-10 stranách, vo veľkosti od menších až po celostranové. V súčasnosti sa jedná na Slovensku, vzhľadom na témy a rozsah, o najserióznejší prístup vo vzťahu k práci s fotografiou. .týždeň je držiteľom ocenení The Best of Photojournalism, či Pictures of the Year International. Bolo by vhodné, keby pri práci s fotografiou takéhoto rozsahu, týždenník poskytol priestor na veľké témy aj viacerým domácim foto

reportérom. Je známy prípad mladého talentovaného slovenského fotografa J. Mravca ml., ktorý, ako opisuje v rozhovore, sa vybral s kolegami fotografovať v januári 2014 nepokoje v Kyjeve. Žiadne seriózne periodikum na Slovensku mu reportáž nechcelo uverejniť. Podobne komentuje situáciu aj J. Lofaj. Na otázku čo okrem iného hovorí napríklad na týždenník .týždeň, odpovedá: *„Je to štýlový časopis, je analytický, na naše pomery robí s fotografiou veľkoryso. Myslím si, že nevyužíva úplne potenciál našich fotoreportérov. Nemôže predsa vždy urobiť jeden a ten istý fotograf všetko rovnako dobre. Keď vie, že na to je dobrý ten a na to zasa ten, tak ich budem tematicky striedať.“*

PRÍKLAD ANALÝZY ZMLUVNÝCH PODMIENOK V JEDNOM ZO SLOVENSKÝCH VYDAVATEĽSTIEV.

V nasledovnej kapitole je uvedená analýza existujúcej pracovnej zmluvy renomovaného vydavateľstva, ktorá bola v platnosti v nedávnej minulosti. Jedná sa o reálny príklad pracovnej zmluvy z praxe fotoreportéra na Slovensku, o tom ako bola porušovaná, ako aj o absurdnosti niektorých podmienok v nej uvedených. Na konfrontáciu podmienok uvedených v pracovnej zmluve je použitý Zákonník práce platný v čase podpisu pracovnej zmluvy.

Ešte pred podpisom tejto pracovnej zmluvy sa vydavateľstvo s fotoreportérom dohodlo, že po uplynutí skúšobnej doby by mu mohol byť základný plat 20 000,- Sk zvýšený o 2 000,- Sk. Na otázku fotografa či by to nemohlo byť predsa len uvedené v zmluve, mu bolo povedané, že veď predsa jestvuje nejaká tá dôvera. O ďalších 2 000,- Sk mu bola základná mzda zvýšená až o päť rokov. Od roku 2001, do roku 2006 bola jeho základná mzda nezmenená 20 000,- Sk brutto s nepravidelnou pohyblivou zložkou do 2 000,- Sk. Teda nie 22 000,- Sk + pohyblivá do 2 000,- Sk podľa pôvodného ústneho prísľubu. Jeho mzda 1 100,- € brutto (netto: 800,- €) bola aktuálna až od roku 2008. Od roku 2009 mu bola táto mzda takmer neustále krátená až do výšky - 20%.

1. str. Pracovnej zmluvy: (príloha č. 1.)

Už len postup, ako bola táto Pracovná zmluva uzatvorená, je po posúdení pracovníka Inšpektorátu práce kontroverzný v tom zmysle, že nemôže byť uzatvorená nová pracovná zmluva, pokiaľ je stále v platnosti pôvodná pracovná zmluva. Jednalo sa totiž o prechod z pôvodnej Pracovnej zmluvy na novú. Takže vlastne je otázna platnosť novej Pracovnej zmluvy.

Čl. I bod 1:

Pracovný pomer zamestnanca s pracovnou náplňou „fotograf“, v náväznosti na Prílohu 1 Pracovnej zmluvy-náplň práce je pochybný:

1. bod Prílohy 1 Pr. zml. - „obstarávanie fotografických materiálov“ sa môže pokojne interpretovať aj ako napr. pozícia skladníka, či administratívneho pracovníka, ktorý má zabezpečovať fotografický materiál.

2. bod Prílohy 1 Pr. zml. – je všetko možné, len nie logický, pokiaľ má fotograf získavať na akciách opäť fotografický materiál. Aký fotografický materiál? Filmy, vývojku, ustalovač, alebo škatuľky od filmov...? A kde? Na spoločenských podujatiach...?

3. bod Prílohy 1 Pr. zml. – úprava a spracovanie fotografií je vlastne výkon

d ďalšej pracovnej náplne, ktorá by mohla pripadať tzv. obrazovému redaktorovi a následne skeneristovi, či aspoň grafikovi pri príprave do tlače. Už v úvode Prac. zmluvy sú nejasnosti, ktoré môžu časom vytvárať komplikácie a fotografa stavajú do pozície keď dáva zamestnávateľovi priestor na to, aby mu zadával úlohy spojené s činnosťami inými ako je fotografovanie. Takéto prípady reálne existovali. Druhý uhol pohľadu je, že ešte v ére klasického procesu mali vydavateľstvá laborantov, ktorí spracovávali naexponovaný fotografický materiál. Keďže v súčasnosti ide technologicky o elektronické spracovanie nasnímaného obrazu a teda nie je potrebná foto-komora, stačil by k tomu prakticky jeden človek pre viacerých fotografov. Avšak stala sa z toho povinnosť fotografa. Pričom vydavateľstvo ušetrí na mzde na jedného človeka a fotografovi pribudne práca (nezaplatená). Navyše táto redakcia mala pre fotografa k dispozícii jedine veľmi starý CRT 14" monitor, nepoužiteľný na úpravu fotografií.

Čl. III bod 2.

150 hodín nadčasov, zamestnávateľom nariadených odpracovaných a nezaplatených ročne, je čosi, čo vydavateľia s potešením využívajú. Pokiaľ to zamestnávateľovi teda Zákonník práce umožňuje, logicky teda z toho vyplýva,

že zamestnávateľ má povinnosť viesť evidenciu takto odpracovaných hodín naviac. Sú prípady vydavateľstiev, keď neexistovala a zrejme ešte ani neexistuje absolútne žiadna evidencia odpracovaných hodín! Mimochodom ide o zaujímavý aspekt v Zákonníku práce, keď zamestnanec si takýmto spôsobom prakticky odpracuje takmer celú svoju vlastnú dovolenku. Teda vlastne ako keby ani žiadnu nemal, ale pritom na ňu zákonný nárok samozrejme má. Za roky pôsobenia v spomínanom vydavateľstve nebolo známe, že by sa viedla akákoľvek forma evidencie odpracovaných hodín a nadčasov. A pokiaľ áno, tak je predpoklad, že jedine formálne, kdesi na úrovni personálneho oddelenia, kde sa vykazovali oficiálne údaje. Minimálne však, čo sa týka oddelenia fotoreportérov, v dobe platnosti tejto zmluvy sa s vedomím samotného fotoreportéra nevedla žiadna evidencia, ktorá by evidovala jeho nadčasy a teda by kontrolovala či rozsah 150 hodín ročne nad rámec štandardného pracovného času bol dodržiavaný.

Vyššie uvedenými faktami však záležitosť nadčasov nekončí. Šéfredaktor daného periodika nariadil fotoreportérom tzv. "víkendové pohotovosti". Samozrejme, že sa všetko dialo v náležitej diskretnosti a teda o ničom nebol žiaden písomný záznam.

V praxi to vypadalo nasledovne. Každý druhý víkend bol fotoreportér povinný sa nevzdialiť v rámci (nepísaného pravidla) svojho voľného času mimo Bratislavu. Predpokladalo sa, že (kvôli prípadnej nutnosti riadenia motor. vozidla) nebude užívať žiadne alkoholické nápoje. Jednalo sa o tzv. neaktívnu časť pracovnej pohotovosti.

Zákonník práce v čase platnosti spomínanej Pracovnej zmluvy pracovnú pohotovosť definoval nasledovne.

§ 96 Pracovná pohotovosť.²

1.

Ak zamestnávateľ v odôvodnených prípadoch na zabezpečenie nevyhnutných úloh nariadi zamestnancovi alebo sa s ním dohodne, aby sa mimo rámca rozvrhu pracovných zmien a nad určený týždenný pracovný čas vyplývajúci z vopred určeného rozvrhnutia pracovného času zdržoval po určený čas na dohodnutom mieste a bol pripravený na výkon práce podľa pracovnej zmluvy, ide o pracovnú pohotovosť

2.

Čas, počas ktorého sa zamestnanec zdržiava na pracovisku a je pripravený na výkon práce, ale prácu nevykonáva, je neaktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa považuje za pracovný čas.

3.

Za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti na pracovisku podľa odseku 2 patrí zamestnancovi mzda vo výške pomernej časti základnej zložky mzdy, najmenej však vo výške minimálneho mzdového nároku ustanoveného v § 120 ods. 4 v Sk za hodinu pre prvý stupeň náročnosti práce. Ak sa zamestnávateľ so zamestnancom dohodnú na poskytnutí náhradného voľna za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku, patrí zamestnancovi mzda podľa prvej vety a za hodinu tejto pracovnej pohotovosti hodina náhradného voľna; za čas čerpania náhradného voľna zamestnancovi nepatrí.

4.

Čas, počas ktorého sa zamestnanec zdržiava na dohodnutom mieste mimo pracoviska a je pripravený na výkon práce, ale prácu nevykonáva, je neaktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa nezapočítava do pracovného času.

5.

Za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti mimo pracoviska patrí zamestnancovi náhrada najmenej 20% minimálneho mzdového nároku ustanoveného v § 120 ods. 4 v SK za hodinu pre prvý stupeň náročnosti práce.

2. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 190–192

6.

Čas, keď zamestnanec počas pracovnej pohotovosti vykonáva prácu, je aktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa považuje za prácu nadčas.

7.

Pracovnú pohotovosť môže zamestnávateľ nariadiť najviac v rozsahu osem hodín v týždni a najviac v rozsahu 100 hodín v kalendárnom roku. Nad tento rozsah je pracovná pohotovosť prípustná len po dohode so zamestnancom.

Vysvetlivky k § 96 (krátené)³

- Pracovná pohotovosť v svojej podstate predstavuje pripravenosť zamestnanca na prípadný výkon práce.
- Pracovná pohotovosť je zásahom do sféry osobného voľna zamestnanca, preto sa v ustanovení upravuje aj jej maximálna týždenná a ročná hranica do ktorej sa môže pracovná pohotovosť zamestnancovi nariadiť, nad tento rozsah je však možné pracovnú pohotovosť so zamestnancom dohodnúť.

Ďalej, § 99 definoval v čase platnosti Pracovnej zmluvy zamestnávateľove povinnosti ohľadne evidencie.

§ 99 Evidencia⁴

Zamestnávateľ je povinný viesť evidenciu pracovného času, práce nadčas, nočnej práce, aktívnej časti a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti zamestnanca tak, aby bol zaznamenaný začiatok a koniec časového úseku, v ktorom zamestnanec vykonával prácu alebo mal nariadenú alebo dohodnutú pracovnú pohotovosť.

Vysvetlivky k § 99.⁵

V tomto ustanovení sa v záujme ochrany zamestnancov ukladajú zamestnávateľovi povinnosti viesť príslušné evidencie:

- pracovného času,
- práce nadčas,
- nočnej práce
- aktívnej a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti

(ďalej krátené): ...Aj keď konkrétny spôsob evidencie ZP neurčuje, z aktuálneho ustanovenia ZP však vyplýva, že evidencia by mala byť realizovaná záznamom o začiatku a konci časového úseku výkonu práce alebo pracovnej pohotovosti, aby sa v sporných prípadoch dal jednoznačne preukázať skutočný rozsah zamestnancom odpracovaného času v požadovanej štruktúre ako aj rozsah nariadenej alebo dohodnutej pracovnej pohotovosti.

3. zdroj: Marta Thurzová, Zákoník práce r. 2007, Vysvetlivky k § 96, str. 191–192

4. zdroj: Marta Thurzová, Zákoník práce r. 2007, str. 190–192

5. zdroj: Marta Thurzová, Zákoník práce r. 2007, Vysvetlivky k § 99, str. 199

Neaktívna pohotovosť ako sa v praxi realizovala v redakcii.

Evidencia neaktívnej pohotovosti zrejme neexistovala, keďže vydavateľ nič nevyplácal a rozsah jej poskytovania zo strany fotoreportéra nebol ničím ohraničený. Navyše fotoreportérom nikto z nadriadených dopredu písomne túto požiadavku neoznamoval. Až na výnimky, pokiaľ bola vopred naplánovaná redakčná akcia. Požadovalo sa automaticky, že fotoreportér bude k dispozícii. Stalo sa, že fotoreportér ktorý potreboval na víkend odcestovať mimo Bratislavu, sa vopredu sám aktívne v piatok

informoval o nutnosti pohotovosti. Bolo mu oznámené, že sa neočakáva žiadna jeho účasť na vydaní periodika. I napriek tomu si tento fotoreportér zabezpečil za seba náhradu pre prípad, že by bolo potrebné fotografovať. A tak sa aj stalo. Jeho kolega v nedeľu musel namiesto neho fotografovať. V pondelok si šéfredaktor periodika predvolal fotoreportéra ktorý odcestoval a i napriek tomu, že tento si namiesto seba náhradu zaistil, šéfredaktor mu oznámil, že mu bude za trest plat krátený o 2 000,- Sk.

Aktívna pohotovosť ako sa v praxi realizovala v redakcii.

Počas nej zamestnanec aktívne pracuje v čase pracovného voľna, či pokoja. Za to v zmysle Zákonníka práce prináleží zamestnancovi finančná odmena, resp. náhradné voľno podľa povinnej evidencie pohotovosí. Evidencia pohotovostí podobne ako v predchádzajúcom prípade vedená nebola. Žiadna finančná odmena sa svojho času za pracovnú pohotovosť nevyplácala a nebolo udelené jediné náhradné voľno. Resp. bolo zamietnuté ako neopodstatnené a požiadanie oň bolo považované za opovážlivosť.

Ako bolo vyššie spomenuté, fotoreportérom v spomínanom preperiodiku neboli vyplácané finančné náhrady za nadčasy či pracovné pohotovosti ani poskytované náhradné voľno. Je tým pádom predpoklad, že vydavateľstvo nevedlo oficiálne evidenciu práce (minimálne) fotoreportérov nad rámec zmluvou dohodnutých podmienok. Existovali však dôkazy o tom, že sa tieto druhy pracovných výkonov vykonávali. A síce vo forme mailovej komunikácie na úrovni vedenia redakcie. Vedenie redakcie totiž vyžadovalo od fotoreportérov každý týždeň touto formou vykazať pracovnú činnosť za celý týždeň. To znamená aj vrátane nadčasov a pracovných pohotovostí. A to hovoríme o nadčasoch iba fotooddelenia. Otáz-

ne zostáva, či vydavateľstvo evidovalo nadčasy ostatných redaktorov redakcie. A teda pokiaľ by sa potvrdil tento predpoklad, vydavateľstvo ušetrilo na nezaplatení nadčasov, odvodoch a daniach nemalé finančné prostriedky. Nejedná sa teda vlastne o nelegálny príjem vydavateľstva?

Existujú viaceré spôsoby evidencie dochádzky zamestnancov, napr. ešte klasická evidencia príchodu a odchodu zapisovaním do knihy príchodu a odchodu zamestnanca na pracovisko, z ktorej aj samotnému zamestnancovi je jasné koľko hodín odpracoval, tak rovnakým spôsobom má byť zamestnancovi sprístupnená evidencia okrem nadčasov, aj evidencia pracovných pohotovostí. Nič z toho zamestnancovi/fotoreportérovi dané k dispozícii nebolo.

3. str. Pracovnej zmluvy:

(príloha č. 2 a č. 3)

Čl. VIII

Článok popretkávaný povinnosťami autora diela, voči jeho dielu samotnému.

Čl. VIII bod 1.

Vzdanie sa autora na výkon autorských práv svojho diela, autor prichádza o možnosť nakladať svojvôľne so svojími fotografiami.

Čl. VIII bod 2.

V tomto bode zbavuje vydavateľ autora diela/fotoreportéra akéhokoľvek nároku na prípadný honorár tým, že by autor chcel predať svoje dielo komukoľvek inému, okrem konkurenčného vydavateľstva.

Honorár za dielo k platu fotoreportéra je ako tak dobrým zvykom v niektorých iných vydavateľstvách na Slovensku.

Aj keď ide viacmenej iba o symbolické sumy, jednak zostáva zachovaná aspoň primárna úcta k dielu autora zo strany zamestnávateľa a jednak autorovi sa navyšuje príjem nad rámec základného platu. Pokiaľ totiž je fotografia publikovaná, teda bola uznaná zamestnávateľom, že je toho hodná. Autor má takto aspoň minimálny dôvod na to aby sa snažil v budúcnosti vnášať do svojej produkcie kreativitu.

Čl. VIII bod 5.

Zamestnávateľ požaduje od autora aby mohol on, zamestnávateľ vlastne poskytnúť tretej osobe čiastočný, resp. úplný výkon autorských práv na dielo, pričom autorovi nevznikne nárok na honorár.

Čl. VIII bod 6.

Zamestnávateľ si vyhradzuje právo na výkon autorských práv autorovho diela, ktoré vzniklo počas pracovnej doby aj

keď by nebolo priamo obsahom pracovného zadania od zamestnávateľa. Teda jednalo by sa napr. čo i len o fotografiu, zhotovenú fotoreportérom jeho vlastným mobilom počas pracovnej doby.

Čl. VIII bod 8.

Bezpochyby sa jedná „perlu ducha“ skúseného manažéra!

Keďže je zafinovaný: „...vytvorí produkt, ktorý má povahu zákonom chráneného predmetu duševného vlastníctva“ (a teda aj fotografiu, a nie len fotografiu), vydavateľstvo si nárokuje na posúdenie, či sa mu tento produkt nehodí vlastne na použitie. A pokiaľ by sa mu to náhodou hodilo do vlastníctva, autor produktu má smolu. Za podmienok obdobných v pracovnej zmluve je povinný vlastne vzdať sa tohoto produktu v prospech vydavateľstva, za smiešnu (rozumej prakticky na úrovni žobráka) odmenu, súdiac podľa systému a výšky odmeňovania v tejto zmluve.

Je potrebné opakovane zdôrazniť, že nároky si toto vydavateľstvo robí vlastne na úplne všetku duševnú produkciu autora po skončení pracovného pomeru. Je to vskutku pozoruhodné, lebo pokiaľ by sa mal autor riadiť v zmysle tohoto ustanovenia, stáva sa vlastne v profesionálnej rovine nesvojprávny. To znamená, že prakticky každá ním zhotovená

fotografia (a nielen fotografia), musí ísť najskôr za vydavateľom, s ktorým už po skončení pracovného pomeru nemá vlastne nič spoločné, či by sa mu náhodou nehodila pre jeho obchodné záujmy. V zmysle litery citovaného ustanovenia autor/fotoreportér vlastne riskuje, že akýkoľvek svoj duševný produkt, a teda aj vyhotovenú fotografiu, by akémukoľvek svojmu potencionálnemu zákazníkovi v budúcnosti predával nelegálne, pokiaľ by mu to predchádzajúci zamestnávateľ neodobril písomne.

4. str. Pracovnej zmluvy: (príloha č. 4)

Čl. IX bod 3.

Okrem toho, že autor je zbavený akejkoľvek svojprávnosti s nakladaním svojich diel bez predchádzajúceho súhlasu vydavateľstva, navyiac autor týmto ustanovením prichádza aj o možnosť vlastnej sebaaprezentácie v akejkoľvek forme. A teda aj napr. na jeho súkromných web stránkach bez predchádzajúceho súhlasu cteného vydavateľstva.

Čl. IX bod 7.

Tento bod zrejme už s úplnou definitívnosťou upiera akúkoľvek autorskú slobodu. Z tohoto ustanovenia vyplýva autorovi povinnosť, že pokiaľ vytvorí

vo svojom voľnom čase počas trvania pracovného pomeru akékoľvek autorské dielo, teda niečo, čo vznikne mimo pracovnú dobu, a teda ide o jeho vlastnú autorskú tvorbu, jeho zamestnávateľ/vydavateľstvo si nárokuje, že bude rozhodovať o tom, ako naloží s dielom autora.

Čl. IX bod 8.

Definícia § 83 v Pracovnej zmluve s fotoreportérom, je asi najreprezentatívnejšou ukážkou toho, že takúto zmluvu pripravoval buď totálny právny diletant, alebo niekto, kto v živote právo neštudoval a iba vymetal právne ustanovenia kde to len bolo možné. Tretia možnosť by ešte mohla vyznieť v tom duchu, že šlo o poľutovaniahodný zámer.

Definícia Zákonníka práce je z roku, v ktorom bola konfrontovaná Pracovná zmluva uzatvorená. Presné znenie tohoto paragrafu je nasledovné.

§ 83 Výkon zárobkovej činnosti.⁶

1.

Zamestnanec môže popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere vykonávať zárobkovú činnosť, ktorá je zhodná s predmetom činnosti zamestnávateľa, len s jeho predchádzajúcim písomným súhlasom.

2.

Zamestnávateľ môže udelený súhlas podľa odseku 1 písomne odvolať. V písomnom odvolaní súhlasu je zamestnávateľ povinný uviesť dôvody zmeny svojho rozhodnutia. Zamestnanec je potom povinný, bez zbytočného odkladu zárobkovú činnosť skončiť spôsobom vyplývajúcim z príslušných právnych predpisov.

3.

Obmedzenia ustanovené v odsekoch 1 a 2 sa nevzťahujú na výkon vedeckej, pedagogickej, publicistickej, lektorskej, prednášateľskej, literárnej a umeleckej činnosti.

Vysvetlivky k ods. 3.

V súlade s doterajšou právnou úpravou sa vymedzujú tvorivé činnosti, ktorých výkon nemôže zamestnávateľ v žiadnom prípade obmedziť, aj keby mal

konkurenčný charakter. Vzhľadom na problémy aplikačnej praxe sa medzi neobmedzenými tvorivými činnosťami popri pedagogickej a lektorskej činnosti výslovne uvádza aj prednášateľská činnosť.

Ešte na upresnenie výkladu pojmu

„umelecká činnosť“ v § 83 ods. 3.

Za umelecké dielo je podľa § 7 ods. 1 písmeno g Autorského zákona, považované aj fotografické dielo.

§ 7 Dielo⁷

1.

Predmetom autorského práva je literárne a iné umelecké dielo a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora, najmä

- a) slovesné dielo a počítačový program,
- b) ústne podané, predvedené alebo inak vykonané slovesné dielo, najmä prejav a prednáška,
- c) divadelné dielo, predovšetkým dramatické dielo, hudobnodramatické dielo, pantomimické dielo a choreografické dielo, ako aj iné dielo vytvorené na zverejnenie,
- d) hudobné dielo s textom alebo bez textu,
- e) audiovizuálne dielo, predovšetkým filmové dielo,

6. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 169–171

7. zdroj: http://www.juls.savba.sk/dokumenty/autorsky_zakon.html

- f) maľba, kresba, náčrt, ilustrácia, socha a iné dielo výtvarného umenia,
- g) fotografické dielo,
- h) architektonické dielo, predovšetkým dielo stavebnej architektúry a urbanizmu, dielo záhradnej a interiérovej architektúry a dielo stavebného dizajnu,
- i) dielo úžitkového umenia,
- j) kartografické dielo v analógovej alebo v inej forme.¹⁾

Z uvedeného logicky vyplýva, že fotografická činnosť spadá do kategórie umeleckých činností a teda zákonite zamestnávateľ ustanovením v bode 8 o zákaze vykonávania akejkoľvek zárobkovej činnosti, porušil hrubým spôsobom týmto zákazom Zákonník práce.

4. str. Pracovnej zmluvy:

(príloha č. 4, 5, 6)

Čl. X bod 1.

Povinnosti a práva zamestnávateľa.
V tomto bode sa zamestnávateľ zaväzuje vytvárať zamestnancovi náležité podmienky „...pre úspešné plnenie jeho pracovných úloh.“

Fotografické vybavenie:

V r. 2001 bol uvedený fy. Canon na trh model digitálnej zrkadlovky Canon D30.

Dá sa konštatovať, že išlo o jeden z prvých prototypov cenovo dostupnejších modelov oproti výkonnejšiemu modelovému radu, cenovo cca 2–2,5 krát drahšiemu, avšak na profesionálnej úrovni v porovnaní s modelom D30.

Model Canon D30 sa stal v priebehu niekoľkých mesiacov v profesionálnej sfére redakčných fotoreportérov nechvalne známym najmä kvôli nedostatočnej rýchlosti a zároveň malej citlivosti autofokusu (AF). Bolo úplne bežným štandardom, že spomínaný model v rýchlych podmienkach reportážnej fotografie nezvádal bežné situácie a fotoreportér bol v skutku závislý jedine od šťastia, či sa mu danú situáciu podarí zachytiť vo vhodnom okamihu.

V redakciách, v ktorých tento očakávaný model bol zakúpený, boli fotoreportéri nútení po čase riešiť s nákupným oddelením nákup iných modelov v horizonte niekoľkých mesiacov.

V opisovanej redakcii spomínané technické nedostatky pred kúpou Canon-u D30 boli vopred preberané a vedenie redakcie bolo na ne upozornené. Avšak i napriek tomu padlo rozhodnutie na kúpu práve daného modelu. Trvalo neskutočných šesť rokov, pokiaľ došlo ku kúpe ďalšieho modelu, spĺňajúcemu podmienky pre prácu fotoreportéra. Počas tohoto obdobia šlo častokrát

o úmornú prácu, keď AF fotoaparátu nedokázal dostatočne rýchlo reagovať v reportážnych podmienkach a fotoreportér bol vystavený neustálemu stresu, nevediac aký výsledok svojej práce v rozhodujúcom okamihu môže očakávať.

Snímací čip modelu Canon D30 mal navyše iba 3 megapixely, čo bolo pre bežnú prácu novinárov dostačujúce. Avšak keď bolo potrebné vyhotoviť záber spĺňajúci podmienky na formát A4 farebnej prílohy na kriedový papier, nastával prakticky neriešiteľný problém.

Aj keď šlo o neformálny prísľub zo strany redakcie pred kúpou samotného Canon D30, že sa jedná o dočasné riešenie a najneskôr do dvoch rokov sa kúpi modernejší model, z dvoch rokov sa stalo nekonečných takmer šesť rokov. Z tohoto pohľadu nebolo možné hovoriť o vytvorení zodpovedajúcich pracovných podmienok.

Na toto je možné ďalej nadviazať aj čo sa týka optiky k fotoaparátu. Všetky tri modely pokrývajúce potrebný ohniskový rozsah neboli obmenené po celé obdobie pracovného pomeru. U modeli 17-35 mm v posledných asi dvoch rokoch dochádzalo v okrajových partiách obrazu k výrazným rozostreniam na hranici použiteľnosti fotografie.

Editovanie a odosielanie fotografií.

Ďalším, v pomeroch 21. storočia neuveriteľným technickým handicapom tejto redakcie bolo, že vysielanie fotografií z terénu na redakčný server nebolo mož-

né plnohodnotne prakticky ešte ani v rokoch 2007-2008. Za celé toto obdobie, od roku 2001 od kedy táto redakcia mala svojho prvého fotoreportéra v zamestnaneckom pomere, bolo potrebné akúkoľvek nafotografovanú situáciu priniesť v priebehu dňa do redakcie na spracovanie a opakovane odchádzať do terénu za ďalšími akciami. Toto však nebolo jediným limitom. Fotoreportér nedostával k dispozícii ani notebook, aby si mohol aspoň predspracovať fotografie v teréne medzi dvomi akciami pokiaľ mu to čas dovoľoval. Notebook bol k dispozícii jedine na osobitných výjazdoch mimo Bratislavu. Týmto spôsobom redakcia vydavateľstva nebola schopná zabezpečiť, aby fotoreportér mohol pracovať nielenže v štandardných podmienkach, ale opakovane vystavovala fotoreportéra situáciám, kedy opakovane pod tlakom redakčných uzávierok, tento musel riskovať pri vysokých rýchlostiach na cestách pri jazde autom aby stihol uzávierku.

Zmena z časti nastala v spomínaných rokoch, kedy už bola možnosť vyslať fotografie na FTP server, ale vyskytol sa problém s nedostatkom notebookov. V praxi to vyzeralo tak, že fotoreportér si musel pred každou akciou na podpis vyžiadať notebook (pokiaľ bol k dispozícii). S notebookmi sa totiž bolo potrebné deliť s píšucimi redaktormi.

Avšak najakútnejšia situácia nastala v súvislosti s referenčnými vozidlami. Napríklad v zmysle Čl. I ods. 2 dohodnuté miesto výkonu práce je uvedené logicky - Brati-

slava (myslené celá). Avšak k tomu je potrebné aby mal fotoreportér neustále k dispozícii referenčný automobil. Situácia bola nasledovná. Počas obdobia pracovného pomeru do roku 2007, auto k dispozícii skutočne bolo. Avšak s nástupom nového gen. riaditeľa sa situácia dramaticky zmenila. Nastal rozpredaj pôvodného autoparku a zostal obmedzený počet referenčných vozidiel. V praxi to znamenalo, že fotoreportér sa musel o referenčné vozidlo deliť s píšucími redaktormi. Navyše pribudol byrokratický aspekt. Na úplne každú jazdu bolo potrebné vypisovať cestovný príkaz, bez ktorého, pokiaľ nebol podpísaný z vedenia redakcie, nebolo možné jazdu vykonať. Nastávali časovo patové situácie, keď fotoreportér nemohol vycestovať na akciu lebo mu nemal kto z vedenia redakcie podpísať cestovný príkaz.

Pokiaľ redakcia v čase po rozpredaji časti autoparku, v situácii obsadeného referenčného automobilu v rámci Bratislavy preplácala taxi na presun fotoreportéra s technikou neraz vážiacou okolo 13 kg, situácia bola znesiteľná. Avšak po nástupe nového šéfredaktora sa situácia dramaticky zmenila. Tento vydal zákaz na preplácanie taxi pre fotoreportérov. Paradoxný na tom bol fakt, že keď sa spočítali mesačné náklady na taxi pre jedného fotoreportéra, tieto sa minimálne líšili od nákladov za PHM na referenčnom vozidle. Naopak, vydavateľ by ušetril náklady na prevádzku takéhoto vozidla. Nastávali situácie, keď redaktor telefo-

val fotoreportérovi, aby mu priviezol do redakcie automobil.

Vydaním tohoto nariadenia šéfredaktorom sa takto fotoreportér dostával pravidelne do patových situácií ohľadne termínov, keď bol nútený priviezt' referenčno vozidlo do redakcie a vzápätí cestovať po Bratislave prostredníctvom MHD aj s fototechnikou. Toto však nebol jediný problém v súvislosti s nedostatkom referenčných áut. Prenos fototechniky na vlastných ramenách fotoreportéra sa časom musí prejavíť aj na zdraví.

Vzhľadom na skutočnosť, keď situácia v redakcii začala byť vypätá z dôvodu nedostatku áut, nastal problém, že na autách sa striedalo viacero šoférov a tým pádom sa o automobily nemal kto starať. Resp. každý odmietal robiť poriadky v aute ze niekoho iného. Vzhľadom na úplnú neschopnosť vedenia vydavateľstva riešiť vzniknutý problém, vydal generálny riaditeľ spolu so šéfredaktorom novú "Dohodu o zmene pracovných podmienok" (príloha č. 7 + 8)

Tento dokument priniesla fotoreportérovi sekretárka na podpis, bez toho, aby vedenie vydavateľstva či redakcie s fotoreportérom čokoľvek na danú tému konzultovalo.

To znamená, že zo strany vydavateľstva išlo o snahu jednostrannej zmeny pracovných podmienok bez predchádzajúcej dohody so zamestnancom. Na tejto "Dohode o zmene pracovných podmienok" sú zarážajúce body 2 a 5 Podpisom tejto Dohody by sa automaticky stali

náplňou práce uvedené povinnosti. Fotoreportér by podpisom takejto dohody prevzal na seba funkciu údržbára časti redakčného autoparku a zodpovedal by za technický stav vozidiel, na ktorých by jazdili aj redaktori. A teda pokiaľ by z pohľadu vedenia redakcie nadriadený uznal, že fotoreportér zanedbal čokoľvek čo by po novom bolo jeho novou náplňou práce, mohlo by to byť dôvodom na ukončenie pracovného pomeru z dôvodu neplnenia si pracovných povinností.

Je potrebné podotknúť, že celé roky predtým pokiaľ mal fotoreportér zverené auto a jazdil na ňom sám, tak sa oň automaticky staral. A pritom nemusel. Dodajme ešte, že solventné vydavateľstvá zamestnávali vedúceho autodopravy, ktorý sa staral o automobilový park redakcie.

Po odmietnutí podpísania tejto "Dohody" fotoreportérom, vydal šéfredaktor nepísaný zákaz používania referenčného vozidla z jeho pohľadu problémovému fotoreportérovi. Na požiadanie fotoreportéra o písomné doloženie jeho zákazu, tento doklad šéfredaktor odmietol vydať. Správanie nadriadeného bolo sprevádzané výraznými prvkami mobingu.

Keď vo vyhrotenej situácii na služobnej ceste s redaktorkou došlo ku kolízii na diaľnici v dôsledku predbiehajúceho kamióna ktorý nedal prednosť pri predbie-

haní redakčného auta redakcie, pomohlo jedine to, že referenčný automobil bol deň pred jazdou na servisnej prehliadke spojenej s údržbou. Malo sa tak stať vzhľadom na najazdené kilometre už oveľa skôr, ale vedenie redakcie nezabezpečilo potrebný servis. Keby fotoreportér zodpovedal svojim podpisom za technický stav vozidla a došlo by ku kolízii auta vedeného iným členom redakcie, fotoreportér by niesol plnú zodpovednosť za vzniknutú škodu či už materiálnu, alebo ublížení na zdraví a životoch.

Po návrate zo služobnej cesty fotoreportér napísal potrebné stanovisko aj so svedectvom redaktorky šéfredaktorovi (Príloha č. 14). Ten sa následne fotoreportérovi v rozhovore medzi štyrmi očami vyhráždal v tom duchu, že *„...pokiaľ mi budeš písať listy v podobnom duchu, budeme sa rozprávať iným tónom...”*

Jednalo sa zrejme o najzávažnejšie porušenie Zákonníka práce, konkrétne § 177 zo strany zamestnávateľa keďže to bolo v súvislosti s možným ohrozením zdravia, resp. života samotného fotoreportéra a následne odcudzenia redakčnej foto-techniky pri výkone jeho služby v teréne najmä pri presune prostredníctvom MHD. Toto konštatovanie nie je vôbec nadsadené, keďže v minulosti boli známe prípady fotografov v Bratislave, ktorí boli fyzicky napadnutí a okradnutí o techniku.

§ 177⁸

(iba ods. 1, týkajúci sa daného problému)

Predchádzanie škodám

Zamestnávateľ je svojím zamestnancom povinný zabezpečiť také pracovné podmienky, aby mohli riadne plniť svoje pracovné úlohy bez ohrozenia života, zdravia a majetku. Ak zistí nedostatky, je povinný urobiť opatrenia na ich odstránenie.

Vysvetlenie k § 177 (čiastočné znenie)

V záujme predchádzania škodám, ZP ukladá povinnosti obidvom subjektom pracovnoprávneho vzťahu.

K ods. (1). Pre zamestnávateľov je stanovená povinnosť vytvárať riadne pracovné podmienky s cieľom predchádzať vzniku škody a robiť opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. V tejto súvislosti sú zamestnávatelia povinní posudzovať riziko poškodenia zdravia pri práci, a to najmä z hľadiska možnosti jeho vzniku a následkov.

§ 178⁹

1.

Zamestnanec je povinný si počínať tak, aby nedochádzalo k ohrozeniu života, zdravia a poškodeniu majetku alebo k jeho zničeniu, ani k bezdôvodnému obohateniu.

2.

Ak hrozí škoda, zamestnanec je povinný na ňu upozorniť vedúceho zamestnanca. Ak je na odvrátenie škody hroziacej zamestnávateľovi neodkladne potrebný zákrok, je povinný zakročiť. Túto povinnosť nemá, ak mu v tom bránia dôležité okolnosti alebo ak by tým vystavil vážnemu ohrozeniu seba alebo ostatných zamestnancov, alebo blízke osoby. Ak zamestnanec zistí, že nemá utvorené potrebné pracovné podmienky, je povinný oznámiť to vedúcemu zamestnancovi.

Minimálne ústne.

Šéfredaktor bol priebežne niekoľkokrát informovaný na riziká spojené s presunom techniky bez auta, avšak bez výsledného efektu.

Odohralo sa viacero patových situácií, keď len kvôli tomu, že fotoreportér nemal k dispozícii notbook s možnosťou odvysielania fotografií do redakcie, dochádzalo k extrémnym situáciám, aby bolo vôbec možné stihnúť redakčnú závierku.

Šéfredaktor, a vydáva pritom pokyny gener. riaditeľa. OZNÁMENIE. (príloha č. 9)

Otázne zostáva, či týmto Oznámením šéfredaktor svojvoľne nezačal meniť pracovné podmienky ako aj podmienky

8. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 333

9. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 335

pracovnej náplne, ktoré prináležia gen. riaditeľovi.

1. bod

zabezpečenie požadovanej informácie na sekretariát: nebolo technicky možné, keďže redakcia nebola schopná zabezpečiť fotoreportérom mailovú komunikáciu cez notbooky tak, aby ich mali pri sebe v prípade vycestovania mimo redakcie

2. bod

víkendové služby: jedná sa o priame priznanie šéfredaktora k tomu, že skutočne dával pokyny a vyžadoval tento druh nadčasov/pohotovostí od fotoreportéra

3. bod

platí obdobne to čo v 1. bode

4. bod

to sa zo strany fotoreportéra dialo, avšak bez vážnejšieho efektu

5. bod

jedná sa o už spomínané delegovanie povinností na zamestnanca mimo jeho pracovnej náplne. Napr. dolievanie oleja je servisná záležitosť a jeho vysoká spotreba svedčí napr. o poruche motora. A ďalšie.

Z uvedeného v podstate vidieť, že snahou vedenia redakcie bolo čoraz viac vyostrovať podmienky, za ktorých by čo najúčinnejším spôsobom nachádzal chyby v práci fotoreportéra čo mu dávalo dôvody siahť na pohyblivú zložku jeho platu. Pričom on sám svojou neschopnosťou nedokázal zabezpečiť primárne technické podmienky na spoľahlivý chod fotooddelenia a jeho fungovanie v zákonom stanovených medziach. Dosiahnutím podpisu fotoreportéra dodatku k Pracovnej zmluve, podľa toho, ako ho šéfredaktor naformuloval, by sa vlastne on sám zbavil zodpovednosti za jeho neschopnosť vytvoriť v redakcii vhodné pracovné podmienky, vyplývajúce zo zákona.

Keď lifestyle, tak najmä pre kamaráta!

Vo vydavateľstve od určitého času začala kolovať informácia o mesačnom honoráre externého fotografa, ktorý fotografoval pre novovydaný lifestyleový magazín daného vydavateľstva. Náplňou práce tohoto externistu bolo 5-6 fotografovaní mesačne za fakturovanú sumu, nie oveľa nižšiu ako bola celková cena práce foto-reportéra vydavateľstva. Toto sa udialo i napriek tomu, že výsledky spomínaného externistu neboli viac než štandardné a pri zrode lifestyle sa istý člen Predstavstva vydavateľstva vyjadril, že jeden z interných fotoreportérov vydavateľstva, na základe svojho portfólia, sa má špeciálne venovať významným profilovým portrétom.

Bola to skutočne iba zhoda náhod, že spomínaný externista pochádzal z toho istého mesta ako šéfredaktor, že chodili približne v rovnakom čase spolu do školy a fotografoval pánovi šéfredaktorovi, podľa očitých svedkov, jeho vlastnú svadbu?

Po začatí obdobia finančnej krízy bola spolupráca s externým fotografom prerušená a jeho práca pre lifestyle bola pridelená interným fotoreportérom vydavateľstva. Zadarmo!

Keď šéfredaktor po redakcii rozsieva testosterón... Dámy, to treba využiť! Alebo demokracia na spôsob „made in.sk“.

Je viac ako nepochopiteľné, ako je možné, že vrcholný post redakcie zostáva celé roky nezmenené, pričom nástupom tohto vedenia, z redakcie začali postupne odchádzať osoby, ktorí v minulosti tvorili redakčne stabilnú základňu pozostávajúcu z rešpektovaných novinárov s dlhoročnou praxou. Miesta skúsených redaktoriek a redaktorov priebežne začali nahrádzať mladí ľudia bez výraznejšej praxe. V súčasnosti je predajnosť periodika ako už aj dlhé mesiace na úrovni dlhodobého strato-vého produktu.

Svojho času sa na istom webovom portáli spustila verejná diskusia o vzťahu šéfredaktora s mladou redaktorkou z redakcie, ktorej on sám šéfuje. Vzťahy na pracovisku sú súčasťou života, avšak vzťah medzi nadriadeným a jeho podriadenou je už na diskusiu v etickej rovine. O to viac, keď sa obaja navonok pred kolegami správajú akoby sa medzi nimi nič nedialo a vykajú si. V poriadku. Je to vec postoja každej dvojice. Táto vec sa však stáva verejnou, keď medzi zamestnancami redakcie začne prevládať čoraz častejšie podozrenie, že informácie, ktoré si medzi sebou vymieňajú kolegovia pri bežnej komunikácii v rámci kancelárie, v ktorej svoju pracovnú dobu s nimi zdieľa partnerka šéfredaktora, sa dostávajú nevedno akým spôsobom k vedeniu redakcie. Po čase, keď v miestnosti kde sídlili, s komu-

nikáciou prestali v prítomnosti priateľky šéfredaktora, zistili, že šéfredaktor ich už zrazu nevítal na poradách s informáciami, ku ktorým sa inak nemal šancu dostať.

Po tom ako sa rozprútala spomínaná debata na blogu, intervenoval generálny riaditeľ vydavateľstva na prevádzkovateľa webu pod hrozbou podania žaloby, aby zo svojho portálu odstránil spomínané diskusie.

V súčasnosti má šéfredaktor novú priateľku z vydavateľstva. Pôvodná už v redakcii nepracuje.

Kariérny postup: Kárne + výpoveď. Za dlhoročné zásluhy!

Je predpoklad, že obdobným "kanálom" ako komunikácia medzi kolegami, sa aj kritika na nedostatočné technické vybavenie ako aj na pracovné podmienky fotoreportérov v prítomnosti šéfredaktorovej partnerky, dostali do uší vedenia redakcie. Alfa samec musí zostať alfa samcom a preto je žiadúce odstrániť zo scény všetkých, ktorí by mohli povest' tejto pozície poškrvniť. Po tom ako priebežne jednému z fotoreportérov bola pravidelne krátená pohyblivá zložka platu bez udania dôvodu - až na jeden prípad (príloha č. 10), nasledoval pohovor so šéfredaktorom, v ktorom spolu so svojím zástupcom fotoreportérovi predostreli svoje výhrady na kvalitu jeho práce. Následne na to šéfredaktor navrhol fotoreportérovi zotrvanie

v redakcii ešte dva mesiace a potom aby dobrovoľne ukončil pracovný pomer. Vzhľadom na odpracované roky fotoreportéra, mal tento nárok na trojmesačnú výpovednú lehotu. Šéfredaktor však požiadavku odstupného počas pohovoru zamietol. Neprijal žiadne argumenty o odpracovaných nadčasoch a pohotovostiach za posledné roky. Vzhľadom na skutočnosť, že fotoreportér neakceptoval jeho návrh, krátko po rozhovore mu bolo doručené kárne opatrenie. (príloha č. 11). To znamená, že postupoval úplne opačne. Namiesto toho, aby upozornil fotoreportéra, že pokiaľ nezlepší kvalitu svojej práce, bude s ním rozviazaný pracovný pomer a ponechal mu priestor na nápravu, oznámil mu, že ho prepúšťa a porušil Zákonník práce aj čo sa týka dĺžky výpovednej lehoty.

Dôvody na oznámenie o Porušení pracovnej disciplíny boli okrem "nekvalitnej" práce, nedodržanie zasielania pracovných výkazov a údajná neústretovosť voči kolegom.

Čo sa týka posledných dvoch bodov, je možné sa nad nimi ako dôvodmi jedine pousmiať. Šéfredaktor nedisponoval jediným dôkazom od kolegov, ktorí by sa sťažovali na diskriminovaného fotoreportéra. Na zasielanie mailových výkazov keď bol fotoreportér mimo redakcie, neboli vytvorené podmienky - nedostatok notebookov. V konečnom dôsledku šlo len o

evidenciu a prehľad práce fotoreportéra. Čo sa týka "nekvality" práce, tak redakcia používala na prezentáciu iba fotografie tohoto reportéra. Pritom vo vydavateľstve sa okrem neho vystriedalo priebežne ďalších päť fotografův.

Na reakciu fotoreportéra vo forme odvolania (príloha č. 12 + 13) bol vydaný len ďalší varovný list, v takom zmysle, že v odvolaní došlo zo strany fotoreportéra k osočovaniu šéfredaktora a pokiaľ fotoreportér nepodpíše výpoveď dohodou, budú voči nemu vyvodené ďalšie dôsledky. Odvolaním fotoreportér dosiahol vyplatenie trojmesačného odstupného. Po dodatočnom právnom posúdení celého problému bol vyslovený predpoklad, že pokiaľ by

nedošlo k podpisu ukončenia pracovného pomeru dohodou, zrejme by fotoreportér súdnou cestou mohol dosiahnuť zadosťučinenie vo forme doplatenia všetkých plátov v horizonte od vypovedania pracovnej zmluvy vydavateľstvom, až po vyrieknutie súdneho verdiktu, čo by mohlo byť aj v horizonte minimálne 24 mesiacov. Bolo len na rozhodnutí fotoreportéra, či sa rozhodne prijať vybojované odstupné, ktoré môže použiť na investíciu do vlastnej techniky, alebo si bude ďalej špiniť ruky s vydavateľstvom, ktorého predaj nosného produktu neustále klesal a klesá a pracovať v kolektíve (i keď v priateľskom), ktorý je pod neustálym tlakom neschopného vedenia.

Rozhovory

V tejto kapitole je niekoľko zaujímavých rozhovorov s fotografmi a s jedným redaktorom. Prvý z nich, Juraj Mravec ml., túži po dotyku s fotografiou na svetovej úrovni a snaží sa preto obetovať maximum. Druhý z nich, Ján Kuchta, je na konci svojej dráhy fotografa a dotkol sa zrejme vrcholu, ktorý sa dal dosiahnuť na slovenskej fotoreportárskej scéne počas komunistického režimu ako aj roky po jeho páde. Tretí z nich, Joe Klamar je navrchole svojich síl a fotografuje pre agentúru AFP, v súčasnosti ako šéf fotografov pre región strednej Európy.

Štvrtý z nich, Antonín Kratochvíl, dosiahol pomyselné maximum na svetovej úrovni a po návrate z USA ešte stále aktívne komerčne tvorí v Českej republike.

Piaty z nich, Juraj Mravec st., je uznávaný investigatívny redaktor v RTVS.

Miláčik a obdivovateľ kvalitnej fotografie, ktorý pre ňu už urobil veľa a ešte veľa urobiť plánuje. Vydal a plánuje vydať kvalitné rozhovory so svetovými osobnosťami fotografie v rozsahu, v akom by sa možno aj v ostatnom svete len ťažko hľadali.

Boli, sú a budú ich životné dráhy naplnené...? To je na individuálnom pociť každého z nich. Pozorovateľ z boku to môže porovnať a konfrontovať jedine podľa ich tvorby a podľa toho, čo sa dočítal o podmienkach iných z tejto brandže, žijúcich v tejto krajine, v tomto zakrpatenom mediálnom trhu, ktorého problém z pohľadu fotoreportéra nie je ten, že je zakrpatený, ale najmä ten, akí ľudia ho ovládajú a manipulujú... Česť patrí výnimkám!

Päť statočných v rámci česko-slovenského časopriestoru.

JURAJ MRAVEC ml.

Ten, ktorý by si rád siahol na svetovú fotografickú špičku.

Tvoje skúsenosti s printami na Slovensku. Začni!

V r. 2006, keďže ma po skončení strednej školy (SŠUP, odb. fotografia) pre nedostatok talentu nezobrali na žiadnu VŠ, snažil som sa preniknúť do médií na Slovensku ako fotograf. Otec mi kúpil digitál a pomáhal mi zohnať prácu. Toto sa mi nakoniec ako tak podarilo, prišiel som do istého renomovaného týždenníka a začal som preňho fotografovať ako externista. Toto trvalo asi tri mesiace, fotil som často, v podstate v každom vydaní časopisu som mal asi dve-tri fotky. Bol som tam ako také ucho, robil viacmenej iba ilustráky. Najlepšie veci robili zmluvní fotografi.

Raz som bol robiť s redaktorom reportáž v cirkuse. No a po tejto reportáži som zostal zaskočený, lebo som si dovtedy naivne myslel, že urobím si prácu a dostanem za ňu peniaze. Také peniaze, aby som si za ne mohol zaplatiť základné potreby. No a vlastne k honoráru z týždenníka som sa dostal asi po nejakých šiestich mesiacoch, keď som im tam volal a prosil som ich aby mi to zaplatili a poslali mi honorár, ktorý činil asi 1 600,- Sk. Nemalo žiaden zmysel v tom pokračovať. Znamená to, že v minulosti som asi dvakrát týždenne chodil do týždenníka

niečo odfoťiť. Cena za fotku, v závislosti od veľkosti a umiestnenia odhadujem, že sa hýbala od 50,- max. však 500,- Sk.

No a koľko práce to obnášalo?

Je pravda, že veľa práce to nebolo, ale ide o to, že som to fotil svojím fotoaparátom, všetko som si platil sám a keď som si to všetko zrátal tak som bol v mínuse. Len splátka za ten Canon bola 5 000,- Sk mesačne. To bolo neúnosné za tieto peniaze tam robiť. Aj keď kvitujem danému týždenníku, že je jediný časopis na Slovensku, ktorý dbá na obrazovú kvalitu.

Čo nasledovalo ďalej?

Zakladal sa ďalší týždenník. Prijímalo sa klasicky, po slovensky, teda kto koho poznal, bez akéhokoľvek konkurzu. Tu som sa ohrial tri mesiace. Z počiatku tam nebolo veľa práce lebo sa fotilo len do databázy. Tam som sa stretol prvýkrát s nepríjemnými vecami.

Viacmenej, celkovo, s fotografovaním pre printy na Slovensku mám také zlé skúsenosti, že som sa definitívne rozhodol, že to robiť nebudem.

Čo takého sa ďalej stalo?

Boli sme s jednou redaktorkou z tejto redakcie na reportáži, šlo o jednu

známu kaskadérsku skupinu, čo hrá aj holywoodských filmoch. No a jej reportáž bola slabšia, navyac fotografie sa im neviem prečo, nepozdávali a ona si navymýšľala, že ja som ich mal fotiť v nejakých dresoch a podobne, pričom to bol jej výmysel, aby jej prešla reportáž, takže to hodila celé na mňa, že ja som to celé dojedbal tými fotkami a nie ona tou reportážou a navymýšľala si, že čo som mal ešte fotiť, čo nebola vôbec pravda.

No a celé to vlastne zakapalo na tom, že ja som raz mal ísť fotiť Fica do pizzérie, ako tam obeduje s nejakou ženou. No a keď som tam prišiel, tak on bol v rohu schovaný. Ja som si uvedomil, že ja ich jednoducho nemôžem odfoťiť, lebo by som sa cítil úplne nahovno. Takže šéfredaktorka ma vyhodila. Ja ju chápem, lebo ona potrebovala tam mať niekoho, kto by jej takéto veci fotil. Ona básnila o tom, ako budem preliezať ploty a budem sa plížiť plazením keď bude zasadať nejaká politická strana. Bol som z toho až zaskočený keď mi o tom rozprávala ako sa všetci budeme tváriť investigatívne. Prišlo mi to miestami naivné ako keď deti snívajú o žurnalistike. Neustále mi ospevovala Velčeka ako kedysi odfoťil Lexu keď skákal na Senci do vody. To bol pre ňu úplná elita zo Slovenska.

No to bolo tak, že on bol s písucim a vedeli kde Lexa bude. Zobral dlhé sklo a paparazzovali na neho.

Ja chápem, čo si ona predstavovala, ale pre mňa je fotografia tá najkrajšia vec aká existuje, proste milujem to a chcem robiť kvalitné veci, ale chcem aby tie kvalitné veci neprechádzali skrz nejaké poníženie, že si niekde nejaký paparazzi. Že sa niekde vrhneš na Fica ako tam niekde žere nejakú pizzu s nejakou ženskou... Toto nebolo pre mňa. Ja som jej povedal, že ja toto robiť nebudem.

Čiže Ty si toho Fica nakoniec neodfoťil.

Ja som sa na neho len pozeral a šiel som odtiaľ preč. Nedokázal by som takéto fotky robiť. A je to v poriadku. Ja jej po rokoch nič nezazlievam, ona to tak chcela, ja som to tak nechcel a ona si našla niekoho iného. Vtipné na tom bolo to, že keď ma vyhadzovala tak mi povedala, že vonku máme ďalších tristo fotografov, ktorí to hneď zoberú. Následne si našla nejakého Ukrajinca. Prišiel za ňou, mali sme od majiteľov zadotovanú drahú techniku. Vyfasoval, zobral sa a s celou výbavou ušiel kdesi na Ukrajinu.

Takže zobrala toho Ukrajinca, jedného z tristo...

Áno, jedného z tristo...

Pokračuj.

Absolútne finálny zážitok, kedy som skončil s fotením pre médiá bolo, keď som fotografoval pre istý lifestylový časopis Petra Muka. K rozhovoru. S vlastnou technikou ktorá stála 150 000,- Sk, hodinu som ho fotil, a za to mi dali honorár 140,- Sk. tak som si povedal, že jebem na to, toto ja nebudem robiť. V roku 2007.

Čo mne vadí na slovenských médiách je to, že im vôbec nezáleží na kvalitnej fotografii. Ako keby tomu tí editori ani nerozumeli alebo čo... Mám niekoľko prípadov, z ktorých som bol veľmi smutný. Napríklad, jeden bol tiež pre týždenník, z ktorého som odišiel. Šli sme fotiť takú starú pani, pôvodom šľachtičnú, z čias cárkseho Ruska. Žila v starom panelovom byte v Ružinove. Rozpustil som jej dlhé šedivé vlasy, privolal som starý drevený výťah, ona si vzala do rúk takého malého maltézskeho psa. Povedal som jej, že nech sa tvári tak hrdo a tak som ju odfotil. Keď som to priniesol do redakcie, tak mi povedali, že to je príliš umelecké na ich čitateľa a použili takú obyčajnú z rozhovoru, ktorú odfotí dnes už každý kto vie držať fotoaparát.

Bol si na Majdane...

Posledné moje sklamanie s printami nastalo keď som sa vrátil z Kyjeva. A konkrétne z týždenníka, ktorý sa u

tvári najserióznejšie, tí ma sklamali.

Mám pocit, že oni sú tam takí elitári, čo sa majú navzájom tak radi a navzájom si dávajú robotu.

Kúpili tú reportáž z agentúr, namiesto toho, aby dali príležitosť prezentovať sa slovenskému fotografovi rovnako kvalitnými fotkami. Podľa mňa taký časopis, ktorý číta slovenská elita, by mal dať príležitosť a priestor mladým slovenským autorom, ktorí sa snažia. Už len pre rozvoj slovenského fotožurnalizmu.

Bol som tam 25. januára 2014, vtedy keď režim tvrdo zasiahol proti demonštrantom a chcel som sa tam strašne vrátiť pred 28. februárom, keď sa tam strieľali ľudia. Nemal som na to peniaze. Pokúšal som sa to slovenským časopisom ponúknuť, že to pôjdem nafotiť, ukazoval som im portfólio, práce keď som tam bol predtým. Nechcel som na tom zarobiť, chcel som tam len byť. Potreboval som len, aby mi nejaká redakcia kúpila letenku. To je všetko čo som od nich chcel a že to je všetko za čo im to urobím. Istému týždenníku som dal ponuku. Od nich tam nikto neletel, tak som zavolať jednému ich fotografovi. On že sa mi na to opýta keď sa vráti v utorok. A bol štvrtok. Ja že neblázni, potrebujem to vedieť hneď a zajtra či pozajtra letieť. Potom už môže byť neskoro. Tak teda či áno alebo nie. A on na mňa že: „...počúvaj Juro, a nechceš toho odo mňa už trochu veľa...?“.“

Ved' to mohol vybaviť aj po telefóne. Absolútna neochota, ponúkaš im to aj zadarmo, len chceš tam byť a aby tú tvoju prácu videli ľudia... Pretože chceš tam byť a naplňa Ťa to robiť... Úplný nezáujem. Kľúčová vec tohto roku. Žiaden z ich fotografov tam nebol. Radšej to kúpia z agentúr, to ma sere!

Prečo si neoslovil v redakcii niekoho iného ako fotografa?

S inými som sa nebavil. Nedali by ti taký priestor.

Podľa mňa je to chyba, že si to neskúsil cez niekoho iného v redakcii.

Oni rozmýšľajú tak, že šesť dvojstrán, to je veľký luxus. To je veľká prezentácia. A oni Ti to nedajú pretože aj keď je to kvalitné, prečo by to mali dať práve

Tebe...? oni sú tak závistliví, že to radšej kúpia anonyne...

Pokiaľ zasa chceš byť objektívny, prečo takto hovoríš? Tvoj názor začína byť teraz subjektívny. Podľa mňa si to organizačne nedotiahol do konca.

Robil si nejaké pokusy s presadením sa v zahraničí?

Agentúra VII Photo Agency pre nádejných fotografov má program, ktorý spočíva v tom, že dva roky sleduje práce vybraných fotografov a následne na svojej web stránke ich vedie akoby svojich fotografov. V priebehu niekoľkých mesiacov som sa snažil emailami kontaktovať, ale ani raz mi neprišla odpoveď. Keď budem v New Yorku, tak tam pôjdem osobne.

JÁN KUČHTA

Ten, ktorý si siahol na slovenskú fotoreportérsku špičku.

Ako pracujete v súčasnosti?

Prakticky až pred 11 rokmi som prešiel na digitálny záznam, čiže som približne 5 - 6 rokov odolával, kým som zistil, že tlak sa ustavične zvyšuje a odoláva sa tomu iba ťažko. Digitálne fotografovanie je predsa len pružnejšie a v mnohých veciach rýchlejšie. Na druhej strane však zvädza k povrchnosti. Pri dnešnom stupni rozvoja digitálnych technológií čo Slovák, to fotograf. Ich ego je často bezbrehé, mnohí si naozaj namýšľajú, že sú fotografi. Podľa môjho názoru, minimálne polovica z ľudí, ktorí sa tým živia v médiách, tam nemá čo robiť. Tí ľudia nevedia fotografovať, vedia iba stlačiť spúšť.

V čom to teda je, podľa Vás, že slovenské vydavateľské domy akceptujú takýchto fotografov?

Predovšetkým je to v snahe zjednodušiť pozície. Pretože fotograf vo väčšine médií sa stáva iba akýmsi nevyhnutným zlom, ľudským medzičlánkom medzi fotoaparátom na strane jednej a záujmami vydavateľa, reprezentovanými na základnom stupni obrazovým redaktorom a grafickým oddelením, na strane druhej. A s výstupom fotografa sa ďalej pracuje, často nevhodne, čo on už vôbec nevidí.

To je trend na celom svete, ale bavíme sa o slovenských médiách a pomeroch. Nehovoríme o špecializovaných periodikách vo svete, tie sú výnimkou.

Pôsobili ste niekedy v agentúre?

Chvalabohu nie, možnosti síce boli, ale nikdy ma to tam nelákalo.

Keď sa vrátite k vašim začiatkom vo vydavateľstve Naše vojsko, spomeňte nejaké špecifiká tej doby...

Napríklad plánovanie zahraničnej cesty. Pokiaľ som chcel vycestovať na Západ, bolo potrebné takúto cestu plánovať až rok dopredu. Musela to schváliť najskôr kontrarozviedka Západného ako aj Východného vojenského okruhu a ďalej Ministerstvo obrany. Čiže cesty sa museli napláňovať už v lete predchádzajúceho roku. Termín bol každý rok do konca augusta. Po tomto termíne všetko čo som chcel fotografovať v priebehu najbližšieho roka, bolo bez napláňovania jednoducho bez šance...

Aké periodiká ste v Našom vojsku svojou produkciou pokrývali?

Týždenníky i mesačníky. Napríklad v týždenníku Signál som spolu s ďalšími aj prekladal asi tretinu textu každého

čísla z češtiny do slovenčiny. Pričom som dostal k dispozícii tzv. "zrkadlo". To znamená, že som sa musel úplne presne prekladom vtesnať do rovnej plochy. Neexistovala iná možnosť korekcie.

Prečo ste dostali takúto prácu navyše?

Bolo to za honorár. Ja som celý život fungoval ako redaktor a reportér. Bol som píšuci aj fotografujúci.

Dokedy ste boli v Našom vojsku?

Do roku 1990.

Zmenilo sa tam niečo za tých takmer 20 rokov?

Ak áno, tak nepodstatne. Ten systém bol nastavený a viacmenej spoľahlivo fungoval.

Čoho sa týkali vaše témy?

Všetkého. Napr. moja hlavná práca tu bola pre zväzarmovský týždenník Tempo, po čase premenovaný na názov z 50. rokov - Obranca vlasti. Tempo znelo západniarsky. Zväzarm sa venoval rozmanitým činnostiam, témy boli veľmi široké: motorizmus, modelárstvo, letectvo, potápačstvo, výcvik brancov až po civilnú obranu, armádne veci ...

Aký bol priestor na fotografiu?

Priestor na tri stĺpce na šírku bol luxus. Štandard bol jedenkrát na výšku a dva

stĺpce na šírku. Vzhľadom na veľkosť novín fotografia častokrát zanikala.

Bolo v tých témach cítiť nejakú ideovú nomenklatúru, témy ste skôr spracovávali dokumentačne, dokumentárne ...?

Oboje. Vnímal som tam však podstatne viac priestoru na kreativitu ako teraz.

Ako ste vnímali vzťah redakcie k fotografovi a ako sa to prejavovalo v praxi?

Autor bol oveľa viacej partner ako teraz. Ja som bol v Bratislave. Pošta šla posledným nočným vlakom do Prahy a ráno o piatej to tam aj bolo. Keď bolo potrebné, tak som išiel kvôli jedným fotografiám do Prahy aj trikrát. Stávalo sa, že som letel prvým lietadlom 05:50 do Prahy a o 13:00 späť do Bratislavy a o 16:00 opäť naspäť do Prahy... Rozložili sme fotografie na stôl a dlho sme nad nimi diskutovali. Keď sme nenašli konsenzus, musel niekto rozhodnúť. Išlo takmer vždy len o výber vhodnej fotografie a nie o technologické spracovanie.

S čím býval najväčší problém?

Najčastejšie s politikou.

Mali ste nejaké také sklony?

To som mal vždy také sklony... Napríklad bozkávanie „vo tri vrhy". To som vždy

zásadne fotografoval, keď tí ľudia išli k sebe alebo od seba. Lebo to má svoje čaro! Nie, keď sú na seba prilepení. Už vtedy som mal sklony robiť inak ako sa to vyžadovalo. A z toho aj vychádzal môj štýl v 90. rokoch, ktorý, ako si všímam, ešte stále sem-tam niekto kopíruje. Vždy som si hľadal miesto mimo zhlukov ostatných fotografov.

A nebolo riskantné nepracovať na istotu?

Riskantné je to vždy. Lenže ja razím zásadu, že fotografia vznikne tu (ukáže na svoju hlavu), nie tu (a ukáže na ukazovák pravej ruky). To je až tých posledných 5%. Najskôr to musí byť upratané v hlave. Isteže, úlohu hrá aj náhoda, ale tá náhoda praje iba pripraveným. Je veľa ľudí, ktorí nafotografujú z jednej akcie aj 1 500 záberov a nenájdem tam jedinú fotografiu.

Stalo sa vám, že ste niekedy pohoreli?

Ale iste, a nie raz.

Aká bola reakcia a ako ste to zdôvodňovali?

Nuž, zdôvodňovalo sa to veľmi ťažko.

Myslím, ak vám nevyšiel zámer a museli ste hľadať náhradné riešenia ...

Ak nevyšiel môj autorský zámer, to bol ten lepší prípad. Horšie bolo, keď som to

náhradné riešenie jednoducho nenašiel. Lebo to sa hneď našlo veľa ľudí, schopných to označiť za sabotáž.

Mali ste niekedy nejaké problémy?

Pri istej oficiálnej príležitosti sa na Slavíne hrali hymny, a ja som mal na hlave bielu šiltovku.

Jeden dôstojník ma nabonzoval, že som nestál v pozore a vymieňal som si filmy vo fotoaparátoch.

Tú čiapku som si mal dať dole, to som si neuvedomil. Na druhý deň sa incident dostal do uší riaditeľa vydavateľstva, ten si ma zavolať, znosil ma pod čiernu zem, potom sme si vypili a život šiel ďalej. Lebo vedel, že to nebolo úmyselné.

Prečo ste nechceli pracovať v agentúre?

Zvykol som si na spôsob práce, ktorý mi, aj keď to bolo v socializme, dával istú mieru slobody. Čo v tej agentúre človek nemá. V agentúre bol jednoducho denný plán a podľa toho plánu musím jednoducho urobiť každú vec, ktorá v ňom je. To som ja síce musel tiež, ale nie vždy.

K technickému zabezpečeniu...

Začiatkom 70. rokov sa ešte takmer všetko fotografovalo na stredný formát. Kinofilmovému formátu sa noviny vyhýbali najmä kvôli zrnu, ten nastúpil až

v polovici 70. rokov. Po prvých pokusoch s Olympusom, ktorý mi ukradli, som prešiel na Canony a na stredný formát kvôli diapozitívom som mal Asahi Pentaxy s objektívmi od 30 mm po 400 mm. Bývali akcie, kde som nosieval dva stredné a dva kinofilmové formáty a mával som na pleci zavesených 15 kg – 18 kg. Chrbticu mám riadne doničenú.

Čo sa začalo diať po roku 1989?

Dostal som sa do tímu, ktorý vytváral denník Národná obroda. Rátalo sa tam s piatimi fotografmi a dvoma laborantmi. Malo ísť na rozdiel od zavedených novín Pravdy a Práce o úplne nový denník. Personálne sa redakcia pohybovala na čísle okolo 130 ľudí. To bol obrovský kolos. Noviny sa kedysi robili veľkoryso. Z Národnej Obrody som ešte pred vyjdením prvého čísla nakrátko odišiel do denníka Verejnosť a odtiaľ do Smeny.

Kolko ste boli v Smene?

Do leta 1994. Redakciu Smeny v rokoch 1990 - 1992 považujem zo svojho profesionálneho hľadiska za niečo absolútne naj. Čo sa týka technického vybavenia, objemu, priestoru a náplne práce ako aj finančného ohodnotenia. Prácou sme žili sedem dní v týždni 24 hodín denne a často sme chodili aj na zahraničné cesty.

Udalosti v zahraničí vás posielal pokrývať denník? Ako ste to odtiaľ odosielali do redakcie?

Čokoľvek sa dialo, tak sme sa hlásili telefonicky. Fotky sa dodávali až po návrate, vtedy to ináč ani nešlo. Napr. v Smene na nedeľu sme dostávali priestor aj tri-štyri týždne za sebou po dve až štyri novinové strany.

Kto fotografie v redakcii editoval?

Vtedy bola takmer ideálna situácia. Základný výber sme robili sami a aj sme si ho vedeli obhájiť. Málokedy nám do toho niekto zasahoval.

Ako to keď ste išli na zahraničnú cestu?

Z dnešného pohľadu to bol avanturizmus. My sme chodili za diéty, čo boli tzv. cestovné náhrady.

Boli také vysoké?

V tom čase mali zahraniční kolegovia, ktorých som stretával napríklad počas bojov v bývalej Juhoslávii na deň približne 250 USD. Plus podiel na tom, čo mu agentúra zoberie z fotografií, ďalej zálohu na to, aby keď treba, zaplatil tam-tomu a tam-tomu do vrecka, čo najmä na juhu Európy bolo bežné. Ja som musel vyjsť z 13 USD na deň...

Kolko ste teda mali v tom čase plat?

V rokoch 1990 - 1991, mať základný plat cca 5 000,- Kčs, to nebolo málo. K tomu bol odmeňovací systém, pričom odmeny predstavovali aj viac ako polovicu základného platu. Neskôr môj príjem vzrástol niekoľkonásobne.

A neprekážalo vám, že máte veľa roboty... Bolo to o tom, že ste chceli?

Neprekážalo. A áno. Chceli sme. V podstate my sme tú robotu milovali.

Viete si predstaviť, že by ste boli aj teraz niekde zamestnaný?

Nuž, s terajším rozumom ťažko. Naozaj ťažko!

Kde ste pôsobili ďalej?

Do roku 2000 som bol opäť v Národnej obrode, kam som sa vlastne vrátil. Potom som už pôsobil na voľnej nohe. Naposledy som fotografoval na zmluvu pre týždenník Farmár.

Aké boli vaše podmienky na spoluprácu s redakciou?

Základ bol nemanipulovať s mojou prácou.

Ako ste na tom teraz ako dôchodca?

Teraz som na tom tak, že na prácu ma treba dosť prehovárať. Stal som sa pohodlným.

Venujete sa teraz nejakej vlastnej tvorbe?

Napríklad už asi päť rokov spracúvam otvorený cyklus o mojich priateľoch. Viacerí už stihli zomrieť, tak sa fotografie využili aspoň na pohreboch. Tak aspoň viete, aký vie byť niekedy osud dlhšie vytváraných cyklov. Okrem toho som sa vrátil k fotografovaniu prírody, tvarov, štruktúr a fragmentov.

Medzi redaktormi ste mali povest' nekompromisného človeka. Kvôli čomu nastávali takéto situácie?

Áno, bývalo to často. Najmä keď protistrana nevie o vašej práci ani mákké ň, a pokúša sa presadiť, čosi, čo nie je možné uskutočniť. Stalo sa mi napr. v jednom z denníkov, že za mnou prišiel redaktor a chcel nafotiť ozónovú dieru. Nie nejakú voľnú ilustráciu, ale on chcel normálne nafotografovať reálnu ozónovú dieru. Čo s takým človekom? Len ho razantne poslať kamsi. Alebo názory typu, že urob to takto a takto, lebo práve takto by to novinám prospelo. Na strane druhej, kým ešte v novinách existovala fotoreportáž a bol ešte na ňu priestor, tak musela fungovať chémia tímovej práce písuceho redaktora a fotografa. Zlé je, keď si sadnete do auta s človekom, ktorý o téme nevie takmer vôbec nič, maximálne čosi, čo si kdesi vygúglil, inak je úplne ľavý a nemá vlastnú pred-

stavu ako vás naviesť na tému. Častokrát sa potom stáva, že s vašou výpoveďou bude zametať, lebo jemu sa vaša výpoveď nehodí. Pritom vy ste mali aspoň nejakú predstavu a on nemal žiadnu. Spolupráca v dobrom zmysle slova, to tu už bolo a nebude. Reportáž nájdeme veľmi zriedka. A aj to čo občas vidieť, je neraz len pokus o reportáž.

Vedeli by ste si predstaviť, že budete robiť v živote niečo iné ako fotografiu?

Ale áno. Ja to mám také trochu zamotané. Pôvodnou profesiou som vinár. Svojím pracovným zaradením som sa stal novinárom. Teda k pôvodnej profesii pribudla predpona, aby dala môjmu životu celkom iné smerovanie.

Predstavte si, že teraz dostanete ponuku ísť pracovať do denníka. Aké by boli vaše podmienky?

Žiadne. S poďakovaním za záujem, by som odmietol. Bolo by to z mojej strany najmä o prispôsobovaní sa niekomu a niečomu. A prispôsobovanie mám už dávno za sebou.

Čo si myslíte o bulvárnych fotografoch?

O tých platí dvojnásobne to, čo som povedal na začiatku: je to nevyhnutný ľudský medzičlánok, ktorý nič neovplyvňuje, len musí jednoducho vedieť ovládať fotoaparát.

JURAJ MRAVEC st.

Ten, s ktorým si dávajú kávu svetoví fotografi.

Ako sa zrodil nápad menom Moment a aké mal ambície?

Po tom, ako som odišiel z denníka SME v máji 1997, nastúpil som pracovať do týždenníka Nedel'ná Pravda. Čakali tu na mňa lepšie publicistické možnosti a podstatne vyšší plat. O rok a pol na to, v októbri 1998, sa Nedel'ná Pravda zmenila na týždenník Moment. Vedenie redakcie dospelo k názoru, že by bolo vhodné skvalitniť obsah nového týždenníka. Bolo to najmä preto, že na trhu začala rásť v tomto segmente veľká konkurencia na čele s týždenníkom Plus 7 dní. Oslovili sme reklamnú agentúru Juraja Vaculíka, aby vypracovala návrh, ako by mal nový produkt vypadáť. Časopis mal priniesť rozmanitý a pestrý obsah v rôzne štrukturovaných žánroch. Dôraz mal byť kladený na spracovanie reportáže, s veľkým priestorom na fotografiu a na veľmi kvalitný rozhovor so zaujímavými osobnosťami smerovaný do hĺbky.

Aký bol rozbeh projektu?

Od leta 1998 do októbra sme na zadnej strane Nedel'nej Pravdy používali už identickú obálku s nápisom Moment, aby si čitateľ postupne zvykal na nový titul. Dôležité bolo, že toto všetko bolo

sprevádzané veľmi masívnou reklamnou kampaňou v objeme niekoľkých miliónov korún v podobe billboardov, televíznych reklamných šotov a inzerciou v novinách.

Mal si ako jeden zo zástupcov šéfredaktora prehľad o rozpočte na celý projekt?

Moja pozícia spočívala v tom, aby som dohliadal na kreovanie obsahu pripravovaného časopisu, vymýšľal rubriky - periodické i neperiodické a nastavil ich parametrovo tak, aby boli čo najzaujímavejšie a dali sa v týždenníku zvládnuť. K financiám som prístup nemal, nebol som až tak vysoko v štruktúrach. Kládol som však dôraz na to, aby sa rozšíril tím redaktorov, keďže podaktorí z pôvodného tímu už boli "vyhorení". To bol jediný môj atak na finančné nároky.

Aká bola reakcia vedenia redakcie?

Nastala veľmi zvláštna situácia. Vedenie redakcie a vydavateľstva počítalo s tým, že v priebehu jedného roka, by mala predajnosť - zo stabilizovaných 60 tisíc kusov mesačne rásť nahor s očakávaným predajom okolo 100 tisíc kusov po prvom roku vydávania MOMENTU. Avšak zrejme vďaka kampani ako aj

kvalite našich textov, predajnosť hneď na začiatku atakovala hranicu 100 000 ks. Od prvého čísla MOMENTU sa pohybovala okolo 102 000 - 107 000 ks. Bol to veľmi príjemný šok a tak prevládlo presvedčenie, že vlastne nebude potrebné robiť zmeny redakčného tímu. Ale asi po troch mesiacoch začala krivka predajnosti klesať.

Aký bol dôvod tohoto javu?

V širšom kontexte išlo o to, že verejnosť bola zvedavá na to, aký časopis sa to pripravuje a ako obohatí trh. Nezabúdajme na už spomínanú masívnu a finančne náročnú reklamnú kampaň. Ľudia si teda kupovali časopis zo zvedavosti. Preto bolo dôležité nasasiť hneď od začiatku vysoké tempo a špičkové témy v zaujímavom spracovaní. Fotografia v tom mala zohrať veľmi dôležitú vizuálnu úlohu. Oslovil som Danielu Mrázkovú, špičkovú teoretičku v oblasti fotografie a uviedol jej novú rubriku - zastavené okamihy - , v ktorej táto vynikajúca odborníčka s darom esejistky písala každý týždeň dvojstranu o konkrétnej svetoznámej fotografii. MOMENT prišiel ako prvý časopis na Slovensku s odvahou uverejňovať fotografie na veľkých plochách, dať im priestor, život. Reportáže, rozhovory a iné žánre získali odrazu popri veľkých fotografiách inú chuť a takto to malo fungovať aj naďalej. Ale čosi sa

stalo: Kolektív redaktorov sa síce snažil dosahovať nastavené parametre jednotlivých rubriek, lenže začalo sa prejavovať to, čo som predpokladal o unavenosti pôvodného obsadenia redakcie. Ten tím jednoducho prestal zvládať to kvalitatívne nasadenie, ktoré sme od neho požadovali. Uvediem príklad. Keď som na začiatku priniesol reportáž z Dominikánskej republiky, ktorej parametre boli nastavené pomerne vysoko, tak toto sa už nedarilo iným redaktorom, preto som naliehal na šéfredaktora, aby sa realizoval môj zámer s oživením redakčného tímu. Reagoval, že na to nie sú peniaze a že teda to budem musieť písať všetko sám. Vnímal som to ako súčasť jeho špecifického humoru. Stále som nepredpokladal, že pokiaľ sa bude predajnosť blížiť k pôvodnej, v čase Nedelnej Pravdy, teda k 60-tim tisícom, že neurobí potrebné kroky.

Ako sa to vyvíjalo ďalej?

Tie kroky vedenie neurobilo, skôr získavalo presvedčenie, že iný človek, ktorý nás vo vedení redakcie nahradí, opäť dosiahne pôvodnú, optimistickú predajnosť. To sa však už nikdy nestalo. Svoj zámer šéfredaktor Pravdy P. M. však zrealizoval: nastúpila nová zástupkyňa šéfredaktora MOMENTU – T. V. a zo mňa sa stal redaktor. Priniesla do časopisu prvky vlastného videnia, vkusu, celý

titul orientovala smerom na life style, žánrová pestrosť ustupovala, resp. stagnovala. Vydržal som tam pôsobiť do leta roku 2003, dovtedy predaj postupne klesol na 40 000 ks a naďalej klesal. Najsburdnejšie bolo, že práve táto nová šéfka MOMENTU chodievala na diskrétnu schôdzku s majiteľom celého vydavateľstva a cieľavedome pílila konár, na ktorom sedel ten, čo ju do redakcie prijímal – P. M. Vznikol tak sofistikovaný plán, ako P. M. "odpáliť" preč z redakcie. Majiteľ ho vyslal na mesačnú stáž do štátu Maine (USA) a medzitým predstavil redakciám Pravda a MOMENT budúceho šéfredaktora týchto printových nosičov – pána Šabatu z Mladej fronty Dnes. Po návrate P. M. z USA už bolo všetko pripravené na jeho odsun. Zostal síce ešte asi mesiac vo vedení MOMENTU, ale záujem zástupkyňi ovládnuť celý priestor týždenníka, ho veľmi rýchlo eliminoval.

Takže toto číslo predajnosti po troch mesiacoch bolo dôvodom, aby Ťa odvolali z postu zástupcu, i napriek tomu, že ste štartovali na predajnosti 60 000 ks, čo sa vlastne aj pôvodne plánovalo?

Podľa mňa tu o čísla absolútne nešlo. Išlo o moc, o vplyv, o dosiahnutie vyššieho platu, o ukázanie, že my sme to robili zle a pani T. V. to jediná vie robiť dobre

a profesionálne. Už vtedy mi to bolo do smiechu. Predovšetkým: šéfredaktor P. M. absolútne nevedel, ako robiť časopis, nemal nápady, dokonca nevedel písať na PC. Vlastné komentáre pre Pravdu ťukal na klasickom písacom stroji, ktorý mu potom asistentka redakcie prepisovala do počítača.

Pri jej nástupe do redakcie bola predajnosť aká?

Tie čísla si už nepamätám. Odhadujem, že asi medzi 60 000 a 70 000 ks.

Na trhu bola už v tom čase kvalitne zabehnutý titul Plus 7 dní, kto vám ešte priamo konkuroval?

Fakt už sa nepamätám...

Keď vám v začiatkoch reklamná agentúra vypracovávala koncept projektu, nerátalo sa aj s art directorom, resp. s obrazovým redaktorom?

Toto bola jedna z ďalších vecí, kedy som chcel, aby šéfredaktor prijal do tejto pozície Jozefa Barana, skúseného fotografa. Veľmi dobre som poznal jeho prácu ako aj kritické postoje k fotografiám v časopise. Keď som to šéfredaktorovi navrhol, odpovedal mi, že za či by mal byť ten človek vlastne platený? Tak som mu odpovedal, že za to, že bude určovať, ktoré fotografie pôjdu do vydania časopisu.

Jeho odpoveď...?

Odpovedal, že "...ved' to viem urobiť aj sám...". Tým len potvrdil vlastnosť tých šéfredaktorov, ktorí si myslia, že keď sú na vrcholovej pozícii, tak sa vyznajú aj vo fotografii. To je hlúposť!

Z čoho pramenil Tvoj záujem o presadenie kvalitného odprezentovania fotografie v novom titule?

Z môjho záujmu o fotografiu a z vizuálneho premietnutia skutočnosti. Som obdivovateľ Daniely Mrázkovej po tom, ako som si prečítal jej Príbeh fotografie. Ona ma motivovala k tomu, že s kolegom Viktorom Vojtekom sme spustili projekt o svetových fotografoch tým, že sme ich začali navštevovať od New Yorku po Paríž a robiť s nimi rozhovory o ich živote, tvorbe, z čoho vznikol veľmi úspešný knižný projekt Interview s fotografiou.

Kto teda vlastne suploval pozíciu art directora?

Vizuál bol nastavený a podľa toho "šlapali" grafici.

Bolo bežné v čase rozbehu Momentu, aby mal týždenník predajnosť 100 000 ks?

Nebolo! Keď opomenieme Plus 7 dní, ktorý predaj 100 000 asi hravo prekročoval, iné týždenné tituly sa pohybovali okolo 40 000 - 60 000 ks.

Ako je teda možné, že sa takýto úspešný projekt začal rúcať?

Mám za to, že majiteľ do diania výroby nevidel, on iba uvoľňoval peniaze na základe požiadaviek redakcie. A myslím si, že vedenie redakcie malo strach pýtať, aby sa to nejavilo že chceme veľa, že sme drahí. Tak možno aj toto bol dôvod, že to padalo.

Hypotéza: keď by Moment prežil, myslíš, že by ďalej vydržal?

Neviem, či by prežil. Chcelo by to úplne iný prístup zo strany vedenia. A to nielen byť v redakcii do druhej v noci a padať na nos, ale aj systémové opatrenia by museli byť nastavené inak. Nastaviť systém života v redakcii tak, aby to ľudia robili s nadšením. A toto chýbalo Momentu. A jeden človek na pozícii sebastrednej a mimoriadne cieľavedomej šéfredaktorky to zachrániť nemohol.

Keby predsa len prežil Moment, mal by podľa Teba šancu nastúpiť na trh .týždeň?

.týždeň je momentálne, podľa mňa, nafundovanejší týždenník s mimoriadne kvalitnými redaktormi. Dokonalo vyplnil medzeru na trhu. Moment nemal byť až tak konzervatívny, ale mal smerovať do pohotovosti, serióznosti a zaujímavosti podobne ako je .týždeň. Ale dnes sú to všetko iba hypotézy.

Nemyslíš, že keď do Momentu prichádzala nová zástupkyňa šéfredaktora, nemala zámer Moment orientovať odľahčeným smerom? Prichádzala z redakcie Plus 7 dní a videla kde sa ten trend uberá a možno si myslela, že keď na tú vlnu Moment nenastúpi, bude časom stratený...

Ona prebrala tú ideu, ktorú presadzovalo vedenie v Pravde, napríklad aby na každej obálke bol ksicht nejakej celebrity. Hovorilo sa, že časopis predáva známa tvár. A takto to zostalo: nudné, monotónne. Veľkosť fotografií vo vnútri časopisu sa stratila, T. V. vrátila dizajn kamsi do minulosti. Buď absolútne nepochopila, o čo nám pri kreovaní MOMENTU išlo, alebo to vnímala až veľmi dobre a potrebovala našu pôvodnú predstavu a jej napĺňanie prealcovať vlastnou tvorivosťou. Podarilo sa to! MOMENT pripomínal Titanic po náraze ľadovej kryhy. Uvediem príklad. Padli dvojčičky a v ten deň som písal e-mail šéfredaktorky, či už má foto na titulku, že tu je téma. Práve som to sledoval v televízii. Vieš, čo mi odpísala? "My sme tak kreovaní, že si nemôžeme dovoliť dať na titulku foto o páde dvojčičiek, pretože my potrebujeme na titulku tváre."

Bola vôbec v Momente zverejnená fotografia o páde dvojčičiek?

Keď všetky ostatné časopisy mali na

titulke pád dvojčičiek, MOMENT mal opäť "tvár". A potom tuším na ďalší týždeň boli dvojčičky aj na titulke Momentu.

Môže podľa Teba v dnešnej dobe ešte podobný projekt vzniknúť?

Ja si myslím, že už nie. Bol tu dobre dotovaný pokus o vznik časopisu Žurnál. A ten sa po roku úplne zrútil. Nechceli do toho nalievať ďalšie peniaze. Na ďalší podobný nosič tu už priestor nie je. Navyše sú tu mutácie zahraničných nosičov ako GEO, National Geographic, Playboy...

V súčasnosti už pracuješ na úplne inej platforme, si v televízii. Vieš si ešte predstaviť, že by si ešte pracoval na podobnom projekte ako bol Moment?

Neláka ma to už. Som unavený z toho. 19 rokov som pracoval v printe a 11 rokov som v TV. Je to neporovnateľná práca. Je to oveľa vzrušujúcejšie ako v printe. Jedine keby to bol nejaký super tím ľudí, keby boli fajn profesionálne aj morálne nastavení. Alebo externe. Lákajú ma knižné projekty. Zúročenie mojich kontaktov a vedomostí. So svetovými osobnosťami z rôznych žánrov. Vydal som knihu "Dáma a zopár správnych chlapov", rozhovory so svetovými osobnosťami z celého sveta. Pokračujem v sérii rozhovorov so svetovými

fotografmi, nadvezujúc na už vydanú knihu "Interwiev s fotografiou". Vydám to samozrejme tiež knižne. Mojmím snom nie je písať eseje o týchto fotografoch, ale za nimi vycestovať, aby oni prehovori-

rili. Tak vznikla edícia "Sedem" a chcem vydávať ďalšie rozhovory vždy po siedmich. Teraz na jeseň výjde druhá "Sedmička" a plánujem vydať celkom sedem "Sedmičiek".

JOE KLAMAR

Zo slovenskej zjazdovky do agentúry AFP. Cez Kanadu.

Pred tým ako si emigroval, si závodne lyžoval. Kedy si emigroval a aký si mal dôvod?

Odišiel som v r. 1987 cez Rakúsko do Kanady a dôvod bol ten, že tu som nemal vlastne čo robiť. Predtým som bol asistentom v STV, fotenie som mal len ako koníček. V Kanade som roznášal noviny a po roku som sa odsťahoval do Alberta. Tam som sa aj oženil a konečne som si kúpil už aj nejaký ten foťák. Ale stále som robil na rafinérii, rozvážal som pizzu, pracoval som ďaleko v prérii... Keď ma to prestalo baviť, tak som sa začal obzerať po možnosti štúdia fotky a tak sa aj stalo. Začal som študovať fotografiu s grafickým dizajnom a súčasťou toho bolo aj výtvarné umenie. A popri tom som začal zaskakovať v miestnych novinách, najmä cez víkendy. Keď som skončil školu tak už som pracoval na plný úväzok v denníku Medicine Hat News.

Za akých podmienok si pracoval?

Ten plat bol minimálny, ja som tam vlastne neznamenal nič, lebo ja som bol ten čo chcel fotiť. Robilo to nejakých 80 - 120 dolárov na týždeň. To bolo približne v r. 1993. Popri škole mi to pomohlo.

Aká priemerná mzda tam v tom čase

bola?

Neviem presne, asi 5 dolárov na hod...? Tam ľudia majú aj tri práce aby vôbec vyžili.

Bol si medzitým aj na Slovensku.

Áno, nejakú v r. 1995, robil som pre TASR. Nasledovala opäť Kanada. Potom som už zarobil lepšie. Ale vybavenie v TASR v tom čase bolo lepšie ako v Kanade v lokálnom denníku. Ale zasa bolo to živé, veselé. Okrem bežných ilustračiek sme behali s policajtni a naháňali sme zločincov a podobne. Ale stále to bolo také, že sme so ženou tápali ako ďalej. Už som to tam nevydržal a tak sme sa opäť vrátili na Slovensko. Tu som postupne začal robiť pre Reuters.

Kde si mal sídlo keď si robil pre Reuters a aký región si mal na starosti?

Doma som bol, v Liptovskom Mikuláši. No a chodil som robiť do Bratislavy politiku, prijatia a podobné tie hovadiny.

To je trochu šialené chodiť z L. Mikuláša na výjazdy do Bratislavy...

No dobre, za koľko si ty robil? Mne sa to oplatilo keď som mal 150,- € za akciu a mal som štyri. Vždy sa niečo našlo, aj z kraja. Tak to hodilo mesačne aj 1 500,- €.

Ako dlho si takto pôsobil?

Neviem, asi 1,5 - 2 roky? A v r. 2001/2002 som už bol nastalo v Reuters a chodil som už aj do zahraničia pre nich. Ale tiež to bolo platené od akcie. Fungujú rôzne, niekto má trvalý kontrakt a má 2 000,- € na mesiac a robíš ako magor a niekto je platený od akcie a zarobí viac. Ale môže to byť aj naopak. Dalo sa prežiť, ale namal som služobné kamery, všetko som mal svoje. V r. 2003 ma oslovilo AFP, hľadali niekoho pre Rakúsko a Slovensko tak som to zobral. Pribudlo Česko, Slovinsko. Bol som na plný úväzok, kamery boli služobné.

Nedávno si bol v USA. To si bol tiež za AFP?

No jasné, dodnes som tam. Platili mi sťahovanie, letenky, rodinu, dovolenky domov, všetko.

Čo si tam zabezpečoval pre nich?

Bol som v LA, boli sme traja fotografi a pokrývali sme showbiznis v Hollywoode - Oscarov, Grammy a podobne. Popri tom sa robil šport, box, formula, lyžovanie v Kanade. Hlavná bola zábava, ale aj spravodajstvo.

Kolko akcií si robil týždenne?

Ťažko povedať, niekedy jednu, niekedy v kuse od pondelku do piatku. Málokedy som robil viac ak jednu akciu za deň.

Tam nie je možné toho stihnúť viac.

To mesto je mega veľké. Ak ideš niekam a začína to o 18.00, tak musíš vyraziť o 15.00 aby si tam o 17.00 už stál. O 21.00 prídeš domov, do 23.00 to spracuješ a odvysieľaš.

Je rozdiel ako si platený pod jednou a tou istou agentúrou v Európe a keď si v USA?

Je tam nejaký rozdiel. Ale je to individuálne. V USA je to viac vyrovnané, lebo tam je to dané americkými odborníkmi. A my musíme ísť podľa tabuliek daného štátu.

Podme sa na to všetko pozrieť bližšie cez peniaze. Je to tabu?

Nie je to až také tabu, je to o tom, kto si čo vydobyje a komu čo dajú. Nedá sa to absolútne paušalizovať. V USA máš denníky, kde niekto týždenne zarobí 200,- USD a niekto 10 000,- USD. Nedá sa stanoviť priemer. Sú prípady, keď má redakcia veľa externých a zarobia po 500 - 1 000,- USD a niekde ako napr v Los Angeles Times, tak tam zarobí jeden môj známy okolo 70 000 - 80 000,- USD ročne v hrubom. Ale z toho keď mu všetko postrhávajú, tak čo mu ostane? A chlap tam robí fotografa 20 rokov.

A na živnosť by sa ti neoplatilo pracovať?

Myslím, že určite nie. Takto máš istotu, keď si na cestách, že ti všetko preplatia ako benzín, doktora, dane a podobne.

Myslím, že to je vec dohody.

Nemyslím. Je to nereálne. Tak ako ty, aj oni si odpíšu náklady. A je tu ešte takáto vec. Keď je to francúzsky zamestnanec, tak mu platia v zahraničí bývanie. On dostane celú výplatu pre seba. Nám to neplatia. Ja mám štatút regionálneho fotografa. Okrem toho sú ešte sú lokálni. Francúzskym hradia ešte aj školu deťom a ďalšie veci, takže tí sú úplne za vodou.

Aké máš ďalšie plány?

Žiadne. Chcem sa zapojiť do tohoto euroživota.

Ako vnímaš rozdiely medzi Reuters a AFP?

AFP mi vždy pripadala viacej rodinnejšia. Keď sa niekomu niečo prihodilo, tak to vždy nejako zohľadňovali, že je potrebné pomôcť rodine či podobne. Na rozdiel od Reuters. Teda myslím si.

Vidíš rozdiely od začiatku krízy?

Určite. Cestuje sa menej od r. 2010. Menej sa nakupuje.

Vieš si predstaviť, že by si robil foto-reportéra na Slovensku?

Hej. Viem si to predstaviť. Kludne. Ro-

bota je na celom svete rovnaká chvála-bohu. Platy sú samozrejme všade iné, to niet o čom. Ale ja tomu verím, že sa to jedného dňa všetko vyrovná.

Isteže, len otázne je, že ako by si z toho tu vyžil s rodinou...

To je relatívne. Tak ti poviem: keď som bol v LA, tak som platil 3 000,- USD mesačne za dom. Tak si predstav ako sme žili štyria dospelí ľudia zo zvyšku mojej výplaty. No jasne, je to celkovo zle. Je to o tom, či ťa tá robota baví, alebo nebaví. Vždy sa lepšie žije z fotografovania, ako keby som mal za to isté obracať hamburgre.

Čo hovoríš na to ako tu každý nadáva?

To keby som išiel podľa toho tak už som dávno preč a už by som sa asi zbláznil! Nie je potrebné také veci si pustiť pod kožu. Je potrebné nahodiť hrošiu kožu a ignorovať to. Každé ráno nahodiť hrošiu kožu a ísť von. Tuná to je také nákazlivé, že každý frfle a pritom naozaj sa nie je na čo sťažovať! Len keby si dal každý na ksicht ráno úsmev tak by bol deň krajší. Nie? V LA je 40 000 bezdomovcov, je tam taká chudoba a ľudia prežívajú. Tam má väčšina ľudí tri roboty aby prežili. A nikto tam navonok neplače. Ide to dolu vodou, aj v LA ťa podlezú, ale podľa mňa sa to vráti časom naspäť.

ANTONIN KRATOCHVIL

Ten, ktorý si siahol na svetovú fotografickú špičku. A zotrval na nej.

Prečítal som si o Vás: „...slobodu jen těžko uchopí ten, kdo ji hledá tak dlouho jak on...“ Je to pre Vás výstižné?

Povedal by som, že áno, pretože to, čo si oni (komunisti) mysleli, že je sloboda, tak my sme tu žili v neslobode v podstate. Nikdy som nerozmýšľal nad tým, ako slobodu definovať. Pre mňa sloboda bola, aby sa na mňa každý vysral a nič mi nehovoril. No a tu to bolo o tom akože, ostrihaj sa, nemôžeš to a to, vyberali Ti pomaly profesiu... To boli najmä 50-te roky, to bolo šialené, všetko nám vzali, nechali nám pár vecí a odviezli nás do pracovného tábora. To sú moje spomienky, sú to krivdy. Vonku je sloboda, ale tá krivda je tam tiež. Napr. diskriminácia, že nie si odtiaľ a podobne.

Kde ste to cítili najintenzívnejšie?

Asi vo Švédsku to bolo najhoršie, v Rakúsku, v utečeneckom tábore, to bolo niečo strašné. Tam nás riadne mydlili, hovorili nám: “Ty česká špinavá svině”. V Holandsku to bolo lepšie, lebo tam nás rešpektovali z pohľadu toho, čo vieme a nie odkiaľ sme prišli. Ale Česi si to posrali aj tak... Prišli tam po 68-mom, pobrali si štipendiá, nakúpili autá, gramofóny a odišli domov. Takže to posrali všet-

kým, ktorí prišli po nich. Už im neverili, proste Čech bol zlodej. Naučil sa dobre kradnúť, to vidíš ešte aj dnes ako sa tu kradne. Nie zasa všetci samozrejme.

Váš otec bol fotograf. Boli ste ovplyvnený už ním, alebo až za hranicami, to bol pre Vás únik cez fotografiu?

Ako sa to u Vás vyvíjalo?

Ja som fotil kamarátov ešte tu, ale fotografiu som tu nikdy nemohol študovať. Ani na gymnáziu. Dostal som sa cez jednu pani k svojmu posudku a v ňom bolo, že som nepriateľ komunizmu. Otec bol antikomunista. V lágri musel behať uličkou hamby a nadávali mu buržuista.

Ako sa Vám podarilo odtiaľto odísť?

Otec mi povedal: “Tondo, musíš odtiaľto odísť! Tady nemáš šanci!” Dnes viem aké to muselo byť pre neho ťažké, lebo vedel, že ma už možno nikdy neuvidí.

Videli ste sa ešte niekedy?

Tri týždne pred smrťou prišiel za mnou do Ameriky. Cez intervenciu mojej matky ho pustili. Mala audienciu u prezidenta Svobodu aby ich pustili, lebo im to neustále zamietali. Komunisti sa pomstili. Dva roky čakala na tú audienciu. Požiadať o výjazd bolo možné iba

raz ročne. "A ten dědek bělovlasý ji řekl: Maminko, Vaši děti jsou zrádci a nemůžu Vám pomoci..." Ona sa rozplakala a odišla. Ale za 14 dní im to dali. Tri týždne po príchode do Ameriky otec zomrel a ona tam ešte rok bola. Potom vzala urnu a šla domov. Potom tu žila ešte 10 rokov.

Ten Váš útek bol cez Juhosláviu?

Ja som tu práve menil zamestnanie a pokiaľ poslali môj posudok, ktorý bol úplne na hovno do toho druhého zamestnania, tak som ich oklamal, že som bol v predchádzajúcom zamestnaní predákom ČSSM. Na to oni, že takého ako si ty, tu potrebujeme, aby tu mládež podchytil a tak podobne. Toho kádrováka snáď museli vyhodiť, lebo kamarát David Novotný, ktorý mal to miesto predomnou, zdrhol tiež. A oni že, "Poznali ste Davida Novotného, a čo si o ňom myslíte?" A ja že: "David se se svým skutkem potrestal sám! Dobrý, ne?" A za dva mesiace som bol v prdeli. Ja som im totiž nakecal, že za svoje zásluhy som dostal v predchádzajúcom zamestnaní zájazd do Egypta. A on mi to podpísal aby som dostal pas. Zájazd som medzitým v cestovke zrušil, ale mal som pas! Lenže s tým pasom by som sa dostal len do Bulharska, lebo keďže im ľudia utekali, tak Juhosláviu zatrhli. Ale keď si letel, tak si mohol letieť Praha - Záhreb a ďalej. Tam som vystúpil a prešiel hranice.

Aký ste typ človeka?

Nasratý. Keď vidím tuná tých kokotov ako to tu "všetchno mrdaj". Všeci! Celá spoločnosť žije v dogme! Stále to majú v sebe! Aj deti to naučili! Nenávisť. Ten je bohatý a kradne. Alebo ja, emigrant. Vrátil sa a teraz je tu frajer.

Ako dlho ste v Čechách?

Štyri roky a vôbec ma to tu nebaví. Ale popravde, je to môj domov.

Tam smerovala tá otázka, že aký ste človek. Keď ste odchádzali. Lámalo Vám to srdce? Keby tu nebol režim tak zostávate v Čechách?

Určite by som tu zostal, ale musíš to vydržať. Ten režim mi to znemožnil. Ale nemohol som to tu vydržať. Mal som depresie a napr. jeden rok som žil jedine v noci. Nemohol som to tu rozdychať. Nemal som ilúziu, že na Západe to bude fajn, že tam na nás čakajú. A akože ani nečakali. V 68-mom sa to o niečo zmenilo, po invázii. Až pokiaľ sme si to neposrali ako som spomínal. Môjmu talentovanému kamarátovi už napr. štipendium nedali.

Aký ste mali dôvod ísť do légii?

Vo Francúzsku som bol ako ilegálny emigrant vo väzení. Nemal som doklady keď som preplával z Talianska. No a tam ma naverbovali. Inú možnosť som nemal, jedine ísť späť do Československa.

Síce to nemohli urobiť, ale to som zasa ja nevedel.

Ako dlho ste boli v légiách?

Asi deväť mesiacov. Potom som dezertoval. V Holandsku som sa prihlásil ako nový emigrant z Česka. Najprv to študovali a potom sa na mňa vysrali, myslím, že vedeli, že im kecám. Holand'ania boli OK!

Nasledovala škola.

Áno. Ja som im nakecal, že som chodil na umeleckú školu už v Čechách, tak ma dali hneď do druhého ročníka. Overiť si to nemohli. A mne to navyiac navrhol profesor po tom ako som mu ukázal moje fotky. Škola bola výborná.

Fotky boli z jedného filmu. Čo bolo na nich?

Rôzne blbosti. Napríklad Ježiš v smetiaku. To bola esej, ktorú keď zverejnili v liberárnych novinách, tak to s nimi zatriaslo a malo to veľký ohlas medzi ľuďmi. "36 frames", ktoré otriasli Amsterdamom, či Holandskom!

Nasledovala Amerika.

Oženil som sa s Američankou a nasledovala cesta do LA.

Prvé dojmy z Ameriky...?

Hrozná depresia. Bolo to úplne iné.

Kultúrny šok. Nevedel som čo mám fotiť. Dovtedy som fotil socku a zrazu som bol medzi surfármi. Marihuana. Pekné buchty, ale úplne blbé... Svokor na mňa tlačil, že aby som sa na fotku vykašľal a šiel pracovať pre neho. Mal som čiernobiele portfólio a oni chceli farbu. Až v jednej redakci som natrafil na umeleckého riaditeľa, Nemca a jemu sa páčili moje kompozície a povedal mi aby som šiel pracovať pre neho ako asistent. Posudzoval som portfóliá iným, čo chceli pracovať ako editori no a potom som fotil pre neho a tak som mal každý týždeň fotky v týždenníku a keď som vyšiel odtiaľ o rok a pol von, tak všetci poznali moje fotky. To boli Los Angeles Times. Vtedy druhý najväčší denník v USA.

Keď sa vrátim k légiám, fotil ste už aj tam?

Nebola šanca. Tam nás akurát tak kopli každý deň do prdele.

Tam ste si asi poopravili úsudok o Francúzoch.

(pohľad a vztýčený prostredný prst). Ale to boli všetko cudzinci, len dôstojníci boli Francúzi.

Keď porovnáte obdobie v tom časopise vtedy a teraz. Čo sa zmenilo?

Celý svet tých časopisov šiel do prdele, celý ten market. V roku 2001 ako padli

dvojičky, to bola konjunktúra žurnalizmu, všetci chceli vedieť čo sa deje v Afganistane, Iraku, Pakistane. Dnes idú ľudia na internet. Podmienky fotografov na celom svete sú v prdeli. Kde vidíš teraz reportáž v časopise? Šibíka taktiež vykopli. Občas nafotí nejakú blbú reportáž. Celý svet ako ho poznáme šiel do prdele.

Vráťme sa ešte do LA. Koľko ste tam boli?

Asi rok a pol, to stačí.

Čo bolo dôvodom na Váš odchod z tých novín?

Bol som na voľnej nohe a keď na konci roka zistili, že som zarobil viacej ako šéfredaktorka... Fuck!! Ona zarobila 60 000,- a ja 80 000,- USD. Tá sa z toho zosrala, kunda jedna. V tom čase to boli veľké prachy! V roku 1972-73. Oni sa zhrozili a urobili zákon, že keď si platený ako zamestnanec, tak nemôžeš byť aj na voľnej nohe. Čo už nebolo pre mňa zaujímavé. To mi dávali 500,- USD mesačne. Tak som hneď odišiel na voľnú nohu. Nasledovala výroba obálok na platne. Urobil som obálku, billboard, PR a pokiaľ to bola veľká skupina, zarobil som aj 50 000,- USD. A stále sa to platí dobre.

Čo to všetko obnášalo?

Musel si mať ateliér, asistentov, agenta, chodiť na mejdany s tými ľuďmi. Ob-

liekaš sa ako oni aby si bol in. Bol som mladý a mal som na to energiu. Dnes by som sa už na to vysral. Aby som chodil na nejaké mejdany. Bol som tam. Robíš s nimi kokain, chlastáš s nimi a prcaš tie ženské. To nebolo len o fotení. A to platí dodnes. Musíš byť in aby si dostal tie kšefty.

Ako dlho to trvalo?

Tak asi šesť rokov. Mal som úspech. Robil som dobré veci pre dobré skupiny. Portréty. Robil som veľa pre Penthouse, ale nie to čo si myslíš. Vtedy to bol iný časopis, mal desať stránok módy. Robil som pre nich plavky, portréty a asi štyri erotické veci. A tuná v Česku sa toho chytili a urobili zo mňa pornografa. Česi sú hrozne zlí a neodpustia ti, že máš úspech niekde inde. To som tu zistil. Urobia z teba čuráka, urobia z teba pornografa.

To písal nejaký bulvár...?

Tu je všetko bulvár. Máš tu nejaké slušné noviny? Všetko to skúpili big boys a pchajú do toho svoju agendu.

Bola tam tvrdá konkurencia?

Keď sa začneš zaoberať konkurenciou, tak ťa to zožerie. Keď sa tváriš, že tam tá konkurencia nie je, tak vlastne konkuruješ sám sebe. Tak som sa na to díval ja. Bol som konkurencia sám sebe.

Nechcel občas niekto od Vás aby ste urobil čosi v štýle ako to už urobil niekto iný?

Práve naopak. Raz mi ktosi povedal, že som čurák, lebo si ma najal pre moju víziu a že mu dávam nejaký shit. Tak som sa zastavil a mal pravdu a od tej doby som šiel len sám za seba.

Po Vašom odchode z ČSR to boli samé extrémny.

Ano. Ale bola to dobrá životná skúsenosť. Teraz sa na to tak pozerám, vtedy som bol z toho dosť nervózny.

V LA sa to ukludnilo?

To bola dovolenka. Rozviedol som sa. Už ma to nebavilo. Chcel som odísť do sveta. V 76-tom som dostal občianstvo a pas a šiel som do sveta. Do LA som sa už nevrátil. Robil som dokumenty, módu, tak tri mesiace do roka som makal a potom som cestoval. Mal som kamaráta, bol známy art director, vždy mi dal prácu tak za 30 000,- USD a to som potom použil na svoje cesty. Prešiel som celý svet a utratil som 7 000,- USD. Iba som si fotil a žiadne kšefty som nebral.

Predstavte si, že máte tie roky ako vtedy, ale ste v dnešnej dobe. Myslíte, že by to bolo reálne dnes, to čo ste prežili vtedy, z pohľadu toho biznisu?

Človeče, myslím, že nie. Dnes je to všetko iné. Je väčšia konkurencia a digitál

zmenil svet. Jedine, že by si bol bohatý fotograf, alebo mal bohatého otca či bohatú manželku. Každý fotograf má inú realitu. Väčšina fotoreportérov či dokumentaristov nemá deti ani rodiny. Nemajú prachy na tú rodinu a tá fotka, taká tá čo ju robia ako svoju, tá to neutiahne.

Pokiaľ to nie je veľmi osobné, ten dôvod na rozvod bol kvôli tomu cestovaniu?

Ja som ju poznal, manželka na to nemala. Vezmime si napr. J. Koudelku. Teraz už povedzme má zarobené, ale na začiatku tiež nemohol mať vedľa seba žiadnu ženskú. Musel byť sám. A tí ľudia, ktorí mu fandili a pomáhali mu, spával u tých ľudí, vždy zadarmo. Napr. Cartier-Bresson, jeho kamarád či Fárová, tak v ňom vždy videli Nomáda, Cigáňa a fandili mu a podporovali ho v jeho ceste. Pokiaľ by tam bola nejaká ženská, tak by sa to asi nestalo. To by už bolo moc. A on to vedel. Preto on už vedľa seba nemohol mať ešte nejakú buchtu. To vždy bol Jozef, Cigáň a: "...budu spát na podlaže!" A títo ľudia v ňom videli niečo, čo by trebárs sami chceli byť to čo on, ale nemohli. Ale to si myslím ja, je to iba môj názor. Keď chceš byť ten tulák fotografie, tak musíš jazdiť ako tulák s rodinou. Tak to je.

Teraz žijete so štvrtou ženou...

(s úsmevom) Tak to už snád' vydrží. Ja som nikdy nespal a vždy som zarobil časť peňazí na to aby som časť svojho života mohol byť ten tulák. Chápeš to?

Príde moment v živote, keď sa chce človek niekam vracať?

Jasne, že áno. U mňa to prišlo už skôr. Mal som svoju tretiu ženu, s ktorou sme spolu jazdili a ktorú som si nikdy nevzal, ale žili sme spolu vedľa seba sedem rokov a ona ma potom opustila. Chcela rodinu, deti a vedela, že ja som v tom čase na to nemal. Ale ona peniaze mala, v tom nebol problém. Proste sa na mňa vysrala a odišla s druhým. Viem prečo, ale o tom nebudem hovoriť. Ale v pohode. Predtým sme mali v New Yorku byť a cestovali sme po svete, ale keď sme spolu žili, tak nám to nejak neklapalo. Poznáš to...

Ale byť som si nechal nakoniec, potreboval som zakotviť, tak som ju vyplatil. Keď som opustil Ameriku a cestoval som po Európe, tak som stratil kontinuitu a to bolo rušivé. Tak som zistil, že potrebujem zostať na jednom mieste. No a keď som mal 43 rokov, stretol som svoju ženu a založili sme domov. No a potom som lietal a fotil vojny a konflikty a vracal som sa domov.

Ako ste presedlali na túto prácu? Jednalo sa napr. o ponuky agentúr?

Nie, ja som pre agentúry nepracoval. Skôr časopisy. Väčšinou to bolo pre New York Times Magazin. To bol môj najväčší klient.

Ako vyzerala tá spolupráca?

Buď som im dal ponuku ja, alebo ju dali oni mne. Robil som pre nich veľké reportáže. Letel som na tri-štyri týždne a všetko platili oni.

Ako to bolo finančne hodnotené?

No takto, na živobytie to bolo, ale inak nič moc. Ja som bol vtedy top, na vrchole tej špičky, mával som trebárs 20-30 stránok v rôznych časopisoch, ale aj tak to bolo ťažké. Stále je to ťažké, stále je potrebné bojovať. Fotografi, ktorí chcú zarábať slušné prachy, tak robia reklamu. Ale to nie je veľmi zábavné. Ja som urobil pár kampaní a mal som šťastie, že boli ušité na moju fotku. Napr. Ray Ban, Harley-Davidson. Stále je potrebné trochu bojovať. Ale je to sranda a mňa to baví.

Keď ste robili reportáž o vojne Iraku, tak ste tam šli na "vlastnú päť"...

Bolo to inak. Ten časopis, pre ktorý som pracoval, chcel aby som tam nešiel v tíme vojenských síl. Ísť s vojakmi bolo dosť nebezpečné. S Paolom Pellegrinim s Magnum Photos sme jazdili spolu autom.

Lákajú Vás ešte vojenské konflikty? Už ani nie. Ten základ je stále rovnaký. Ľudia umierajú, ľudia plačú... Už to pre mňa začína byť klišé. Už aj v Iraku som hľadal iné cesty ako to zobrazit'. Fotil som vojnové krajiny napríklad. To ma zaujímalo ďaleko viacej ako samotný konflikt. Ten proces je už úplne iný, zaujíma ma iný aspekt vojny. Teraz už také objednávky nemám, ani sa o ne nezaujímam. Skončil som s tým pred tromi rokmi. Vždy som tam bol medzi fotografmi najstarší, aj keď som na to nevyzeral.

Boli pre Vás vojny aj vecou vnútornej katarzie?

Určite. Myslím, že veľa ľudí do toho ide s tým, aby zistili čím sú a či na to majú. A to zistí jedine keď tam človek ide, a zistí ako bude reagovať. Keď lietajú guľky, výbuchy a ľudia lietajú. Či si udržíš ten klud aby si mohol fotiť. Hlavne chlapi. Ja si myslím, že to je hlavne tá podstata prečo tam sú. Keď zistia, že na to majú, tak už je to pre nich biznis, profesia.

Myslíte, že je to prístup aj Jamesa Nachtweya?

Je to kámoš, založili sme spolu agenturu Seven, robili sme spolu aj pár konfliktov. Nevie, Jim je taký nevyspytateľný. Má takú akoby hrádzu... Proti ľuďom, nevpustí si ťa do vnútra. Ale je to výborný človek. Ale nedovolil mi aby som ho spoznal.

V dokumente o ňom natočenom, pôsobí absolútne kludne. Je to preto aby si dokázal udržať odstup?

Neviem. Ale áno, je kludný. S mojím kamarátom boli v aute, keď okolo lieteli guľky a Jim vraj bol úplne kludný. Možno jeho level sebazáchovy je hrozne nízky. A verí, že sa mu nič nestane. Sú takí ľudia. Viem, že keď vybuchol granát v Iraku, jeho zranil a novinárovi vedľa neho odtrhol ruku. Tak to s ním pohlo. Ale neviem, fakt neviem, o Jimovi ja nechcem špekulovať.

Boli ste niekedy nespokojný so svojimi fotografiami?

Samozrejme, aj to sa stáva. Našťastie nie často, inak by som v tej profesii už asi nebol.

Odmietli Vám nejakú reportáž?

Vždy sa snažili o nejakú cestu ako to zverejniť.

Hypotéza: Ste mladší a nemáte svoje súčasné renomé. Viete si predstaviť, že žijete a pracujete v Čechách ako fotograf pre nejaké noviny?

Myslím, že nie. Zaujímavá je tá cesta ako som žil v Európe a v Amerike a pracoval cez tých ľudí, mal tie možnosti. Ja som videl pracovať v konflikte Šibíka. On vždy prišiel neskoro. Nemal na to prachy, nemohol tam byť na začiatku.

Ale patrí mu česť, že tam vôbec šiel. Keď sa fotí konflikt, tak to stojí veľa peňazí. Fixer, autá... Ale napr. Afganistan drahý nebol. Do vojen chodí veľa mladých chlapcov, ale nemajú za sebou agentúru či časopis. Za auto sa napr. musí zložiť kaucia 30 000,- USD. To nie je sranda! Pamätám si, že v Iraku bol jeden Francúz a prišiel tam o tri autá a ten časopis to stálo 90 000,- USD. Musel to zaplatiť. To bol Newsweek. Alebo je človek sám a chodí s vojakmi podľa toho ako plnia rozkazy.

Tak za akých podmienok by ste si vedeli predstaviť prácu pre noviny v Čechách?

Tak to fakt neviem, do toho sa ani nechcem púšťať. Veď oni nemajú prachy ani na to, aby zaplatili nejakého asistenta. Mne tu zaplatili za desať stránok reportáže v časopise 15 000,- Czk. Desať stránok fotiek !!

Nejaké plány?

Nemám plány. Môj plán je užívať si rodiny a zostať zdravý.

Zostávate v Čechách?

Áno, ale človek nikdy nevie. Moja pani je Češka. Tí chlapi, čo majú za ženu cudzinku tu nezostávajú, pretože pre tie ženy je tu ťažké žiť. Ale aj pre nás je to ťažké. Moja žena tu nežila 30 a ja 50 rokov.

Cítim sa tu ako emigranti. Žiadni známimi, cítim sa ako na okraji spoločnosti. Keď tu 50 rokov nežiješ, tak sa nemôžeš zapojiť. To pochopí len ten, kto je v tej situácii. Nie je to jednoduché.

Pokiaľ by ste sa mali niekam vrátiť, mimo Čiech, kam by ste šli?

Nikam. Žil som vyše 35 rokov v New Yorku a už by som tam nešiel. Bol som tam minulý rok a už mi to nič nehovorilo.

The last question: Vo Vašich fotografiách nachádzam plno metafor – kde sa rodia?

To je celé moje motto, že ja stále hľadám metafory, spojitosti keď fotím. Postaviť fotky na metafore ti hrozne pomôže.

To nemusí byť vždy jednoduché.

Je to ako reflexia, lebo keď fotíš, tak o tom tak nepremýšľaš, je to hlavne pocit, teda aspoň pre mňa. Keď to stlačím, ja to iba cítim, ja o tom nepremýšľam. Keby som o tom premýšľal, tak to nechytím. Chápeš to?

Svojho času som premýšľal o tom, v čom spočíva umenie fotografie...

Ty vole, to je široká otázka...

To je tá nekonečná debata, či je alebo nie je fotka umením.

Ja si myslím, že keď to pomenovali, teda

povedali, že fotografia je umenie, tak to úplne poslali do prdele. Pretože potom začali ľudia premýšľať o tom z tohto pohľadu. A ja si myslím, že tá naša fotografia ako ju robíme my, ak sa nazve umením, tak sa tým už znehodnotí, trochu.

Asi pred 20-timi rokmi som počul prednášku istého múdreho človeka, že fotografia nemôže byť umením. To nebol kunsthistorik či niečo podobné. Oproti výtvarným obrazom má fotka z tohto pohľadu handicap. Výtvarník maľovaním vkladá do svojho obrazu informáciu, emóciu, prípadne aj posolstvo. Pokiaľ pozitívnu, povedz-

me, že vzniká umenie. Fotograf tú možnosť nemá. Povedané metaforicky - podstata umenia fotografa by potom mohla spočívať v ňom samotnom: v sebe zdefiniuje situáciu z okolia, následne medzi ním-autorom a subjektom, a v zlomku sekundy to pretaví, ešte v sebe do metamorfózy. A už "len" stlačí spúšť... Keďže štetec nemá, nedotkne sa "plátna", teda filmu. Myslím, že inú možnosť fotograf nemá. A teda táto "forma" umenia je (zostane) "iba" v ňom samotnom. A jedine metamorfóza zobrazená na fotografii určí, či je dobrý.

"To je dobrý. Asi máš pravdu, bejku."

Epilóg.

Je možné nazvať smrť šťastím? Bola nešťastná smrť Roberta Capu 25.mája 1954 pre Magnum šťastím? Capa bol posledné roky svojho života frustrovaný skutočnosťou, že televízia účinne eliminovala dovtedy silnú výpoveď reportážnej fotografie. Strácal záujem o fotografovanie. Vo vzduchu visí nezodpovedaná otázka, či by bola agentúra Magnum prežila, keby nebolo smrti jedného z jej zakladateľov Roberta Capu...

Bola teda smrť Frederica Garcíu 5. septembra 1936 šťastím..? Jeho smrť bola podnetom pre Roberta Capu na stlačenie spúšte fotoaparátu. A zároveň dala podnet na vznik najslávnejšej

fotografii storočia. Dve tragické úmrtia splynuli "do jedného šťastia..." Naviac Magnum vydržala. A zotrvala. Nastavila a zachovala latku nekompromisnej kvality a hodnôt. Pre dobrých a vnímavých fotoreportérov. Pre dobrých a vnímavých divákov. Len škoda, že nie aj pre „velkoskladníkov..."

„Spisovateľ John Steinbeck, ktorý cestoval s Capom po Sovietskom zväze, vo svojom nekrológu o Capovi povedal: „Capa sústredil okolo seba mladých mužov, dodal im odvahu, naučil ich rešpektu pred vlastným umením a integrite. Roberta Capu budú nosiť v sebe až do konca života.“

POUŽITÁ LITERATÚRA:

http://www.juls.savba.sk/dokumenty/autorsky_zakon.html

<http://www.antoninkratochvil.com>

<http://jurajmravec.com>

ABECEDNÝ ZOZNAM LITERATÚRY RADENÝ PODĽA AUTOROV:

Thurzová Marta, Zákonník práce. Komentár s judikatúrou

Kratochvil Antonin, Persona

Lofaj Ján, Fotografia v novinách

Mravec Juraj, Špecifiká fotoreportérovej tvorby, diplomová práca, 1983/84

ABECEDNÝ ZOZNAM LITERATÚRY RADENÝ PODĽA NÁZVU:

Zákonník práce. Komentár s judikatúrou, Thurzová Marta

Persona, Kratochvil Antonin

Fotografia v novinách, Lofaj Ján

Špecifiká fotoreportérovej tvorby, Mravec Juraj, diplomová práca, 1983/84

GEO 3/2008

Lidé a Země, 5/2014

Denníky:

SME, sobota 31.5. 2014

FRANFURTER ALLGEMEINE, 17.5. 2014

LE MONDE, 22.5 2014

HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80

HOSPODÁRSKE NOVINY, 7. 2. 2008

HOSPODÁRSKE NOVINY, 4. 6. 2008

HOSPODÁRSKE NOVINY, 21.- 23. 9. 2007

HOSPODÁRSKE NOVINY, 2.- 4. 5. 2008

HOSPODÁRSKE NOVINY, 18. 9. 2007

HOSPODÁRSKE NOVINY, 4.- 6. 4. 2008

PRAVDA, 31.5. 2014

NOVÝ ČAS, 27.5. 2014

TYŽDENNÍKY:

MOMENT 9.10. 1998, č. 41

MOMENT 13.11. 1998, č. 46

MOMENT 2.7. 1999, č. 27

MOMENT 13.11. 1998, č. 46

MOMENT 11.6. 1999, č. 24

MOMENT 20.11. 1998, č. 47

MOMENT 9.10. 1998, č. 41

.týždeň, č. 32/2013

FINANCIAL TIMES WEEKEND, 24.-25. 5. 2014

PLUS 7 DNÍ, č. 51-52, 19. december 2013

Život, č. 20/17.5. 2014

Slovenka, č. 27-28/2013

MESAČNÍKY:

GOLDMAN, Máj 2014

MIAU, apríl 2014

EVA, 04/2014

prečo nie?!, 3/2013

prečo nie?!, 3/2014

Magazín ÚSPECH, Č.1/2013 JAR

OBRAZOVÁ PRÍLOHA:

SME

FRANFURTER ALLGEMEINE

LE MONDE

LE MONDE, 22.5 2014

1. Titulná strana.

Fotografia je síce skôr štandardná, ale vhodne dokresľuje atmosféru prostredia a aktérov v ňom.
foto: Bertrand Langlois, AFP, LE MONDE, 22.5 2014, str. 1.

2. International.

Vynikajúca práca fotoreportéra! Cit pre moment a práca s farbou okolia.
Rovnako dobrá práca editora pri výbere a umiestnení fotografie.
foto: Mark Ralston, AP, LE MONDE, 22.5 2014, str. 2.

3. Enquête + 4. Culture.

Na porovnanie dve rozdielne formy portréту. Klasický, zhotovený počas rozhovoru a mierne štylizovaný, dokresľujúci charakter postáv. Obidva vhodne spĺňajú účel použitia.
foto: Marian Andreani pour LE MONDE, 22.5 2014, str. 13.
foto: Andrew Parsons/ZUMA/REA, 22.5 2014, str. 21.

LA GARDE ALTERNÉE FRAGILISE-T-ELLE L'ENFANT?

Les nouveaux TER trop larges pour les quais de gare

POICHIERS ET DEALERS, BATAILLE DE TERRITOIRE

Rachat d'Alstom Les coulisses d'une guerre économique

Marion Cotillard illumine le film des Dardenne

General Electric et Siemens se livrent une bataille de jâbbins pour le rachat de la branche électrique

Moscou et Pékin, même combat idéologique

Verhofstadt, le troisième homme ?

Un nouveau chapitre de la guerre économique se joue entre General Electric et Siemens...

Le premier ministre belge s'apprête à se rendre à Bruxelles pour participer à la conférence...

LE REGARD DE PLANTU

Advertisement for Frewille, featuring a globe and text about universities and schools.

Pékin et Moscou s'unissent face aux «ingérences»

En visite en Chine, Vladimir Poutine affirme que ce pays est «la priorité diplomatique russe»

La Russie et la Chine appellent au respect de l'héritage historique de chaque pays de leur culture politique

Le président russe, Vladimir Poutine, avec le dirigeant chinois, Xi Jinping, mercredi à Pékin.

Le président russe, Vladimir Poutine, avec le dirigeant chinois, Xi Jinping, mercredi à Pékin.

Le président russe, Vladimir Poutine, avec le dirigeant chinois, Xi Jinping, mercredi à Pékin.

Le président russe, Vladimir Poutine, avec le dirigeant chinois, Xi Jinping, mercredi à Pékin.

Les subtils équilibres d'Igor Kolomoïski, nouvel homme fort du Sud-Est ukrainien

L'oligarque, gouverneur de Dnipropetrovsk, s'efforce à maintenir le calme et s'entend de se mettre à la portée de l'ancien régime

Le gouverneur de Dnipropetrovsk, Igor Kolomoïski, s'efforce à maintenir le calme...

Le gouverneur de Dnipropetrovsk, Igor Kolomoïski, s'efforce à maintenir le calme...

Grise mine

Beny Steinmetz, milliardaire franco-israélien, accusé de corruption, s'est vu retirer le permis de détenir par son groupe le plus grand gisement de minerai de fer au monde

Beny Steinmetz, lors d'une conférence dans l'un des bureaux de son groupe, en janvier 2013.

Le permis de détenir le gisement de minerai de fer au monde...

Beny Steinmetz, milliardaire franco-israélien, accusé de corruption...

Billet

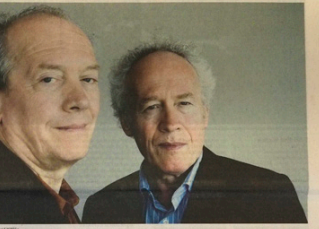

Bin, bam, boom

Les frères Dardenne : «Des digues ont sauté»

Les cinéastes belges reviennent avec «Deux jours, une nuit», qui dénonce avec acuité les dérives néolibérales

Entretien

Les frères Dardenne reviennent avec «Deux jours, une nuit»...

Les frères Dardenne reviennent avec «Deux jours, une nuit»...

Face au capitalisme le plus cynique, le parcours d'une combattante

Face au capitalisme le plus cynique, le parcours d'une combattante...

HOSPODÁRSKE NOVINY

1. Titulná strana.

Hneď prvý dojem z novín je rozpačitý a spôsobuje neprehľadnosť. Samotná fotografia je vzhľadom na formát novín malá a navodzuje dojem, že bola orezaná. Zakrúžkovanie textu "Zázraky Jána Pavla II" napravo od fotografie je tak výrazné, že odvádza pozornosť od samotnej fotografie, ktorá by mala mať dominanciu na strane. Navyše, je to prvok, ktorý vôbec nekomunikuje s vizuálom denníka a býva využívaný skôr bulvárnymi periodikami na zvýraznenie detailu.

Ako majú tieto noviny vo zvyku, často využívajú databázu fotobáň a vidieť to aj v tomto prípade v pravom hornom rohu. Modelka na fotografii z fotobanky je dominantnejšia ako sám nebohý pápež.

foto: REUTERS, HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80, str. 1.

2. Desať rokov v EÚ.

Pri otvorení týchto strán si len naozaj veľmi ťažko vytvoriť názor, kam vlastne noviny zaradiť. Grafickým usporiadaním možno niekde na úroveň regionálneho periodika. Napr. portrét J. Figela v ľavej časti novín pri tomto rozmere fotografie pôsobí so svojim pozadím rušivo. Fotografia by mohla zostať v prípade, keď by bola podstatne väčšia, napr. na "4X" (štari textové stĺpce). V tejto podobe by obstál zrejme iba detailnejší pohľad na tvár.

Grafika vľavo vstrede strany zostáva ťažko pochopiteľným zámerom. Malá fotografia napravo od grafiky má navodzovať význam šťastnej mládeže...?

Fotografia dole je amatérska, nevhodná na zverejnenie svojim pozadím a umiestnením v spodnej časti novín keďže respodent sa pozerá smerom von z novín.

Strana vpravo je celá príkladom ako strana novín s renomovanou značkou nemá vypadať. Nachádza sa tu päť fotografií, všetkých na úrovni úplného amatéra. Pritom tri z nich sú z TASR.

Fotografii úplne hore by pomohlo jedinekeby manželka boli "vyrezaní" z pozadia. Inak má opodstatnenie tejto fotografie jedine vo fotoalbe mladomanželov.

Druhá fotografia zhora je ako jediná použiteľná.

Druhá fotografia odspodu znesie použitie tiež iba v detailnejšom zobrazení. Pozadie je veľmi rušivé. Spodné fotografie. Tá vľavo má chabý informačný charakter a kompozične je nezvládnutá. Tá vpravo je autorom tiež nezvládnutá, keďže prezidentovi "vyrastá" čosi z hlavy.

Celá strana je editorsky úplne nezvládnutá.

foto: 2x TASR/Štefan Puškáš, súkr. archív V.Š., HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80, str. 12.

foto: TASR/R. Blaško, 2xTASR M.Svitok, archív L.B., archív I.M., HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80, str. 13.

Jeden z tvorov Európskej únie
Ako si najvhodnejšie založiť firmu

Je rozhodnuté. Dáme plyn Ukrajine

REVERZY TOK Slovensko má svojou východnou susedom ročne dodávať 10 miliárd kubíkov plynu.

Hony katolíckej cirkvi vyhlásili za smiech

Kaliňák dal bodku za top kauzu tejto vlády

Zanechal dlhy, podnikák ďalej

Pre veľký úspech súťaž pokračuje
Viac na strane 20

REZERVA VETROV

Putin nechce ani to, čo sme...
Klimatika sa zrodila v dôsledku...
Výpočet hospodárstva...

OSKAR IN
Vláda chce novú...
Pre kóvy...
Výpočet hospodárstva...

Fou Zoo mieri za hranice
Hlavným cieľom...
Výpočet hospodárstva...

Obchádzka Nepozaril Facebook
Slovensko sa...
Výpočet hospodárstva...

U	1	2	3	4	5
U	1 383	1 383	1 383	1 383	1 383
U	27 400	27 400	27 400	27 400	27 400
U	4 023	4 023	4 023	4 023	4 023
U	18 825	18 825	18 825	18 825	18 825
U	109 940	109 940	109 940	109 940	109 940

12 DESAŤ ROKOV V EÚ

Na univerzite v Bologni ma vitali „Viva Figel“

PRÍBĚH PRVÉHO SLOVENSKEJŠIEHO EUROKOMISÁRA Ján Figel sa napokon vrátil z Bruselu, aby videl stanú DKH.

Príbeh prvého slovenského eurokomisára Jána Figela sa napokon vrátil z Bruselu, aby videl stanú DKH. Figel sa vrátil do Bratislavy po dvanásť rokoch v Bruseli, kde pôsobil ako prvý slovenský eurokomisár. V Bratislave ho privítali s veľkým ohlasom, čo bolo pre Figela veľkým potešením. Figel sa vrátil do Bratislavy po dvanásť rokoch v Bruseli, kde pôsobil ako prvý slovenský eurokomisár. V Bratislave ho privítali s veľkým ohlasom, čo bolo pre Figela veľkým potešením.

4 krajiny EÚ
80%
V Bruseli riadim 2 750 európskych vedcov

V Bruseli riadim 2 750 európskych vedcov

PRÍBĚH TOPOGRÁFKA Bývalý geológ a učiteľ Vladimír Šucha vystúpil po retričku bruselskej hierarchie až na úplný vrchol.

Vladimír Šucha, bývalý geológ a učiteľ, sa v Bruseli presadil na vysokú funkciu. Šucha sa v Bruseli presadil na vysokú funkciu. Šucha sa v Bruseli presadil na vysokú funkciu. Šucha sa v Bruseli presadil na vysokú funkciu.

0,8 promile
V Bruseli riadim 2 750 európskych vedcov

DESAŤ ROKOV V EÚ 13

Som Európanka. Tu sa národnosť nerieši

PRÍBĚH EUROGRADŇKY Slovenska sa v Bruseli špecializuje na kontrolu fyziky vo finančnom a farmaceutickom sektore.

Slovenska sa v Bruseli špecializuje na kontrolu fyziky vo finančnom a farmaceutickom sektore. Slovenska sa v Bruseli špecializuje na kontrolu fyziky vo finančnom a farmaceutickom sektore.

11,4 bilióna eur
Som Európanka. Tu sa národnosť nerieši

Pracujem na najdrahšom experimente na svete

VEDEC Rodák z Kormáča sa v Európskej organizácii pre jadrový výskum, známej ako CERN, podieľa na najväčšom výskumnom projekte posledných rokov.

Rodák z Kormáča sa v Európskej organizácii pre jadrový výskum, známej ako CERN, podieľa na najväčšom výskumnom projekte posledných rokov. Rodák z Kormáča sa v Európskej organizácii pre jadrový výskum, známej ako CERN, podieľa na najväčšom výskumnom projekte posledných rokov.

DESAŤ ROKOV V EÚ 13

Som Európanka. Tu sa národnosť nerieši

PRÍBĚH EUROGRADŇKY Slovenska sa v Bruseli špecializuje na kontrolu fyziky vo finančnom a farmaceutickom sektore.

Slovenska sa v Bruseli špecializuje na kontrolu fyziky vo finančnom a farmaceutickom sektore. Slovenska sa v Bruseli špecializuje na kontrolu fyziky vo finančnom a farmaceutickom sektore.

11,4 bilióna eur
Som Európanka. Tu sa národnosť nerieši

Pracujem na najdrahšom experimente na svete

VEDEC Rodák z Kormáča sa v Európskej organizácii pre jadrový výskum, známej ako CERN, podieľa na najväčšom výskumnom projekte posledných rokov.

Rodák z Kormáča sa v Európskej organizácii pre jadrový výskum, známej ako CERN, podieľa na najväčšom výskumnom projekte posledných rokov. Rodák z Kormáča sa v Európskej organizácii pre jadrový výskum, známej ako CERN, podieľa na najväčšom výskumnom projekte posledných rokov.

PRAVDA

1. Titulná strana.

Fotografia na titulnej strane pôsobí nevýrazne a zároveň ako keby bola orezaná viacej ako je potrebné.

foto: Andrej Barát, PRAVDA, 31.5. 2014, 1. str. 1.

2. Víkend.

Dobry, ceslostranovy priestor na fotografiu. Táto je v súlade s danou témou.

foto: Andrej Barát, PRAVDA, 31.5. 2014, 1. str. 13.

3. Užitočná Pravda.

Tento denník častokrát využíva fotografie s foto bánk. Je otázne, či vždy je tento postup vhodný. Tieto fotografie pôsobia častokrát neprirodzene a sú vzdialené od reality.

foto: 4x SHUTTERSTOCK, PRAVDA, 31.5. 2014, str. 24-25.

NOVÝ ČAS

NOVÝ ČAS, 27.5. 2014

1. Titulná strana.

Denník, prinášajúci dianie v spoločnosti škanadlizovaním rôznych tém. Hodnota fotografií, okrem honoráru, ktorý sa za ne zaplatí je prakticky nulová. Fotografie sú maximálne popisné, so snahou o zrozumiteľnosť jednoduchému čitateľovi.

foto: na titulnej strane neudané, okrem toho, že reportáž spracoval David Púchovský, NOVÝ ČAS, 27.5. 2014, str. 1.

2. Nosné témy o celebritách a s nimi spojených väčších či menších škandálov sú v tomto type periodika prakticky na dennom poriadku. Účelom fotografií je čo najpopisnejšie, prípadne s podtónom škandalizácie, zobrazit' respodentov. K tomu neraz patrí zobrazovanie respodentov v polohách, ktoré ich strapňujú, napr. intímnych miest na ich tele.

foto: gt, anc, NOVÝ ČAS, 27.5. 2014, str. 24.

UTORKOK
www.cas.sk

* 22.5.2014 • 120/14
cena 0,49€

Univerzitná knižnica

Rodinný rozpočet

Ako ušetriť stovky eur

Str. 14 - 15

NOVÝ CAS
Nezávislý denník

Máte tip? @ tip@novycas.sk 0918 620 001

Tragédia
ľubostného
trojuholníka

Smrť
na prvom
rande!

Str. 12

EXKLUZIVNE

Po stopách
Kukučovej!

Str. 2 - 3

DOM HRÔZY: POŽIAR • VÝBUCH
KRÁDEŽE • VRAŽDA

Reportáž nášho redaktora z dejiska tragédie

«Marián Vajda (49): Ako vychádzam s Beckerom»
Str. 30 - 31

LE DIVO
A MUSICAL AFFAIR!

27. SEPTEMBER SLOVNAFT ARENA
PRVÝ ŠTANDARDNÝ ŠOUKONCERT

LEA SÁBLINGA

24 | PROMINENTI!

Haklovej (40) bujarý narodeninový žúr

Sfúkla sviečky a vytasila prsia

Mariella Drapáková prišla exfarmárka zablahoželať k okročeniam

Autor: Mimi B. | Foto: G. J.

BRATISLAVA - Exfarmárka Monika Haklová (40) oslavovala minulý víkend druhý v znamení bratislavského poznávanie. Sprievodcami opäť neposlali ani dňa. Práve v spoločnosti priateľky Martiny Kollárovej, s ktorými sa dali pod domom Casé opäť obložiť. Naviedli ju v modrom sexi oversize bábica a bábica vďaka jej farmárov, medzi ktorými nechybali ani Božena Candráková či Stefan Vojtek. Haklová pocti nádhernou jej spevák Palo Drahák so žmou asistentke. Akákoľvek láska je viera a spoločne poschádzajú na narodeninovej torte. Pokročiliu hodnou sa oslavujú tak rozdávala. Že nevychádza ukázať jej tá, čo málo zostalo zahalené!

Haklová na pártyke vykráčať aj ďalší účastník Farmy Stefan Vojtek.

Monika si užívala v spoločnosti mladíkov a nezabudla ukázať, čím ju príroda obdarila.

Partička sa na oslave zabávala až do skorého rána.

Nechybala ani sexi farmárka Božena Candráková, ktorá si oslavu užívala naplno.

Klíčová (28) čelí obvineniu z prenasledovania
Mama, ožen ma s režisérom!

Autor: M. | Foto: G. J. ex

BRATISLAVA - Vymačička reality show Viera Klíčová (28) dostala tvrdú facku režiséra Samo Jaška na ňu podal trestné oznámenie pre údajné prenasledovanie a sexuálne obťažovanie.

Klíčová si ce nemá s náhlotou z 1 a d a y problém, no nie každý o ňu stojí. Blondínka svoje dnoť erotické zábery poslala režisérovi svoje pikantné fotky.

s náhlotou nemá problém v šladi reality show. 2

sála režisérovi jednej z reality show, v ktorých účinkovala, Samozrejme Jaškovi. Ten stojí za projekčnou Hotel Paradise; Mama, ožen ma či Buckovci. Pre neustále dobiehanie do Jaška skončila na policii. „Bola som na trojhodi- novom výsluchu, že pána režiséra a jeho ženu prenasledujem,“ povedala Novému Casu. „Priznám sa, poslala som mu náhlotu a nádhota som na jeho ženu, ale chcela som ho nejaké vyprovokovať,“ dodala Viera. Nový Cas kontaktoval aj režiséra, ale do našej závierky nereagoval.

Samo Jašek

MOMENT

MOMENT 9.10. 1998, č. 41

1. Titulná strana.

Prvé číslo samostatného týždenníka v prezentovanej podobe. Do vtedy vychádzal ako víkendová príloha denníka Pravda s avizovaným projektom v podobe týždenníka. Vizual na obdobie koncom 90-tych rokov min. storočia pôsobí decentne a prehľadne.

2. Interview.

Uvoľnený portrét víťaza volieb v r. 1998 M. Dzurindu a k tomu priestor pre fotografiu na celú stranu. Veľmi dobrá kombinácia, koncept, ktorým MOMENT predbehol .týždeň rádovo o niekoľko rokov.

foto: Roman Benický, MOMENT 9.10. 1998, č. 41, str. 10.

3. Príbeh.

Platí podobne ako v predchádzajúcom. Navyiac portrét zameraný na detail dostáva ešte väčší priestor, prechádza do tretiny vedľajšej strany a tým je dojem z neho ešte viacej umocnený.

foto: Alan Hyža, MOMENT 9.10. 1998, č. 41, str. 16.

4. Príbeh.

Priestor na fotografiu je na celej strane + 1/3 z ďalšej strany. Ide o tzv. "otváracovú" fotografiu k reportáži, navyiac poňatú kreatívne, vyhotovenú za vhodných svetelných podmienok. Navodzuje skvelú atmosféru príbehu.

foto: Mišo Bak, MOMENT 13.11. 1998, č. 46, str. 18.

5. Povodne a víchor.

Priestor na fotografiu je na celej strane + 1/3 z ďalšej strany. Ide o tzv. "otváracovú" fotografiu k reportáži. Vhodne zvolená fotografia, vystihujúca katastrofický scénár.

foto: TASR, MOMENT 2.7. 1999, č. 27, str. 16.

6.+7.+8.+9. Fotografia.

Seriál z dejín fotografie by čitateľ zrejme darmo hľadal v novodobých komerčných periodikách. Projekt, ktorý zrejme na Slovensku nemá obdobu, je kultivovanou schémou, ako pôsobiť na diváka v masovom rozsahu vzácnymi fotografiami. Pri predajnosti týždenníka 80 000 - 100 000 ks, je predpoklad, že čitateľov môže byť možno 2-3násobne viacej.

6. Fotografia: Smrť.

foto: Robert Cappa, MOMENT 13.11. 1998, č. 46, str. 36.

7. Zastavené okamihy: Aids.

foto: Rosalinda Salomonová, MOMENT 11.6. 1999, č. 24, str. 36.

8. Fotografia: Geto.

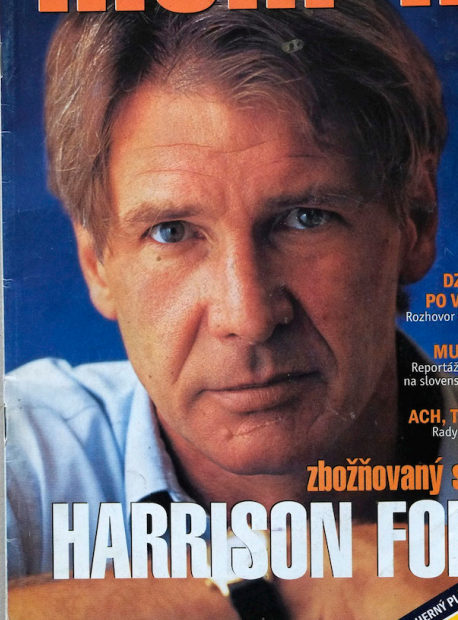
foto: Bruce Davidson, MOMENT 20.11. 1998, č. 47, str. 34.

9. Fotografia: Brankár.

foto: Stanislav Tereba, MOMENT 9.10. 1998, č. 41, str. 34.

15 Sk • 9. 10. 1998 • moderný spoločenský týždenník **41**

moment

DZURINDA PO VOĽBÁCH
Rozhovor s lídrom SDK

MUŽ ZO CIA
Reportáž o potolčaku na slovenského agenta

ACH, TIE VLASY
Radý pre zúfalých

zbožňovaný stolár

HARRISON FORD

HERNÝ PLÁN UŽ V TOMTO ČÍSLE

HRA 2 MILIARD

Vôľa a cesta

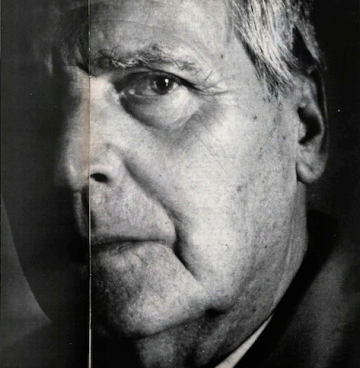
Zoší - voči s Mikulášom Dzurindom

18 **MOBIL**

Muž zo CIA

Potolčak na slovenského agenta

18 **MOBIL**

Dobrovoľní galejníci

Kópia osemtisíc rokov starého čína na morských vlnách

18 **MOBIL**

Živel

Mytá a Sahy: Nesie zodpovednosť za kalmitu niekto konkrétny?

18 **MOBIL**

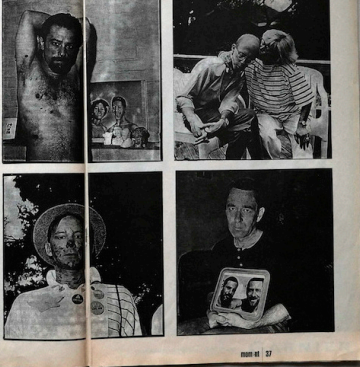
Príbehy zastavených okamihov

Smrť

20 **MOBIL**

AIDS

20 **MOBIL**

Príbehy zastavených okamihov

Geto

21 **MOBIL**

Príbehy zastavených okamihov

Brankár

21 **MOBIL**

.týždeň

1. Titulná strana.

Týždenník .týždeň na svojich titulných stranách používa striedavo fotografie, alebo kreslené ilustrácie. Fotografia býva tematicky naviazaná na hlavnú tému čísla.

V tomto prípade ide o portrét hlavného hrdinu filmu, stvárneného hercom Johnnym Deppom. Fotografia je kvalitná, stvárňuje charakter hlavného hrdinu. Obrazové spracovanie témy je profesionálnou ukážkou ako je potrebné obrazovo uchopiť tému. Fotografie majú svoju umeleckú výpovednú hodnotu, sú vyberané starostlivo a s citom.

foto na titulnej strane: Peter Mountain/PictureLux/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013

2. .fotoportrét.

Celá plocha dvojstrany je veľkolepo venovaná fotografii, úzko súvisiacej s preberanou témou a so stručným textom v spodnej časti fotografie tvorí vlastne "otvarák" k téme.

foto: Mary Evans Picture Librar/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 30-31

3. .fotoportrét.

Celostranový civilný portrét herca Johnnyho Deppa, z obdobia začiatku jeho hereckej kariéry. Dobrý príklad práce s fotografiou na vykreslenie predstavy o hercovi mimo pracovného nasadenia.

foto: Christophe D'Yvoire/Sygma/Corbis/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 33

4. .fotoportrét.

Celá plocha dvojstrany je opätovne venovaná ukážke z natáčania filmu Charlie a továreň na čokoládu.

foto: Peter Mountain/Cineliz/Allpix Press/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 34-35

5. .fotoportrét

Celá plocha dvojstrany je venovaná ukážke z natáčania filmu Ospaná diera.

foto: Peter Mountain/AFP/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 38-39

FINANCIAL TIMES WEEKEND

Titulná strana.

Víkendové vydanie svetoznámeho denníka. Striedme a prehľadné prevedenie. Fotografia je v dostatočnom pomere voči formátu novín. Jej výber je kultivovaný.

foto: AFP, FT WEEKEND, 24.-25. 5. 2014, 1. str.

2. 4. + 5. strana.

Na 4. strane denníka je kvalitná fotografia vojaka s mníchmi. Jej výberom sa dosiahla symbolická rovina významu fotografie. Fotografia nemá popisný charakter a dáva čitateľovi priestor na zamyslenie. Naopak, dve fotografie vpravo zalomené do štvorca pôsobia rozpačito. Najmä horná z nich orezaná vhodne nie je. Ale celkový dojem vytvára najmä spomenutá fotografia vojaka s mníchmi. Na str. 5 je tiež veľmi vhodne vybraná fotografia, kompozične a obsahovo vyvážená.

foto: Reuters/EPA/AP, FT WEEKEND, 24.-25. 5. 2014, 4. a 5. str.

3. 2. strana.

Detail tejto strany je zameraný na dve fotografie, ktoré sú zalomené do štvorca. Pri necitlivej manipulácii vzniká riziko znehodnotenia fotografie. Na tomto príklade vidieť vcelku citlivú prácu s orezaním fotografií do štvorca. Tomu podliehal zrejme aj správny výber fotografií, ktoré orezaním až toľko neutrpeli.

foto: AFP, FT WEEKEND, 24.-25. 5. 2014, 2. str.

PLUS 7 DNÍ

Titulná strana.

Vizuál titulky je koncipovaný za účelom zaujatia čitateľa orientovaného na odľahčené témy, s nády-
chom mierneho škandalizovania.

foto: Michal Smrčok a Emil Vaško, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013

2. Zaujalo nás.

Spoločenský klebetník a tomu zodpovedá spôsob fotografovania a grafika. Určené okruhu čitateľov
s malými nárokmi na pridanú hodnotu fotografie. Tieto spĺňajú iba informačný charakter.

foto: Juraj Roščák, Martin Domok, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013, 20.-21. str.

3. Vybrali sme si.

Týždenník sa venuje témam z histórie, čerpajúc z archívnych materiálov. Zvykne poskytovať seriózny
priestor historickým materiálom vrátane fotografií.

foto: Peter Getting, Slov. nár. knižnica, Liter. archív Martin, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013,
40.-41. str.

4. + 5. Cestopis.

Rozsiahla cestopisná téma s bohatým obrazovým materiálom na jedenástich stranách, pozostá-
vajúca z 27 fotografií, ktorých autorom je šéfredaktor týždenníka. Aj keď majú niektoré fotografie
slušný priestor, celkovo je práca s fotografiou v tejto reportáži dosť slabá. Grafika je nevýrazná, pri
výbere fotografií pravdepodobne chýbal obrazový redaktor, sú väčšinou popisné a celkový dojem je
nezaujímavý.

foto: Miloš Luknár, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013, 60-63. str.

Aj poslanci nakupujú

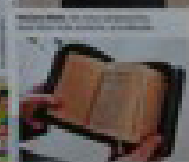
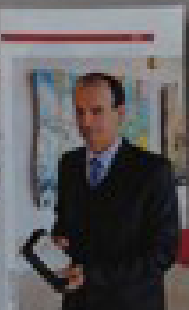
„Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník

Na

Poslanci sa v posledných dňoch vyzývajú, aby sa zapojili do sociálneho programu, ktorý im umožňuje nakupovať v obchodoch. Mnohí z nich však majú záujem iba o darčeky pre svoje manželky a penziónky. Ján Mirošník, poslanec za OĽaNO, sa v obchode pohliadal po darčkových kartách a kvetoch. „Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník. Mirošník sa v obchode pohliadal po darčkových kartách a kvetoch. „Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník.

Poslanci sa v posledných dňoch vyzývajú, aby sa zapojili do sociálneho programu, ktorý im umožňuje nakupovať v obchodoch. Mnohí z nich však majú záujem iba o darčeky pre svoje manželky a penziónky. Ján Mirošník, poslanec za OĽaNO, sa v obchode pohliadal po darčkových kartách a kvetoch. „Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník. Mirošník sa v obchode pohliadal po darčkových kartách a kvetoch. „Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník.

Poslanci sa v posledných dňoch vyzývajú, aby sa zapojili do sociálneho programu, ktorý im umožňuje nakupovať v obchodoch. Mnohí z nich však majú záujem iba o darčeky pre svoje manželky a penziónky. Ján Mirošník, poslanec za OĽaNO, sa v obchode pohliadal po darčkových kartách a kvetoch. „Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník. Mirošník sa v obchode pohliadal po darčkových kartách a kvetoch. „Pre manželky som darčekom ja a moja penziónka.“ myslí si poslanec Ján Mirošník.

Život

1. Titulná strana.

Fotografie v tomto type časopisov bývajú štandardne väčšinou navzájom podobné. Usmievavá tvár, niekedy naopak, nahnevaná. Témy v časopise sú avizované malými fotografiami, väčšinou nevhodne zalomenými a text ku nim býva neprehľadný.

Foto na titulnej strane: Peter Korček, Život, č. 20/17.5. 2014

2. + 3. Ako nám chutí?

Vďačné témy týchto periodík sú sex a vzťahy, texty sú nenáročné a ilustrácie fotografiami sú čerpané z fotobáň. Námety fotografií sú neraz hranici nevkusu, sú bezobsažné, vzdialené realite a väčšinou nemožno povedať, že by pozitívne motivovali dospelujúcu mládež.

foto: PROFIMEDIA.SK, SHUTTERSTOK, Život, č. 20/17.5. 2014, str. 36-37-38

Slovenka,

Slovenka, č. 27-28/2013

Fotografie a obsah na titulnej strane je obdobný ako v týždenníku Život. Usmiata, viacej alebo menej známa celebrita, informácie o obsahu vo nútri časopisu bývajú riešené disharmockou grafikou.

Foto na titulnej strane:

Archív, avíza: Dušan Kittler a archív Evy Mázikovej, Slovenka, č. 27-28/2013

2. Všimli sme si.

Obsahom rozhovor zameraný na konfrontáciu súkromného života slovenských žien v domácnosti s ich spoločenskými idolmi. Fotografie väčšinou tvoria podpriemer, zvládnuteľný bežným amatérom vybyveným poloautomatickou zrkadlovkou v kombinácii so súkromným archívom respondenta. Graficky takmer vždy nevhodne spracované.

foto: archív J.H., ISIFA, Slovenka, č. 27-28/2013, str. 12-13

3. Aktuálne.

Aby téma zaujala čitateľa okamžite, v úvode sa môže použiť zvolanie evokujúce spolupatričnosť čitateľov s obeťami tragédie slovenských horolezcov v Himalájach. Podobnú taktiku používa aj bulvárna tlač.

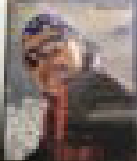
V tomto čísle téma, emotívne rezonujúca spoločnosťou. Fotograficky má vlastne suplovať reportáž a častokrát býva vyskladaná z amatérskych fotografií. Je to ďalšia ukážka absolútne nevhodnej práce s fotografiou v duchu "čím viacej, tým lepšie". Zlá je aj práca s výrezmi z fotografií, ktoré po takomto "spracovaní" strácajú výpovednú hodnotu.

foto: zdroj/autor neuvedený, Slovenka, č. 27-28/2013, str. 14-15

Peřo, nikdy sa s tým NEZMIERIME!

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Slovo "medvedí" je v slovníku veľmi zriedkavé. Medvedí je v slovníku veľmi zriedkavé. Medvedí je v slovníku veľmi zriedkavé. Medvedí je v slovníku veľmi zriedkavé. Medvedí je v slovníku veľmi zriedkavé.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia. Medvedí, ktoré sa nikdy nezmiernia.

Medvedí, ktoré v roku 1988 na horách, zblatčené a zúfalo, zloží svoj život za slobodu, ktoré sa nikdy nezmiernia.

GOLDMAN

GOLDMAN, X-MEN budúca minulosť. Máj 2014

1. Titulná strana.

Príkladná ukážka titulky: Remeselne zvládnutá fotografia, kreatívna grafika, písmo neruší a korešponduje s grafikou ako aj s fotografiou, dokonalá tlač.

Foto na titulnej strane: Konkrétne neuvedené. Vo vnútri časopisu uvedené - Fotoagentúry: Isifa, Getty Images, Rex Features, SPL, Corbis Sygma, Profimedia, Keystone, Visages, McLaren, SITA.

2. Adventure.

Dobrá ukážka, ako vhodnou grafikou a kombináciou výberu fontu písma docieľiť, že aj z obyčajných cestopisných fotografií je možné zhotoviť stránku, ktorá neurazí vkus diváka.

foto: Martin Navrátil, GOLDMAN, Máj 2014, str. 20-21

3. Phenomen.

Opäť sa jedná kombináciu vhodného výberu ilustračných, témeticky veľmi vhodne vybraných fotografií. Grafika a font písma zostáva zachovaná v jednotnom štýle. Práca s fotografiou je nenásilná a "vzdušná".

foto: Continental film, SITA, archív GOLDMAN. GOLDMAN, Máj 2014, str. 90-91

GOLD

MAJ 2014
2,40 €

PANSKY
MAGAZIN
ROKA

X-MEN

budúca minulosť

ROBBIE WILLIAMS

opät swit

ŽIVÝ S

spomienky
na Lindu

ZÁHADY ČIERNYCH DIER

pád ohnivej steny

RYAN GOSLING
odbrojujúci psychopat

EXOTICKÉ ČASTICE
exotická límota

SUPERTITANI

živočíšnej ríše

3798
6-11/1-3

MIAU

MIAU, apríl 2014

1. Titulná strana.

Titulnú stranu tvorí módna fotografia spĺňajúca všetky kvalitatívne parametre: výborná tlač, kreatívna fotografia, dobrá grafika. Pôsobí kultivovane a na úrovni.

foto: ISIFA, MIAU, apríl 2014

2. Deň.

Podobne ako jej brat GOLDMAN z toho istého vydavateľstva, podobne aj tento titul spĺňa rovnaké kvalitatívne parametre, akurát je orientovaný na ženskú časť populácie. Grafika je umiernennejšia, pôsobivo spolupracuje s textom, text nenásilne presahuje do fotografie, čím je docielené akoby prelínanie s fotografiou. Fotografia je od externej fotografky a je kvalitná.

foto: Ivana Šataník Lipovská, MIAU, apríl 2014

3. Auto.

podobne aj tu je grafika v súlade s textom, akurát je striedmejšia, prispôsobuje sa technickej téme. Vybrané fotografie sú kultivované, technicky dokonalé, prebrané od výrobcu automobilov.

foto: SEAT, MIAU, apríl 2014

ČASOPIS PRE ŽENY
TRETIEHO TISÍCROČIA
APRIL 2013

DATE PEČATE
NA NAJLEPŠI
ČASOPIS ROKA

2,40 €

Hollywood

nielen pekné tváričky

Carey Mulligan
nová Audrey Hepburn
Emma Stone
zachrípnutá ryšavka
Jennifer Lawrence
budúca kráľovná Hollywoodu
Ellen Page
malá intelektuálka

Hviezda večera

správa o kráse

Bear Grylls

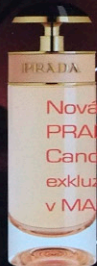
húževnatý medveď
si dušou dobrodruha

Tomáš Klus

mám rád výzvy

Farby jari

na tanieri

Nová vôňa
PRADA
Candy L' Eau
exkluzívne iba
v MARIONNAUD

www.micromagazin.sk

320 v
2013

Odtajnení hrdinovia Hollywoodu

László Almásy & Ralph Fiennes
púštny dobrodruh, objaviteľ, špión
Kim Peek & Dustin Hoffman
geniálny idiot, megasavant
Mehran Karimi Nasseri & Tom Hanks
celebritný bezdomovec
Philippe Pozzo di Borgo & Françoise Cluzet
milovník savoir vivre na vozíčku

Senzačné historiky slávnych

EVA

EVA, 04/2014

1. Titulná fotografia.

Fotografia je svieža, kreatívna, orientovaná na najmä mladé ženy, resp. ženy v strednom veku. S tým komunikuje aj použitá grafika.

foto: Anton Karpita, EVA, 04/2014, str. 1.

2. Móda.

Keďže mesačník sa orientuje na módu a lifestyle, pravidelne uverejňuje aj módne fotografie. Priestor poskytuje primeraný do veľkosti celej strany. Na spoluprácu prizýva fotografov s kreatívnymi parametrami a so skúsenosťami s fotografovaním módy.

foto: Anton Karpita, EVA, 04/2014, str. 108-109

3. Skutočný príbeh.

Fotografie ktoré sú tu použité sú v kvalitatívnom kontraste s predchádzajúcimi. Ich pôvod je možné predpokladať z fotobanky, keďže sú bez aj označenia autora. Jedná sa tým pádom o určitú obrazovú nevyrovnanosť. Grafické usporiadanie strany nemá čím prekvapiť. Je to škoda, lebo niektoré fotografie bývajú naozaj kvalitné.

foto: neuvedené, EVA, 04/2014, str. 78-79

prečo nie?!,

prečo nie?!, life style magazín (nezverejni cele tri editorially, ale ich urez tak, aby sa vstesty zmestili na jednu stranu po sirke)

Hneď v úvode za povšimnutie stojí skutočnosť, že náhodným zistením v číslach magazínu 2/2013, 3/2013 a 3/2014, je v časti editorial, teda v príhovore šéfredaktora použitá vždy iná jeho fotografia. Každá z nich je z iného obdobia a v inom prostredí. Navyše fotografia v č. 3/2014, je nekvalitná, s tzv. "prepáleným" pozadím. Na polocelkoch má šéfredaktor nápadne povytiahnuté rukávy pôsobi ako keby chcel klásť dôraz na svoje hodinky, pričom efekt pôsobí skôr dojmom urezaných rúk v zápästí.

foto: autori neznámi, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, 3/2013, 3/2014

prečo nie?!, life style magazín 3/2013

1. Titulná strana.

Titulnú stranu magazínu tvorí portrét významného manažéra svetovej automobilky. Ambíciou life stylového magazínu, navyše tovariaceho prílohu jediného ekonomického denníka na Slovensku, by malo byť vyfotografovanie takejto osobnosti vlastným fotografom. Teda vyslaným za adeptom. Fotografia by mala mať navyše kreatívny nádych. Nič z toho nie je splnené a magazín sa uspokojil s dodaním štandardnej fotografie z automobilky, resp. fotografie z kategórie slabší priemer.

foto: BMW, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, titulná strana

2. Miesto zn. odporúčané.

Jedná sa o cestopisnú reportáž. Magazín použil amatérske cestopisné fotografie, ktoré nie sú ničím zaujímavé, majú popisnú hodnotu, navyše posledná v poradí, vpravo dole je expozične nezvládnutá na pozadí. Všetky tri fotografie ako sú nad sebou, sú príkladom toho, čo sa stane s fotografiou, keď sa nesprávne oreže do takmer štvorcového formátu. Na dvojstrane nie je ani snaha o to, aby opísané nedostatky boli kompenzované grafikou.

foto: Reuters, Dreamstime, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, str. 16-17

Autoview.

Jedno z mála miest magazínu, kde sa tvári naozaj life stylovo. Len má to malý háčik: je to na základe reklamných podkladov od firmy JAGUAR.

foto: JAGUAR, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, str. 42-43

Ostrov KOH RONG je raj na zemi. A turistov je tu len niekoľko desiatok. Spoločnosť im robia Khmérski deti.

NAVRAŤ DO REALITY

Angkor je asi najkrajšia časť Kambodže, paradnane, vôbec sem nezapadá. Je plná slnka, peňazí, veľkých digitálnych zrkadloviek, drahých relaxačiar a... Jobových detí. Sú tučná Kambodža takisto nie je. A stačí, ak sa odzdravíte pár kilometrov po pralých oranžových cestách (zasiene č. 3. Kambodža má asi tri milióny obyvateľov, ktoré spája obrovská voda v krajine k napríklad južnej Tóle sup. Genu lenajú jednoducho a trochu strážidlo drevené domy na močiskach. Pri brehu oranžovožltého jazera stopo vyhadzujú kravy, rybi, ktoré čakajú na turistov... ako sme my. Nasadíme do barky, ktorá je asi no najmenšie, čo nás ešiel a jeho sm majú. Realita nás dobehla, tu sa nie je všetko nasmerované pre turistov: toto je ten kambodžský surrov kotnár. Na brehu jazera žijú a napríklad najnešť - rbiatí rodinami. Očičané a drevné slamy, malé deti mzdajúce sa so sietmi.

NAJNEŠŤASTNEJŠIE DETI

Tu nečakate detstvo, tu sa smú preč. A pracoval. Pomaly mi dochádza, preto ma asi desiatky som našlo „kapitán“ tak smutný pohľad. Toto bol asi jeho život: ryby, voda a oblasť nejaký turistov. Do školy sa často nedostane. Appro, deti. Sú krásne, majú tmavé vlasy a uhraničtý pohľad. Je to zvláštne, ale na tomto jednom kúsku sveta som videla najšťastnejšie a najsmutnejšie deti sveta. Na jednej strane bo - šie, špinavé, a preba nádherné deti v chudobnej ry-

biárskej osade, ktoré namiereným spôsobom prosia o to, aby ste im kúpili rožky do školy - má distáli, vytiahla som peňaženku a dobre len tak lietali. Potom sa posunuli do ruku a dávali. Ale v momente, ako som sa otočila, videla som, ako ich rúkajú a čakajú na ďalšie turistov, ktorý vytiahne peňaženku. Na druhej strane tu boli deti na obrovských bicykloch, ktoré pedalovali v školských uniformách už o šesťdesiat rokov do školy. Často aj traja na jednom bicykli pre dospelých. A mesiac šliapať odhadu, na seďadlo nedošli. No najlepší zázrak som mali na pobreží ostrova Koh Rong. Poličali sme si matkovacie kolesá (dole z traktorov) a šli sme sa preč. Z chateľ na neďalekej pláži sa vyvíjalo asi osm storočníc a vstúpilo s nami do vody. Dieťa hody sme z pláče sledovali nadšene, krik a neľahostajnosť. Skákali, ťhali sa o nie, spojili sa pod nimi. Vyerali, že prichádzajú najkrajší okamih svojho života. Uprimne a kvôli matkovcom.

DEJINY SPRICHUTOU KRVÍ

To, čo ma fascinovalo najviac, boli ľudia skromní, vďační a ľahce usmievajú. Po tom, čím si prešli, ide o malý zázrak. Tu totiž chýba jedna generácia: vďaka sú deti a najmä starší ľudia. Kunočila Červených Khmér.

rov trvala tri roky, osm mesiacov a dohľadujú dni. Stačilo to na to, aby sa zarádali, vyhadzovali a ovrátili na seň viac ako dva milióny Khmér. Často umierali vyčerpaním a pracovných ťažkostí alebo preto, že im nedostali základné choroby. Rozšírením vodných mesiacov a začali budovať nový národ. Kambodža ešte stále hľadá spôsob, ako sa vyrovná s generáciou pod veľkým diktátorom Pól Dta z rokov 1975 - 1979. A súčasne jedným miestom, ktoré vám nenabíjajú nasmerujúce krutosť režimu. Tuol Sleng, B-79, stredná škola. Miesto, kde sa najprv budovali sny, sa presunuli na krvavé väzenie menom v okolí kamého mesta Phnom Penh. V momente, ako som vstupila do múzea generácie S-21, ma zmrazilo. Miesto, kde pred tromi desaťročiami viedli moc uvrátilo okolo 17-tisíc ľudí, doobala krvivú tmu histórie. Je nutné, chladná a nečlovák vám zarádajú oči pred tým, čo sa tu dialo: vrátili sa rodiny, ženy, deti. Prešlo len sedem ľudí.

KORUPCIA! LEN MILIJEME PENIAZE
Nedávno malého provinčného mesta Kampot sme si pozreli skóre a krajinu. V jednom momente nás zastali policajci. „One dollar, one dollar, one dollar,“ ukazuje na každý jeden z našich skútok. Posunkou rečou sa dozvedáme, že nás pokutuje za to, že cez deti vstupujeme. Je to len malý poklad tobo, ako neobjektívna krajina.

„HISTÓRIA JE NEĽUTOSTNÁ, VÁČSINA KRAJINY JE STÁLE NEODMŇOVANÁ. AJ PRETO SI AKO TURISTA MUSITE DAVAT POZOR, KAM POLOŽITE NOHU. AJ PRETO VELA DOMÁCH TU NOHU NEMA.“

Ako sme to len červecinka na tóre. Ako nám vysvetľuje Vyten, korupcia tu, nezvestnosť. „Náš štát len miluje peniaze,“ hovorí s úšľachom. Bežný človek zarobí 40 - 50 dolárov mesačne, a ani tak nemá istotu, že ho jeho manažer vyplatí. Ja som len deti a ak budem pracovať ako blažen, možem podľa do školy jedného. Ale nechovej to nahnevane. Len konstatuje. A hneď dodá: „Ale máme sa kypie. Náš krajina sa za posledné roky veľmi posunula vpred.“ Má pravdu. Ešiel sa tu doobala súvňaj ich bezbarubá a krivajicu demokraciu. Vytvárajú sa s mimodostou, veľmi pomaly začínajú budovať strednú triedu. Sú extrémne pracovití a extrémne vďační. Prerodu malokročná rodina za posledné desaťročia nestratila nikoho. V ich dejinách nepohlili len Červení Khmér. Kambodža bola na storočká plnená. Dajkom a Vietnamom, nezustalo o ňu niekto bojovať. Prečila aj kobercoví nálet USA v čase, keď bojovala s Vietnamom. Aj preto je vše 70 percent krajiny neodmňovaná. Aj preto ako turista musíte dávať pozor, kam položíte nohu. Aj preto vela domáчих tu nohu nema. Kambodža je na začiatku cesty, je šťastná, optimistická... pruhlo návyková. Choďte sa na ňu pozrieť, tým je ešte neposkytnutá. Ale pozor, aká via krutí návrat do reality.

Ryba AMOR je typická khmérská ryba. A rybačenie typická khmérská poľovňa.

Organizovaný chaos a panika. Aj to je doplnok v Kzi. V hlavnej ulohy a škole.

Breda a chudoba PRIMOŤIA. A tunajších ľudí zaradit do jedincika aj hrny a chodby.

TEXT: DIKÉ AVTRÁNSKÝ, FOTO: JAGUAR

Autoview
Chlapec z dobrej rodiny

Vyšé päťdesiat rokov čakal svet na novú ikonu z dielne Jaguaru. V slovenskej aj **SVETOVEJ PREMIERE** vám v prečo nie?! exkluzívne predstavujeme unikátny test Jaguaru F-type.

Neraziam slovo „univerzálom“ je pokrýtecké a alibistické. Suzuki Vitara je vraj univerzálne vozidlo na dlhé cesty, aj do terénu. Poďľa mňa je to katastrofálna limuzína aj zľavár dŕg... Hranica medzi viacerými autom a blá pri haviardom je oblasť nekompromisnej tenká. A rzu za sebie v prekaznom supermodernom roadstere, vďaka jemnej kože akoby panika do ľho sovrata prírody, ktorá via okolojke vďaka dobruška odlišnej streche, a ušivate si jemne bubľajúcu harmoniu zvukov, zapadajúceho slúška a hľadánych cestách obepňujúcich španielke Navanské kopce. Čisťte sa ako James Bond, farmisťe detinky pod kopycami túšia vata nášteru, veť testovanie trvá už päť dní. Dvŕi kričľa a bežia popri ceste, starci mávajú, dedina oľiva a policajci s radrom sa ošľa do pŕde. Prileto UFO! Dobro-

sechňa doznávká povaha neodoprie domácinu trošku ľasťvej zľavy... dŕpire na podlahu, hľaska hŕuťalbe ľasťreho vŕtuku prepne Viválidho sláčky na destruktčny Ramsen a priľasťské obľe reno líme komformho F-Type sa zmena na ošľa rozrútených bekov rúťalch sa ulcami neďafkej Pamphlo. Život sa na chvíľu zastavil, cyklista na križovatke defínitne obľahol... Začľam uznať o reinkarnácii tradičného britského dedičstva a hľanský zážive. Je nebrúka legenda F-Type naozaj spŕif. Je to „univerzálne“ zvodnŕ aj hľasťný spŕif!

ZVEŠTE MONU LISU!
Jaguar F-Type je „unibichľam“ absolútne špičkovou technikou, jeho hľankové ušľachľie telo je zväčane kormickou technológiou, interiér je mal by zakomponovaný s Lotusi ako odka-

42
MAY 2018

Hoci doznávká konkurencia je oveľa silnejšia ako pri Jaguaru F-Type pred piatimi dekadami, MLADŠÍ BROT takmerdneho laboristery sa v nej ušľie nestezat.

prečo nie?!,

prečo nie?!, life style magazín 3/2014

1/2. Titulná strana.

Titulná strana magazínu tohoto čísla pôsobí na prvý pohľad kreatívnym dojmom.

Kresba na titulnej strane: Martin Schwarz

2/2. Rozhovor.

Ide sa o profilový rozhovor celého čísla s významnou kreatívnou osobnosťou. Rozhovor nadväzuje na titulú stranu. Použitá fotografia je sama osebe amatérska a teda pokiaľ má byť použitá, vyžadovala by si grafický zásah, úpravu. To sa zjavne neudialo a navyše práca s ňou je nevýrazná, až nevhodná. Na to nadväzuje aj samotná grafická úprava celej strany ktorá je podpriemerná, najmä vzhľadom na to, že titul sa označuje za life stylový.

foto: Martin Schwarz, archív Zuzany Ličko. prečo nie?!, life style magazín 3/2014, str. 08

3/3. Rozhovor.

Pokračovanie profilového rozhovoru, na tejto strane ilustrovaného kreatívnymi grafikami Zuzany Ličko v priamom kontraste s nezáživnou grafickou úpravou periodika.

Autorka písma: Zuzana Ličko. prečo nie?!, life style magazín 3/2014, str. 12

samostatne nepredajná príloha

prečo nie?!

life style magazin 3/2014

VYTVORILA PRVÉ PÍSMO
PRE POČÍTAČE, AJ TO
REVOLUČNÉ Z MATRIXU.
RODÁČKA Z BRATISLAVY
ZUZANA LIČKO
EXKLUZÍVNE V PREČO NIE?!

VĎAKA
MNE
PÍŠU
POČÍTAČE

ZUZANA LIČKO

Narodila sa v Bratislave, v roku 1988 emigrovala s rodičmi do USA. Študovala na prestižnej University of California v Berkeley, magistrandsko, magistr odbor vizuálneho dizajna. Spolu s manželom Study Vanderom otvorila dizajnovú firmu v meste San Francisco Emigre Fonts.

Je autorom viacerých typových systémov písma a tiež prvých fontov písma vytvorených špeciálne pre počítače. Za svoju prácu získala niekoľko medzinárodných ocenení vrátane Creative Design Award v roku 1994 (prvé ocenenie pre rozpisovateľku).

Odkiaľ do USA sa vám otvorili nové možnosti, ako by ste v tých časoch mali v Československu. Ako by sa asi odohrávala vaša profesijná dráha, keby ste zostali?

Káždé rozhodnutie nejakým spôsobom zmení naš kurz. Odkiaľ z Československa do USA sme išli, pretože sme si predstavovali, že tam budú možnosti. No je ťažké špekulovať o paralelných žiariach, ktoré som mala št. To, že som vyrastala v cudzej krajine, ma márne ani vyvolalo väčší tlak, myslím, že sa je keby pribeh prispôbil. Ale určite som mala veľké šťastie.

Co bolo na novom začiatku v zahraničí najťažšie?

Spoločnosť mi veľmi chýbala, som rada, že mám priateľov, ktorí sú tu. Keď som sa vrátila domov zo štúdia, presťahovala som sa do Prahy, pretože som mala pocit, že som sa vrátila do domova. Ale myslím si, že toto bolo veľké šťastie, pretože som mala priateľov, ktorí ma podporovali. Bola som malá, vyšla som si zvlášť na angličtinu, na angličtinu som sa naučila veľmi rýchlo. To ukazuje, že plastická umelkyňa má veľké šťastie. Presne si pamätám na okamih, keď mi angličtina začala dôjsť zmysel.

Kedy to bolo?

Spomínam si, že raz som bola veľmi frustrovaná, keď som sa vrátila domov zo štúdia, presťahovala som sa do Prahy, pretože som mala pocit, že som sa vrátila do domova. Bola som malá, vyšla som si zvlášť na angličtinu, na angličtinu som sa naučila veľmi rýchlo. To ukazuje, že plastická umelkyňa má veľké šťastie. Presne si pamätám na okamih, keď mi angličtina začala dôjsť zmysel.

» TO, ŽE SOM VYRASTALA V CUDZEJ KRAJINE, NA MŇA PRAVDEPODOBNE VYVIJALO VÄČŠÍ TLAK, ALE MYSLIM SI, ŽE TO JE CELKOM BEŽNÝ PRÍBEH PRÍSTAHOVLÁCOV. «

viac, keď sa učím rozprávať, keď som prišla mali na to, aby sme sa to naučili. A nepochybne to bola za najväčší zážitok, keby pre dieťa je všetko nové.

Domu ste hovorili po slovensky?

Otec sa snažil hovoriť len po anglicky, aby nám pomohol čítať, čo sme sa učili. On veľmi študoval v zime, v Chicagu študoval št. PD, a to nám pomohlo. Mama to mala oveľa ľahšie, pre ňu to bol v podstate úplne cudzí jazyk.

» Počítače mi otvorili nové možnosti tvorby a ja som zase rozšírila ich grafické možnosti. Zuzana Ličko.

Ze Slovenska ste odišli ako dieťa, kľučko ste mali rukou?

Je to pre mňa, čo sme odišli na dieťa. Spomínam si, že som americká, som odišla sedem rokov.

At dobre rátať, tak dôvodom odchodu bola pravdepodobne okupácia Československa.

Áno, má odlišný bol politický rozhodnutie. Bola iná, že v roku 1968 sme boli prítomní na dovolenke v Juhoslávii, takže sme sa z nej už nevrátili.

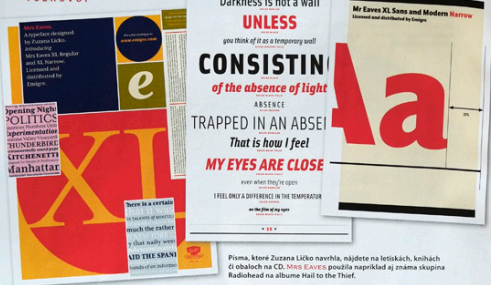
Ako ste to stredným?

Moje spomienky z tých čias sú útržkovité. Ako dieťa som samozrejme, celkom nechápala, čo sa v dejí. Pre mňa to bolo akési vzrušujúce dobrodružstvo. Nepáči sa mi stráviť v tábore Červeného kríža vo Viedni, kým sa ma rodičia definitívne rozhodli. Otec mal kontakty v USA z predchádzajúceho štúdia v zahraničí, takže keď tam, že vďaka nim získal pracovnú ponuku na Kalifornskej univerzite v San Francisco. Bol to asi kľúčový moment, ktorý mojím rodičom ponúkol rozhodnúť sa.

08
KREĆO NIEL
APRIL 2014

rozhovor

Písmo, ktoré Zuzana Ličko navrhla, nájdete na letákoch, knihách či obálkach na CD. *Open Letters* použila napríklad aj známa skupina Radiohead na albume *Hail to the Thief*.

dotiaľ, pretože to bolo niečo úplne nové. To bol aj začiatok našej spoločnosti Emigre Fonts. A myslím, že to bol aj dôvod, keď sa to naša definícia stala typografika.

Takže ste naplno využili nové možnosti.

Ja som vlastne nikdy iným spôsobom písma nerobovala, iba na počítači. Myslim si, že keby neprichli digitálne médiá, možno by som sa dizajnovaniu nových typov písma

V čase, keď mali prvé počítače obmedzené grafické možnosti, musela byť vaša práca revolučná.

Bola to síce hrobná práca, ale práca. Počítač mi dal technickú podporu a časopis zasa priestor. Keď som mohla svoju prácu prezentovať. Mnohí viedli dizajnéri, ktorí chceli používať naše fonty, nemali Macintosh. Takže som im predložila súbory s mojimi novými fontami.

Keď spomínate Macintosh, neznačil váš jeho výroba Apple, aby ste spolupracovali na ďalšom vývoji?

Robila som len veľmi málo zákazek tohto typu, pretože som mala, že určitým spôsobom nie som schopná obhájiť náplň prácu. Ak sa mým ponúkať, pretože ma dala termín, moja práca napl. Nikdy sa s jediným dizajnom zaobíral som, ale táto práca, kým som spolupracovala spoločnosť. No veľké firm potrebovali mať výskedy knof.

Toho pole je aké množstvo. Ako boli reakcie kolegov?

Už v čase som si uvedomovala, ako málo bolo fien v matematických a technických viedach. Ale to bolo stredným takmer kolektívom. Dohodli sa len málo zapísané na najvyšších postoch vo firmách rebrakoch. Malo sa vyčleniť k tomu, aby boli menší entuziasti ako mňa, a preto nie sú zvyknuté s tým prepracovať svoje schopnosti.

Väčšie písma viazajú cestujúcich na parížskom letisku. Kde vidíte sa ešte môžeme s vašou prácou stretnúť?

12
KREĆO NIEL
APRIL 2014

Magazín ÚSPECH

Titulná strana.

Pohľad na titulnú stranu magazínu môže v prvom momente pôsobiť príťažlivo vďaka dokonalej kompozícii, ale po pár sekundách vyvoláva v divákovi pocit chladu a prázdneho, ničnehovoriaceho efektu.

Foto na titulnej strane: Titulná strana (neudané), v perexe - magazínu grafická úprava: FOGRA studio - Jozef Veselý, foto: (neudané): Jozef Veselý, Eduard Zdzieblo, Mária Šťastná

2.

Obsah.

Na grafickej úprave vidno snahu o kreatívny prístup. Fotografie, ktoré sú súčasťou obsahu s označením strán magazínu sú príkladom úplného zlyhania pri výbere fotografií ako aj samotného účelu použitia. Kvalitou sú na úrovni od úplného začiatočníka, až po bežný štandard. Je to príklad, ako sa nemá s fotografiou pracovať.

foto: autori neznámi, ÚSPECH Magazín, 1/2013, Jar, str. 2-3

3. Rozhovor.

Viditeľná snaha o prácu s grafikou, avšak táto pôsobí ako nejaká nesúrodá skladačka. Rovnako ako v predošlom prípade, aj teraz sú na značne veľkú plochu použité fotografie s výrazným rukopisom amatéra, ktorý nebral do úvahy napr. pozadie za osobami.

foto: Jozef Veselý, ÚSPECH Magazín, 1/2013, Jar, str. 30-31

ÚSPECH MAGAZÍN

Francúzsky rytier zo Ždiaru
učiteľovi aj celému svetu dokázal, že patrí k umeniu

Financmajster rozdelenia Československa
česká vláda urobila ešte pred rozdelením nezvratné kroky

Svet sa veľmi zmenil
praktické odporúčania na boj so stresom

„Nevzdávať sa po prvom neúspechu“,
radi bývalý študent práva v Yale,
terajší poslanec NR SR
a možno budúci prezident
Radoslav Procházka

Módna ikona zo sirotinca
skutočný príbeh
Coco Chanel

Paralympijský úspech
prekonal rekord ale najmä sám seba

Viktor Kemény

kemény vektor

■ Viktor, tá v Nových Zámkoch tá ľudia poznajú, ale žijúci Slováci si objavia až vďaka úspechu na paralympiáde. Dovedný v tréningu pod dohľadom trénera, chodíš ste na domácej zabranenej súťaže. Kde te ešte začal? Čo tá doštatok veľa?
Viktor: Co mňa dostalo do vody? To bolo tak, keď som bol malý mal som asi 5-6 rokov mal došlo ma za mestom zahradu. Jeho sused je zahradník keď chvilu zabudol učiť písať. Ja som sa začal (tréner) hrať na tenis a on sa ho spýtal, bol som vtedy ešte malý hyperaktívne dieťa, aj keď tréneri ako som mal byť (aj hyperaktívny osemročný), či by ma nezaviedli do bazéna vyskúšať sa. A tak to celé začalo.

■ Dospel si som tá, že si to dokázal aj sám veľa je to pravda?
Viktor: Viac sme boli ako, mal som už nejakú záležitosť, vedel som na vode som sa zahradil a tu je vlastne všetko.

■ Dovedy tá plávanie stále baví?
Viktor: Baviť aj keď to niekedy nie je jednoduché. Nie je to stále vlniť a poď k tomu, aby som prišiel na kúpeľ na tréning (smiech), ale po prvý hody tréning v bazéne a potom sa ešte tréning do školy. A to každý sme spíť sa tréning.

■ A aby toho ešte nebolo málo, tak po bazéne nasleduje rýchly tréning?
Viktor: Áno, napríklad 4 hodiny suchého tréningu.

■ V bazéne máš veľa výhody (a tam si nie je vidieť, nie je to ľahké)?
Viktor: Tam som človek ako hmotný ľud plávať.

■ Keď si tréner keď si začal tréning?
Viktor: Nemôžem povedať že by ma učil, ale to je to moje učenie. Zatiaľ som po-robilku (4x50m), tréner ma sledoval a po sledovaní sa spýtal „Prečo si to neplávaš tak ľahko?“ Nie sa rozhodol, musel som na pohybovú plavárnu ísť raz.

■ A kde si robíš cvičenie?
Viktor: Na vlnu, učím sa. Je to pre mňa tá motivácia, aby som plával rýchlo.

17 ročný študent gymnázia z Nových Zámok. Na televíznych rozprávkach sa už ako štvorročný naučil plávať nemecky. pod vedením trénera Ladislava Struhára, najlepší slovenský výkon v plávaní. Cestou do finále dvakrát prekonal svoj vlastný slovenský rekord na 100 m prúto. Narodil sa bez rúk.

Viktor Kemény

Viktor Kemény a jeho tréner Ladislav Struhár.

■ Študoval v gymnáziu, učoval si aj naďalej v jeho vlnu (kde je) vplyvom jeho trénera na základe štábu? Viktor: Keď som študoval základnú školu, tak som v prvom rade uvoľnil maď. elektronickej pripravenosti, lebo by som sa rád naučil technickému umeniu. Vlna ma presvedčila nech idem na gymnázium, je to na mňa, je to moje jazyk má som povedal. Nie je chyba (smiech), ale mňa, nie je to tam aj také hovorí.

■ A čo bude nasledovať po gymnáziu?
Viktor: Nevieť o čom presne, nemôžem povedať, že bud pokračovať na nejaký technický smer alebo študovať jazyk.

■ K čomu ľuďmi učíte aj od malika, nemecky si sa naučil čítať.
Viktor: Ja som si ako malý vedel nemecky. Vlny ešte nebolo veľa slovenských kanzlov káke by tá nemecká rozprávka, keby ma videl bol. Mám občas na rozprávku zru-va doznat (smiech). Jedni seriály boli nemecké, tak pri ich sledovaní som sa učil. V týchto rokoch som si vedel čítať nemecky plánuje po nemecky.

■ Pri olympiáde z nemeckého jazyka stále čítaš a vlnu zvládneš? To si aj vplyvom, nie?
Viktor: Nie je to také jednoduché, teraz som sa učím do celostátného kola len preto, lebo som poškodený gymnáziom. Keď gymnastika prý-ve nemer po slovensky, nie je ohe po nemecky (smiech).

■ Plávate vlnu, vy ste dieťa, ktorý sa Viktorovi venuje. Ako ste sa vy dostali k plávaniu?
Tréner: Byval som nadobol učenia a mät trénerom. Zároveň plávať. Je to iný druh záujmu, on dostal Viktora do bazéna. Bol som vtedy malý malý chlapček, voda som mal rád, mal som si s ňou blázniv, tak som to študoval. Niekedy si ma vlnil tréner. Od 17 rokov som sa venoval zárobku vodnému pólu. V 15-16 rokoch som začal robiť aj v ma-riáne, deti, lebo som mal vlnu vodného pólu. Práve tá čas som sa vlny venoval hádzanej a vodnému pólu. Práve som sa za-meral čisto na vodu a prvýde som mal.

■ Vodni pólu vás prestalo baviť?
Tréner: Nie je to by ma prestalo baviť, pretože ma som baviť nemôže. Na tréningu dievčik malá o duša a potom sa prýmky ma-ly predovšetkým funkcionári trénera a ino vlnu-ny. Ti boli potom na súťaženi, na turnaje do zahraničia. A tiež som sa učil plávať. Bol som s plávom v Rumunsku, Madarsku, v Čechách a na maturovateľské Slovensko. Ale keď sa došlo do plávania alebo do čínskeho do-školenia, tak vlny sa prýmky na sam za-čalo. Práve som sa, že keď sa ma som

zprezentovať, tak už ma vlnu nemôže pre-trébovať. Tak som to nechal.

■ Na jednej strane zochotenie, ale na druhej strane ne je tých deviatich chaf opäť našli.
Tréner: Tak ano, veď ma to ako dieťa na-pla. Navyše, mal som trénera ktorý bol čis-tno nemecký a chvilu ma jazyk čaf ráky. Pracoval ako novič. Neviedol ma ako tré-ner, ale mal také dobré ná, keď vlny zaher-rikuje nie je efektívny ktorý je. Dokázal ma-ričovet a vedel ma naučiť. Bol som príle-žnosť. Do svojho mery pri dievčom tréne-ri den len trénerom ma, čo som dostal od za-bera a tých funkcionárov, ktorí som vlny do-školenie učil a tá iný.

■ Viktor, tréner teraz povedal kta bol jeho prí-kladom. Kto je tvój príkladom v plávaní?
Viktor: Mám príkladom v mojom tréne-ri.

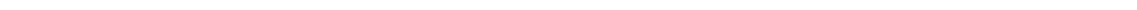
■ V čom konštat?
Viktor: Mä dobrý hovor (smiech).

■ Pred číhlovi si ale povedal že tá, že si ti ti nevedie.
Tréner: Ono to je tréner o inom, musel-ly si uviesť príklad. Keď plávaj plávaj na-ša doba v Viktorom, že sa bude učovať,

pracovať na sebe, tak vidieť že vyjdeš tam-že. Ešte niekoľko rokov sa ma budú veno-vať, občas ma učebny volajú či sa ma-ričovet, tak to je pre mňa. Vlna, že sa-že vyjadruje to nie je vlna. Keď kým do za-berania, tak to je dno. Otrava vlnom tré-nera príkladom si výkon asistenta. Za pár dní študoval do Dinku, čaka ma výkon vo-či-ča, tam a napoť sa je nemeckých 300km. Na-rikuje ma na prvý plávok na dobe a na-rikuje povodne. Nemôžem povedať že, ob-čas ne povodne, zatiaľ dvere a idem do kri-eme. Ja Viktor, nemôžem nechať študo-vať. Cakaj ma dno, čaka, ktoré zava-za-aj od toho, do akých úrovní sa vypracuje, a či

V štyroch rokoch som už vedel viac menej plynule po nemecky.

Pracovní zmluvy

Pracovná zmluva

zastúpená
na strane jednej

generálnym riaditeľom, (ďalej len „zamestnávateľ“),

a

zamestnanec“),
na strane druhej, uzatvárajú v zmysle ustanovenia § 42/a nasl. zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ZP“) túto

(ďalej len

pracovnú zmluvu

Čl. I

Druh práce, miesto výkonu práce a deň nástupu do práce

1. Zamestnanec bude v pracovnom pomere u zamestnávateľa vykonávať prácu: **fotograf**.
2. Dohodnuté miesto výkonu práce, v ktorom bude zamestnanec vykonávať prácu je **Bratislava**.
3. Deň nástupu zamestnanca do práce bol deň _____ a týmto dňom vznikol pracovný pomer medzi zamestnancom a zamestnávateľom.

Čl. II

Doba trvania pracovného pomeru a skúšobná doba

1. Pracovný pomer je dohodnutý na dobu **neurčitú**.
2. Skúšobná doba sa nedohodla.

Čl. III

Mzdové podmienky

1. Zamestnancovi prislúcha za prácu vykonanú podľa tejto pracovnej zmluvy mzda vrátane pohyblivej zložky mzdy vo výške _____ korún mesačne.
2. Výška mzdy je dohodnutá už aj s prihliadnutím na prípadnú prácu nadčas nepresahujúcu v súhrne 150 hodín ročne, mzdového zvýhodnenie ani náhradné voľno v zmysle ust. § 121 Zákonníka práce za prácu nadčas zamestnancovi neprislúcha.
3. Mzda podľa odseku 1 tohto článku pozostáva z pevnej zložky mzdy a pohyblivej zložky mzdy. Pevná zložka mzdy predstavuje 80% mzdy podľa odseku 1 tohto článku. Pohyblivá zložka mzdy (spravidla) 20% zo mzdy podľa odseku 1 tohto článku. Zamestnávateľ môže zamestnancovi krátiť pohyblivú zložku mzdy v závislosti od plnenia pracovných úloh, miery jeho iniciatívneho prístupu k výkonu práce, kvality vykonanej práce a dodržiavania povinností vyplývajúcich z pracovného pomeru. Zamestnávateľ môže poskytovať zamestnancovi aj ďalšie odmeny v závislosti od pracovných a hospodárskych výsledkov ako provízie a podiely na zisku, ktoré sú vyplácané spravidla ročne. Na pohyblivú zložku mzdy a odmeny nie je právny nárok a ich poskytovanie závisí od rozhodnutia zamestnávateľa.
4. Mzda (základná a pohyblivá zložka) a náhrada mzdy je splatná pozadu za mesačné obdobie, a to vždy 10. deň nasledujúceho kalendárneho mesiaca a ak tento deň pripadne na deň pracovného pokoja (§ 94 ZP) tak najbližší pracovný deň, na osobný účet určený zamestnancom.

5. V zmysle ust. § 120 Zákonníka práce je zamestnanec zaradený do 4. stupňa náročnosti práce.

Čl. IV

Pracovná doba , pracovný čas, prestávky v práci a pracovná cesta

1. Pracovný čas zamestnanca je 40 hodín týždenne. S prihliadnutím na pracovné zaradenie zamestnanca a druh práce, je pracovný čas rozvrhnutý nerovnomerne na jeden týždeň vopred, s platnosťou na jeden týždeň, ktorý určuje zamestnávateľ podľa § 87 a § 90 ZP.
2. Zamestnávateľ v zmysle ust. § 91 poskytuje zamestnancovi prestávku na odpočinok a jedenie v trvaní 30 minút, ktorá sa nezapočítava do pracovného času.
3. Zamestnávateľ a zamestnanec sa podľa ust. § 57 Zákonníka práce dohodli, že zamestnanec bude akceptovať príkaz zamestnávateľa na pracovnú cestu a súhlasí s vysielaním na pracovnú cestu.

Čl. V

Dovolenka

1. Zamestnancovi vzniká za podmienok a vo výmere uvedených v ust. § 100 a nasl. Zákonníka práce nárok na dovolenku. Dobu čerpania dovolenky určuje zamestnávateľ podľa plánu dovoleniek (pokiaľ sa so zamestnancom nedohodne inak) v súlade s ust. § 111 Zákonníka práce.

Čl. VI

Výpovedná doba

1. V skúšobnej dobe môže tak zamestnávateľ, ako i zamestnanec skončiť pracovný pomer písomne z akéhokoľvek dôvodu alebo aj bez uvedenia dôvodu. Písomné oznámenie o skončení pracovného pomeru sa doručí druhej zmluvnej strane aspoň tri dni pred dňom, keď sa má pracovný pomer skončiť.
2. V prípade skončenia pracovného pomeru výpoveďou je výpovedná doba rovnaká tak pre zamestnávateľa, ako aj zamestnanca, a je najmenej dva mesiace. Ak je daná výpoveď zamestnancovi, ktorý odpracoval v zamestnaní u zamestnávateľa najmenej päť rokov, je výpovedná doba najmenej tri mesiace.
3. Výpovedná doba začína plynúť od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po doručení výpovede a skončí sa uplynutím posledného dňa príslušného kalendárneho mesiaca, ak nie je platnými právnymi predpismi ustanovené inak.

Čl. VII

Osobné údaje

1. Zamestnanec týmto dáva zamestnávateľovi v zmysle zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov výslovný súhlas na spracúvanie svojich osobných údajov v rozsahu potrebnom na dosiahnutie účelu spracovania, ktorý je uvedený nižšie. Zamestnávateľ je oprávnený spracúvať osobné údaje na nasledovné účely:
 - spracúvanie účtovných dokladov a vedenie účtovníctva zamestnávateľa,
 - vedenie evidencie zamestnancov zamestnávateľa
 - iné prevádzkové účely zamestnávateľa.
2. Doba platnosti súhlasu udeleného podľa predchádzajúceho odseku 1 platí počas platnosti pracovnej zmluvy, t.j. počas trvania pracovného pomeru, s výnimkou spracúvania osobných údajov, o ktorých ustanovuje zákon inak.
3. Zamestnanec je oprávnený odvolať súhlas daný zamestnávateľovi na spracúvanie svojich osobných údajov v prípade, ak zamestnávateľ poruší svoje povinnosti, ktoré pre neho vyplývajú zo zákona o ochrane osobných údajov. Zamestnávateľ je povinný na žiadosť zamestnanca do 30 dní poskytnúť informácie týkajúce sa spracovania osobných údajov, opraviť nesprávne alebo neaktuálne osobné údaje a zlikvidovať osobné údaje, pokiaľ bol splnený účel ich spracovania.

4. Zamestnanec dáva zamestnávateľovi svoj výslovný súhlas k tomu, aby zamestnávateľ za podmienok stanovených zákonom o ochrane osobných údajov poveril spracúvaním osobných údajov zamestnanca treťou osobou (sprostredkovateľa) a aby táto spracúvala jeho osobné údaje na účely uvedené v odseku 1.

Čl. VIII Autorské práva

1. V prípade, že zamestnanec v rámci plnenia pracovných povinností vytvorí ako autor či spoluautor dielo v zmysle zák. č. 618/2003 Z. z. Autorského zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „zamestnanecké dielo“), zamestnávateľ je oprávnený vo svojom mene a na svoj účet vykonávať majetkové práva autora k tomuto dielu v zmysle ust. § 50 Autorského zákona. Zamestnávateľ je oprávnený aj bez súhlasu autora používať dielo, najmä ho zverejniť, vydať a rozširovať pod svojím menom, ako aj udeľovať súhlas na každé použitie diela všetkými spôsobmi uvedenými v § 18 ods. 2 Autorského zákona. Výkon majetkových práv autora prislúcha zamestnávateľovi aj po ukončení pracovného pomeru.
2. Počas výkonu majetkových práv autora k zamestnaneckému dielu zamestnávateľom je zamestnanec ako autor diela povinný zdržať sa výkonu majetkových práv k tomuto dielu. Autorská odmena prislúchajúca zamestnancovi z titulu použitia a šírenia diela, ako i výkonu ďalších majetkových práv k dielu zamestnávateľom, je obsiahnutá v mzde, ktorá je zamestnancovi vyplácaná zamestnávateľom na základe tejto zmluvy.
3. Zamestnanec ako autor diela týmto splnomocňuje zamestnávateľa, aby pri publikovaní diela v periodickej tlači alebo inom informačnom prostriedku za neho uplatnil výhradu voči bezodplatnému vyhotovovaniu rozmnoženiny tohto diela a voči bezodplatnému verejnému rozširovaniu rozmnoženiny diela predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva (voči spravodajskej licencií v zmysle § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona).
4. Zamestnanec ako autor diela sa zaväzuje poskytovať zamestnávateľovi bez zbytočného odkladu primeranú súčinnosť v prípadoch, keď bude taká súčinnosť potrebná pre ochranu autorských práv pred nedovoleným použitím diela treťou stranou.
5. Zamestnanec týmto súhlasí s tým, aby zamestnávateľ poskytoval alebo postúpil všetky alebo časť práv k dielu nadobudnutých podľa tohto článku zmluvy tretej osobe.
6. Ak vytvorí zamestnanec v rámci plnenia úloh z pracovného pomeru produkt, ktorý má povahu vynálezu, dizajnu alebo iného predmetu duševného vlastníctva, riadia sa právne vzťahy medzi zamestnancom a zamestnávateľom z toho vyplývajúce príslušnými právnymi predpismi s tým, že zamestnávateľ má prednostné právo na použitie produktu a výkon práv k nemu a odmena prislúchajúca zamestnancovi z titulu vytvorenia takéhoto produktu je obsiahnutá v mzde, ktorá je zamestnancovi vyplácaná zamestnávateľom na základe tejto zmluvy.
7. Zamestnanec, ktorý vytvoril produkt podľa odseku 6 v rámci plnenia úloh z pracovného pomeru, je povinný zamestnávateľa o tejto skutočnosti bez odkladu písomne upovedomiť a zároveň mu odovzdať všetky podklady potrebné na posúdenie veci.
8. V prípade, že zamestnanec vytvorí produkt, ktorý má povahu zákonom chráneného predmetu duševného vlastníctva po skončení pracovného pomeru na základe znalostí, skúseností alebo materiálov získaných pri výkone práce v rámci tohto pracovného pomeru, zaväzuje sa zamestnanec ponúknuť tento produkt prednostne zamestnávateľovi za podmienok obdobných podmienkam podľa tejto zmluvy, s ohľadom na okolnosti vytvorenia produktu.

Čl. IX Povinnosti zamestnanca

1. Zamestnanec je povinný prácu vykonávať osobne, svedomito a odborne podľa svojich najlepších schopností a síl, dodržiavať pracovnú disciplínu a predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zamestnanec podpisom tejto zmluvy súčasne potvrdzuje, že bol riadne oboznámený s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré musí pri svojej práci dodržiavať a právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na prácu ním vykonávanú vrátane interných noriem a predpisov.

Zamestnanec sa zaväzuje, že bez výslovného súhlasu zamestnávateľa nesmie používať na iné účely ako výkon práce pre seba alebo pre tretie osoby, redakčné materiály (negatívy, fotografie, magnetofónové pásky, úradné spisy, výkresy a pod.), ako aj ďalšie veci zamestnávateľa a to ani originály, ani v rozmnoženinách. Taktiež nesmie používať na iné účely ako výkon práce technické zariadenia (počítače, kalkulačky, rozmnožovacie prístroje, fax, telefónne aparáty a pod.) pre seba, alebo pre tretie osoby bez výslovného súhlasu zamestnávateľa.

3. Zamestnanec môže udeliť súhlas k vydaniu alebo inému uverejneniu svojich prác (diel), ktoré je povinný vykonávať z titulu tohto pracovného pomeru tretej osobe len so súhlasom zamestnávateľa.
4. Zamestnanec sa zaväzuje zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, vrátane údajov o klientoch zamestnávateľa a zachovávať mlčanlivosť o všetkých ďalších veciach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s vykonávaním práce pre zamestnávateľa podľa tejto pracovnej zmluvy, najmä, že ich neprezradí tretej osobe a ani ich nepoužije v rozpore s ich účelom pre vlastnú potrebu alebo potrebu tretej osoby, pričom táto povinnosť trvá i po skončení pracovného pomeru so zamestnávateľom.
5. Zamestnanec sa zaväzuje pri plnení pracovných úloh alebo v súvislosti s plnením pracovných úloh vystupovať a konať tak, aby svojim správaním chránil dobré meno a povest zamestnávateľa a jeho produktov, ako aj ďalšie oprávnené záujmy zamestnávateľa.
6. Zamestnanec nie je oprávnený poskytovať alebo sprístupniť tretej osobe akékoľvek informácie, ktoré získal pre zamestnávateľa v rámci výkonu práce v tomto pracovnom pomere, s výnimkou prípadov, keď má k tomu udelený predchádzajúci súhlas zamestnávateľa.
7. Ak zamestnanec vytvorí z vlastnej iniciatívy mimo úloh vyplývajúcich z pracovného pomeru u zamestnávateľa literárny, publicistický, obrazový alebo iný materiál, vrátane autorských diel v zmysle Autorského zákona, zaväzuje sa prednostne ponúknuť tento materiál zamestnávateľovi za účelom vydania alebo iného použitia pre vlastnú potrebu. Zamestnávateľ rozhodne do piatich dní, či materiál prijme. Ak zamestnávateľ materiál prijme, zamestnávateľ a zamestnanec uzavrujú bez zbytočného odkladu licenčnú zmluvu na vydanie alebo iné použitie materiálu za dohodnutú odmenu, inak za odmenu obvyklú za obdobnú licenciu. V prípade, že zamestnávateľ nebude mať o dielo záujem, môže s ním autor (zamestnanec) voľne disponovať.
8. Zamestnanec sa podľa ust. § 83 Zákonníka práce zaväzuje, že počas trvania tohto pracovného pomeru bez predchádzajúceho písomného súhlasu zamestnávateľa nebude vykonávať priamo alebo sprostredkovane akúkoľvek zárobkovú činnosť v rovnakom alebo podobnom predmete činnosti ako má zamestnávateľ, či už samostatne alebo pre iného zamestnávateľa.
9. Zamestnanec zodpovedá zamestnávateľovi za škodu spôsobenú porušením povinností uvedených v tomto článku. Zamestnanec je uzrozumený s tým, že porušenie povinností uvedených v odseku 2 prvá veta a v odsekoch 3, 4, 6 a 8 sa považuje za závažné porušenie pracovnej disciplíny, so všetkými dôsledkami z toho vyplývajúcimi; zamestnávateľ môže z tohto dôvodu najmä okamžite skončiť pracovný pomer v zmysle ust. § 68 ods. 1 písm. b) ZP.

Čl. X

Povinnosti a práva zamestnávateľa

1. Zamestnávateľ sa zaväzuje, že bude zamestnancovi prideľovať prácu podľa tejto pracovnej zmluvy, poskytovať mu mzdu za vykonanú prácu v súlade s právnymi predpismi v dojednanej výške a vytvárať mu podmienky pre úspešné plnenie jeho pracovných úloh.
2. Zamestnávateľ sa zaväzuje riadne oboznámiť zamestnanca s právnymi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako aj ďalšími predpismi, ktoré musí pri svojej práci dodržiavať. Zamestnávateľ sa zaväzuje dodržiavať ostatné pracovné podmienky ustanovené právnymi predpismi alebo pracovnou zmluvou.

Čl. XI
Spoločné a záverečné ustanovenia

1. Táto zmluva predstavuje úplnú dohodu zmluvných strán o predmete tejto zmluvy a nahrádza zmluvu zo dňa _____, ako aj všetky predchádzajúce dohody zmluvných strán, ústne i písomné.
2. Dohodnutý obsah tejto pracovnej zmluvy možno zmeniť len písomnou dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom.
3. Ostatné práva a povinnosti zmluvných strán vyplývajúce z tohto pracovného pomeru neupravené pracovnou zmluvou sa spravujú príslušnými ustanoveniami Zákonníka práce a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi.
4. Táto zmluva je nadobúda platnosť dňom podpisu oboch zmluvných strán, s účinnosťou od _____ a je vyhotovená v dvoch rovnopisoch, jeden prevezme zamestnanec a jeden ostáva zamestnávateľovi.
5. Zmluvné strany vyhlasujú, že ich zmluvná voľnosť nebola žiadnym spôsobom obmedzená, a že táto zmluva nebola uzavretá v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok a ani v omyle.
6. Zmluvné strany vyhlasujú, že sú plne spôsobilé k právnym úkonom, že text tejto zmluvy je určitým a zrozumiteľným vyjadrením ich vážnej a slobodnej vôle byť ňou viazaný, a že si zmluvu pred jej podpisom prečítali, tejto v celom rozsahu porozumeli a na znak súhlasu s jeho obsahom k nej pripájajú svoje vlastnoručné podpisy.

Príloha

Podrobná špecifikácia druhu práce (náplň práce).

v Bratislave, dňa _____

zamestnávateľ

zamestnanec

.....

.....

generálny riaditeľ

Príloha 1 Pracovnej zmluvy – náplň práce

Pozícia: **Fotograf**

Náplň práce:

- obstarávanie fotografických materiálov pre potreby vydavateľstva
- tvorivé získavanie fotografického materiálu z rôznych spoločenských a iných podujatí
- úprava a spracovanie fotografií

zamestnávateľ

zamestnanec

.....

.....

generálny riaditeľ

Dohoda o zmene pracovných podmienok

generálnym riaditeľom, (ďalej len „zamestnávateľ“), na strane jednej

a

zamestnancom, (ďalej len „zamestnanec“), na strane druhej,

(ďalej len

uzatvárajú túto

dohodu o zmene pracovných podmienok

V súlade s § 54 Zákonníka práce sa písomná pracovná zmluva uzavretá medzi zamestnávateľom a zamestnancom dňa _____ dohodou mení nasledovne:

Čl. XI bod Príloha – podrobná špecifikácia druhu práce (náplň práce) znie:

Pozícia: fotograf

Náplň práce:

- Obstarávanie fotografických materiálov pre potreby vydavateľstva
- Tvorivé získavanie fotografického materiálu z rôznych spoločenských a iných podujatí
- Úprava a spracovanie fotografií
- Menovanému sa zveruje do starostlivosti služobné motorové vozidlo zn. _____, menovaný má tieto povinnosti:
 1. predchádzať vzniku škody na vozidle z nedbanlivosti alebo úmyselným konaním
 2. vozidlo bude odovzdávať denne s doplnenými kvapalinami (PHM v nádrži, voda, olej, nemrznúca zmes atď.) a udržiavať v ňom poriadok
 3. po ukončení každej jazdy odovzdá doklady, kľúče, rádio, ovládač na závoru a knihu jász na sekretariáte šéfredaktora, v mimoriadnom prípade vedúcej vydania
 4. odovzdá riadne vyplnenú knihu jász - miesto, hodina, stav kilometrov rozlíšený na mesto - vidiek, počet litrov, podpis
 5. podľa potreby zabezpečí všetky servisné kontroly, opravy
 6. motorové vozidlo bude používať len na služobné účely a parkovať bude na platenom parkovisku v mieste sídla spoločnosti
 7. pred každým opustením vozidla sa presvedčí, či v ňom nezostali žiadne voľné ležiace predmety.

Ostatné ustanovenia Pracovnej zmluvy nedotknuté touto dohodou ostávajú nezmenené.

...to dohoda o zmene pracovných podmienok nadobúda platnosť dňom podpisu oboch zmluvných strán s účinnosťou od ... a je vyhotovená v dvoch rovnopisoch, jeden prevezme zamestnanec a jeden ostáva zamestnávateľovi.

V Bratislave, dňa

Zamestnávateľ

zamestnanec

.....

.....

generálny riaditeľ

Oznámenie

fotograf

Bratislava

Vec: Systém odmeňovania v rámci 20 % pohyblivej zložky mzdy

Vážený pán,

týmto Vám oznamujeme Vaše primárne povinnosti, za ktoré budete odmeňovaný v rámci pohyblivej zložky:

- ste povinní zabezpečiť, aby sa ráno do 10.15 dostala na sekretariát informácia o pracovnom pláne na daný deň
- súčasťou rozsahu práce sú aj víkendové služby, po dohode s priamym nadriadeným
- vždy v piatok mailom informovať svojho priameho nadriadeného o uskutočnených výrobách za uplynulý týždeň, prípadne pracovných povinnostiach, ktoré vás zamestnali (napr. odvezenie auta, fototechniky do servisu a podobne).
- ste povinní sledovať stav vozidla, ktoré používate a bezodkladne informovať sekretariát o prípadných problémoch a nedostatkoch, ktoré nebolo možné z vašej strany odstrániť
- ak je nedostatok odstrániteľný, je fotograf povinný odstrániť ho pred odovzdaním auta na sekretariát (napr. ak po ceste začne blikať chýbajúci olej, zabezpečí jeho doliatie)
- ak ide fotograf na akciu, ktorú pokrývajú aj agentúry, je jeho ambíciou priniesť fotografie, ktoré budú publikované (aby sme nedávali snímky agentúrnych fotografov), a zohľadňujú požiadavky redakcie na formát a kvalitu fotografie
- spolupracujete na všetkých prílohách a mimoriadnych projektoch
- dodržiavate pravidlá práce s fotografiou pre po dohode s priamym nadriadeným a fotoeditorom
- fotografie z akcií bezodkladne nahadzujete do systému s presnými popiskami fotografií
- do systému dávajte dohodnutý rozsah fotografií, pre spravodajstvo (min. osem fotografií) a publicistiku (min. dvanásť fotografií). Rozsahy určuje nadriadený
- ku kolegom sa správať ústretovo a korektne
- dodržiavanie Etického kódexu

S pozdravom

šéfredaktor

Prevzal dňa:

Oznámenie

fotograf

Bratislava

Vec: Oznámenie o znížení pohyblivej zložky

Vážený pán,

z dôvodu dodania slabých fotografií do prílohy a nerešpektovanie pokynu o kvalite dodávky do systému Vám krátime pohyblivú zložku mzdy vo výške 50 € za mesiac august.

S pozdravom

šéfredaktor

Prevzal dňa

T u

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo

Vybavuje/linka

Bratislava

Vec : Porušenie pracovnej disciplíny

Dňa [] ste svojim podpisom súhlasili so „Systém odmeňovania v rámci 20% pohyblivej zložky mzdy“ (ďalej len „systém odmeňovania“), v ktorom sú presne určené Vaše primárne povinnosti v rámci pracovnej náplne.

V posledných mesiacoch Vám nebola vyplácaná celá čiastka pohyblivej zložky, nakoľko Váš priamy nadriadený nebol spokojný s vykonávanou prácou, na čo ste boli ústne vždy upozornený v súlade s interným predpisom č. 2/2009 – Smernica o odmeňovaní. Nespokojnosť s Vašou prácou kvalifikujem ako porušenie § 81 Zákonníka práce – neplnenie si základných povinností zamestnanca, teda porušenie pracovnej disciplíny.

V mesiaci decembri ste opakovane porušili Vaše povinnosti, napr.:

1. bod 3 zo systému odmeňovania – vždy v piatok mailom informovať svojho priameho nadriadeného o uskutočnených výrobách za uplynulý týždeň:
 - termín predloženia – predložené
 - termín predloženia – predložené
2. bod 11 zo systému odmeňovania – ku kolegom sa správať ústretovo a korektne – toto ustanovenie porušujete neustále, redaktori Vás oslovujú len v tom prípade, keď iný fotograf nie je k dispozícii, čo spôsobuje nerovnomerné pracovné zaťaženie zamestnancov rovnakého pracovného zaradenia.

Pri opakovanom neplnení si základných pracovných povinností, budem Váš postoj k pracovným povinnostiam hodnotiť, ako závažné porušenie pracovnej disciplíny a bude s Vami okamžite skončený pracovný pomer v zmysle § 68 ZP.

Šéfredaktor

Generálny riaditeľ spoločnosti
a člen predstavenstva

Prevzal:

Dňa:

gen. riaditeľ

Bratislava

Na vedomie
zástupca šéfredaktora

Vec: Odpoveď na list z - "Porušenie pracovnej disciplíny".

Ku kráteniu mojej pohyblivej zložky mzdy uvádzam nasledovné:

Svoju prácu si vykonávam svedomite v rámci podmienok, ktoré mám v redakcii vytvorené a myslím, že aj nad rámec mojej Pracovnej zmluvy. Pokiaľ mali moji nadriadení pripomienky k mojej práci výhrady - vždy, keďže nie sú profesionáli, som ich ako fotograf usmernil. Predpokladal som, že sa poučili z toho čo som im povedal. Preto nevidím najmenší dôvod na krátenie mojej pohyblivej zložky mzdy.

K ústretovosti a korektnosti voči kolegom uvádzam nasledovné:

Čo sa týka ústretovosti voči kolegom - s väčšinou z nich mám min. štandardné vzťahy. Nepredpokladám, že by si niektorí z nich na mňa sťažovali len preto, že ich dopredu upozorním, že je potrebné počítať pri výrobe s tým, že nebude k dispozícii napr. auto, notebook, alebo, že k výrobe titulných strán nemá fotooddelenie osvetlovacie zariadenie a môže nastať problém pri výrobe. Resp. že nie vždy je kvalitný výstup, lebo mám staré objektívy. Naopak, považujem si za povinnosť ich na tieto fakty upozoriť.

K termínom predloženia o uskutočnených výrobách udávam nasledovné:

Pokiaľ nedošlo k doručeniu v piatok nebol som na to upozornený, že je to problém. Iba začiatkom r. som mal kvôli tomu strhnutú pohyblivú zložku, lebo zrejme zlyhala komunikácia mailami. Vzhľadom na nespoľahlivosť mailovej komunikácie predpokladám, že nedošlo vždy k doručeniu a teda zasielanie som opakoval až dodatočne. Navyiac na zasielanie pošty mailom nemám na stálo k dispozícii služobný notebook.

K nerovnomernému vyťaženiu voči kolegovi uvádzam nasledovné:

K nerovnomernému zaťaženiu môjho kolegu mohlo dôjsť po vydaní zákazu používať mojou osobou firemné autá priebežne v októbri - v marci. Vtedy som musel chodiť výlučne MHD a kolega mohol iba sám realizovať sl. cesty. Pokiaľ nie je služ. auto k dispozícii, má kolega výhodu svojho súkr. auta a je teda logické, že si redaktor objedná skôr jeho na výjazd z redakcie ako mňa. Okrem toho mám od apríla každý druhý víkend od piatku 16.00 do pondelku nariadenú

neaktívnu pohotovosť, kedy sa nesmiem vzdialiť z Bratislavy pre prípad aktívnej pohotovosti. Keďže je to približne o 1,5 roka viac ako ju máva kolega, Vaše tvrdenie o nerovnomernej vyťaženosťi nedáva logiku.

Vážený pán riaditeľ,

Približne v polovici roka som na pohovore s uviedol môj nezáujem ďalej pracovať v za daných podmienok. Oslovil ma , ktorý trval na tom aby som v zotrval a so mnou dojednal nové podmienky. Verim tomu, že on urobil všetko pre to, aby tieto podmienky boli pre mňa vytvorené. Bohužiaľ, do dnešného dňa sa tak nestalo. Bol som presvedčaný, že to možné v tom čase nie je. Ako som po čase zistil, možné to zrejme bolo, lebo o nejaký čas na to nastúpil do mesačníka pracovať externista a jeho honorár za 5-6 fotení do mesiaca sa rovnal približne **cene mojej práce**. Objem práce, ktorú za mesiac vyprodukoval, ja urobím niekedy aj za jeden deň. trval na mojom pôsobení v aj kvôli lukratívnym profilom napr. takým, ktoré teraz visia v . Nevisia tam fotografie , ale moje. Pričom môj plat sa nerovná ani postupnej 5% valorizácii od môjho nástupu do . Nevýhodnejšie podmienky platové aj technické som mal aj v minulosti oproti fotografom týždenníka

Myslím, že bolo by asi vhodnejšie, keby sa ste sa viac zamerali na to čo sa na pohovoroch zamestnancom sľúbi a čo z toho reálne sa aj dodrží. Prípadne nad tým prečo, vydavateľstvo také peniaze platilo externistovi s priemernými výsledkami a po prerušení spolupráce s ním táto jeho práca pripadla bez akéhokoľvek fin. ohodnotenia interným fotografom, ktorí navyiac robia šoférov, servisujú služ. autá, pracujú bezplatne cez víkendy. A zároveň na to aký morálny dopad majú takéto priepastne podmienky na ostatných radových zamestnancov . Z týchto faktov je myslím dosť jednoduché si domyslieť, že podmienky, ktoré so mnou dohodol šli na platenie ext. fotografa za lukratívnych podmienok. Možno keby som v minulosti fotografoval napr. svatbu šéfredaktorovi , mal by som nedávno pozíciu ako

Ďalej chcem podotknúť, že obsah Vášho listu zo dňa nekorešponduje s mojím pohovorom dňa , účelom ktorého bol návrh na rozviazanie môjho pracovného pomeru dohodou s dvojmesačnou výpovednou lehotou k Preto celý list z považujem za účelovo vykonštruovaný.

V Bratislave, dňa

Došlo:
č. p. príl.
Pridelené

Šéfredaktor

na vedomie:

Zástupca šéfredaktora

Bratislava

Vec: Nákup výmena letných pneumatík na Škoda Fabia

Zdôvodnenie.

Dňa sme s kolegyňou absolvovali služobnú cestu na Sliach. V úseku medzi Ziarom nad Hronom a Zvolenom došlo na diaľnici ku kolízii medzi našim vozidlom Škoda Fabia a dvomi kamiónmi pred nami. Znenazdajky začali vchádzať, z dôvodu obchádzania odstaveného kamiónu, do ľavého jazdného pruhu, v ktorom sme ich práve predbiehali. Situáciu komplikovala navyše skutočnosť, že sa odohrávala v pravotočivej zákrute. Opisujem to ako názornú situáciu, lebo do dnešného dňa nie sú na tomto aute vymenené zimné pneumatiky za letné. Ako je známe, v lete majú zimné pneumatiky podstatne dlhšiu brzdnú dráhu ako letné a tiež prispievajú k vlastnému vyššiemu opotrebovaniu a zvyšujú spotrebu PHM. Celá opísaná situácia sa odohrala vo výške 100 km rýchlosti, a preto som bol nútený okamžite reagovať, aby nedošlo k zrážke s kamiónom. To malo za následok, že sme sa dostali do šmyku. Šťastie bolo, že bol suchý povrch vozovky, ako aj to, že dva dni pred služobnou cestou som trval na tom, aby pani zabezpečila servisnú prehliadku vozidla. Predpokladám, že vďaka vykonanému servisu brzd si v tejto situácii dokázalo auto udržať stopu a nevybočilo zo svojej jazdnej dráhy. V súvislosti s týmto chcem dať do pozornosti fakt, že zrejme najmä vzhľadom na nedostatok áut v redakcii po rozpredávaní autoparku a na vyťaženosť áut, ktoré sú k dispozícii, sa nedarí načas dávať tieto automobily na pravidelné servisné prehliadky. Konkrétne Fabia bola na pravidelnej servisnej prehliadke pri stave tachometru 139 219 km, čo je najjazdených 8 433 km navyše, oproti stavu km pri ktorom sa mala servisná prehliadka vykonať (v servisnej knihe uvedené pri 130 000 km, prehliadka pre tým vykonaná pri 115 786 km). Ak by som netrval pred služobnou cestou na servise auta a brzdy by neboli v poriadku, je otázne, ako by automobil vo vyššie opísanej situácii reagoval. Opísaním tejto situácie chceme dať podnet redakcii na zlepšenie servisovania automobilového parku, čím sa predídne ohrozeniu životov či zdravia posádky, resp. ohrozeniu majetku firmy.

Nákup a výmenu by bolo z pohľadu bezpečnosti vhodné realizovať ako aj z dôvodu, že bude absolvovaná ďalšia náročná služobná cesta na trase Ba – Nimnice – Žilina – Tále – Ba, ako aj ďalšie služobné cesty počas letných mesiacov, ktoré budú súvisieť s realizáciou seriálov o hoteloch, mestách a kúpeľoch po celom Slovensku.

.....
Spolujazdec
